

امروز همه مسلمان‌ها
در اقصای آسیا تا غرب آفریقا و
در اروپا و آمریکا
احساس می‌کنند که
جزو یک جامعه جهانی بزرگ
به نام امت اسلامی هستند.
امام،
این احساس را ایجاد کرد.

نماز جمعه ۲۳/۰۴/۱۳۶۸

فریاد برائت ما فریاد مردم مسلمان آفریقا است،
فریاد برادران و خواهران دینی ما که به جرم
سیاه‌بودن، تازیانه ستم‌سپهر و بی‌فرهنگ‌نژادپرست
را می‌خورند.
فریاد برائت ما فریاد فقر و تهیدستی گرسنگان و
محرومان و پابرنده‌های بیست که
حاصل عرق جبین و زحمات شبانه‌روزی آنان را
زراوندوزان و دزدان بین‌المللی
به یغما برده‌اند.

قزازهایی از پیام امام خمینی (ره) به کنگره عظیم حج

از بیانات «مقام معظم رهبری» در دیدار با اعضای شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام :
گرچه انصافاً همین اخلاص و احساس مظلومیت در طول تاریخ برای توسعه شیعه
کار زیادی کرده است... لکن **گنجینه** ما خیلی قوی تر و غنی تر از این حرف هاست...

سال سوم - شماره های ۱۸ و ۱۹
شهریور و مهر ۱۳۸۷ - رمضان و شوال ۱۴۲۹

فهرست مطالب

- سخن گنجینه / ۲
- شورای عالی / ۴
- جشن شعبانیه مجمع / ۵
- پا به پای ولایت (۲) / ۶
- درگذشت عضو ترکیه ای مجمع / ۸
- گنجینه سخن / ۱۰
- مجلات مجمع / ۱۱
- همسو با مجمع / ۱۲
- کسی ژرفای کلام او را درک نکرد... / ۱۴
- ویژه نامه
- تشیع، مذهب بومی آفریقا / ۱۵ تا ۶۲
- در سالگرد شهادت و تخریب حرم امام صادق (ع) / ۶۳
- یاللمسلمین (۳) / ۶۴
- چکیده اختصاصی خبرگزاری ابنا / ۶۸
- دبیر کل / ۷۲
- خلاصه المواضيع باللغة العربية / ۷۳
- مجله کے موضوعات کا خلاصہ / ۷۴
- Краткое содержания журнала / 75
- Abstracts / 76

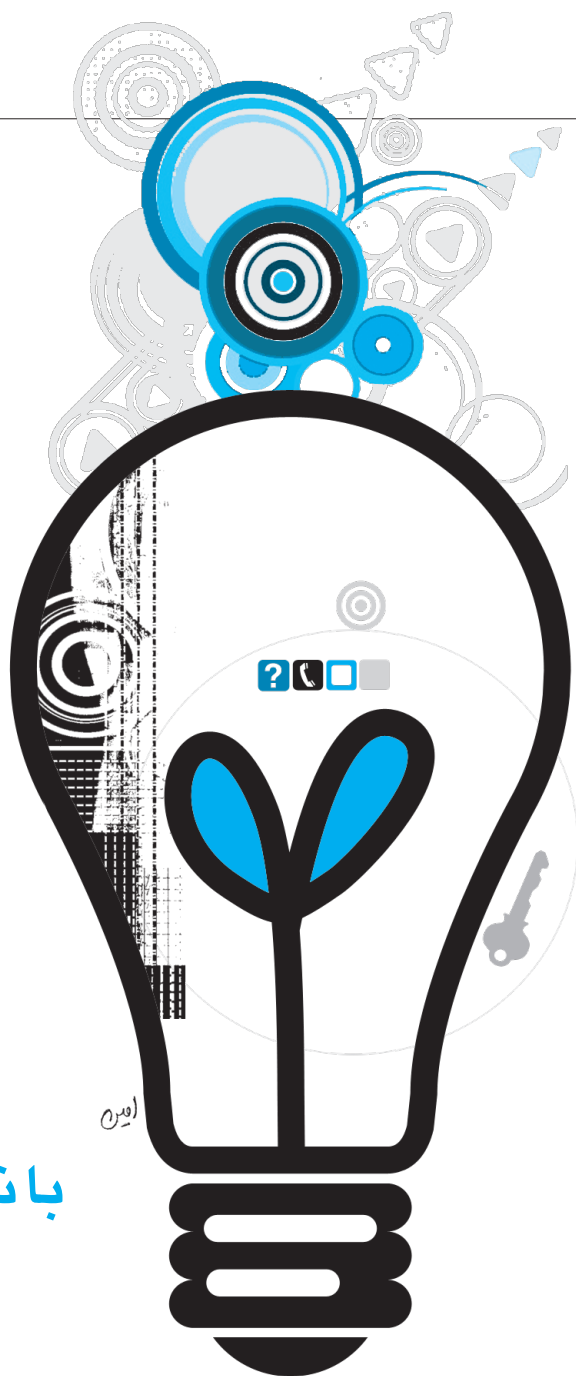

* گنجینه مجمع از اخبار، مطالب، نظرات و پیشنهادهای خوانندگان استقبال می کند.
* ترتیب مقالات و موضوعات مجله، تابع امور فنی و هنری است و گنجینه مجمع در اصلاح مطالب آزاد است.
* مسؤولیت مقالات و آراء، بر عهده نویسندگان آنها است.

نشانی: قم، بلوار جمهوری اسلامی، مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام، طبقه اول، دفتر مجله و سایت
تلفن: ۰۲۵۱ - ۲۱۳۱۲۵۹
۰۹۱۲۱۵۱۲۶۳
نمبر: ۰۲۵۱ - ۲۱۳۱۲۵۸
نشانی الکترونیک:
ganjineh@abna.ir

مدیر مسؤول: صادق رمضانی گل افزانی
سر دبیر: سید علیرضا حسینی عارف
مدیر اجرایی: حسین اختری
مدیر داخلی: سعید مهدیان
دبیر تحریریه: رضا لک زایی
مدیر هنری: سیدناصر موسوی
طراح و صفحه آرا: مهدی نقوی
عکس: زینب شاه علی

گنجینه مجمع
ماهنامه خبری - اطلاع رسانی
مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام
به کوشش:
اداره روابط عمومی
مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام

خلاصه آنچه گذشت:

در قسمت اول، از سه موج شکوفایی شیعه در جهان نوشتیم، و اینکه به زعم نگارنده، موج اول این شکوفایی، در عصر خود پیامبر اکرم (ص) رخ داد؛ هنگامی که آیه "خیر البریه" در سوره مبارکه بینه نازل شد و حضرت (ص) در تفسیر آن فرمود: «یا علی! أنت و شیعتک هم خیر البریه». پس از سال‌ها تحمیل مظلوم و مشقت بر شیعیان اهل بیت (ع) با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، موج دوم شکوفایی شیعی جهان را متأثر کرد و قلب‌ها را به سوی قرآن (علیه السلام) متوجه ساخت. اینک نیز پس از پیروزی شیعیان در لبنان و عراق، موج سوم به حرکت در آمده است. در قسمت دوم، چارچوب نظری بحث را طرح کردیم. در طرح این چارچوب، مطالبی تحت عناوین "پیشینه"، "جهان شبکه‌ای"، "محتوا"، "ابزار"، "نیازسنجی"، "آسیب‌شناسی" و "اندازه‌گیری" مطرح گردید.

اینک بر آنیم که وارد مصادیق ابزارهای تبلیغ شیعی شویم. در بحث مصادیق، ابتدا به «کلیات» اشاره خواهیم کرد و در قسمت آینده «مصادیق جزئی» را بر خواهیم شمرد.

قسمت سوم

شکوفایی شیعی در جهان با نوآوری در شیوه‌های تبلیغ

محصولات نیاز محور

اولین قدمی که باید در زمینه تبلیغات شیعی برداشته شود نیازسنجی است؛ چرا که بی تردید نیازهای یک شیعه آفریقایی متفاوت از یک نویسنده آفریقایی است. همچنین نیازهای یک نویسنده آفریقایی، غیر از نیازهای یک نویسنده آمریکایی شمالی است و نیازهای یک شیعه آمریکایی شمالی متفاوت از نیازهای یک شیعه آمریکایی لاتین و... البته تمام شیعیان - مستبصر و غیر مستبصر، شرقی یا غربی - نیازهای مشترک نیز دارند.

زمان - مکان - مخاطب

شناخت نیاز، منوط به شناخت چند مؤلفه دیگر است؛ مانند: «زمان»، «مکان» و «مخاطب». برای شناخت این سه عنصر، هم باید به پژوهش های کتابخانه‌ای پرداخت و هم به تحقیقات میدانی متوسل شد.

محصولات مخاطب محور

پس از آنکه زمان، مکان و نیاز مخاطب را شناختیم، باید مخاطب را محور قرار دهیم. یعنی از بین ۴ عنصر اصلی پیام (پیام، پیام‌دهنده، پیام‌گیرنده، ابزار انتقال پیام) باید عنصر سوم را محور اصلی کار قرار داد و محصولات را آنگونه تولید کرد که وی می‌طلبد.

یعنی مواد اولیه پیام (قرآن و سنت) دست‌نخورده و ناب باقی می‌ماند اما در شیوه انتقال، تمایلات و میزان درک مخاطب، محور قرار می‌گیرد.

پرهیز از افراط در مخاطب محوری

صد البته «مخاطب محوری» به معنای «مخاطب زدگی» نیست. مخاطب زدگی این است که "پیام، فدای پیام‌گیرنده شود" یا به قول معروف "برای رضایت مخاطب، نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَ نَكْفُرُ بِبَعْضٍ شویم". اما مخاطب محوری یعنی این که "پیام را آنگونه طرح کنیم که زمان، مکان، نیازها و روحیات مخاطب، آن را بهتر درک می‌نماید".

اولویت‌ها

محدودیت‌ها، تعیین اولویت‌ها را ایجاب می‌کنند. از جمله محدودیت‌ها، محدودیت نقدینگی و محدودیت زمانی است؛ یعنی نه بودجه موجود کفاف پرداختن تفصیلی به کلیه نیازها را می‌دهد و نه زمان، گنجایش چنین کاری را دارد. بنابراین، تعیین اولویت‌ها در درجه اول اهمیت است.

سطوح اولویت‌بندی

با توجه به آنچه در زمینه زمان، مکان، نیاز، مخاطب، کمبودها و محدودیت‌ها گفته شد، لازم است که اولویت‌های تولید محصول را در چند سطح رعایت کرد:

۱. اولویت در محتوا
۲. اولویت در ادبیات
۳. اولویت در موضوعات
۴. اولویت در حجم
۵. اولویت در انتخاب ابزار

تقویم

برای آنکه این محدودیت‌ها و اولویت‌ها ما را دائماً در انحصار خود نگه ندارند لازم است که تقویم فعالیت تبلیغی تدوین و اجرایی گردد. یعنی اگر مثلاً - مطابق لزوم رعایت اولویت در موضوعات - به این نتیجه رسیدیم که اکنون «تبیین مسأله مرجعیت علمی اهل بیت علیهم السلام» مهم‌تر از «توضیح اصل عدل الهی در دیدگاه تشیع» است، دومی کاملاً به وادی نسیان سپرده نگردد؛ بلکه برای پرداختن به اولی باید تقویمی داشت و برای رسیدن به اهداف آن، زمان مشخصی را در نظر گرفت. پس از انقضای مدت معلوم، اگر تیم ارزیابی و اندازه‌گیری کننده، اهداف در نظر گرفته شده را برآورده دانستند باید از آن اولویت عبور کرد و به بعدی‌ها رسید.

برنامه‌های منطقه‌ای

لذا باید برای هر منطقه، نیازسنجی‌ها، مخاطب‌شناسی‌ها، اولویت‌بندی‌ها و تقویم‌نویسی‌های مجزا داشت و بر هر یک، تیم اندازه‌گیری کننده‌ای گمارد که بر اجرا و نتایج آن تقویم نظارت کنند. این منطقه‌بندی هرچه جزئی‌تر باشد بهتر است؛ گرچه مستلزم صرف هزینه‌های مادی، معنوی و انسانی بیشتر خواهد بود.

سردبیر

□ سید علی اصغر میرخلیلی

عضو شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت (ع): مذهب تشیع، هیچ مسأله‌ای را بی جواب نگذاشته است

بسیار دشوارتر نموده است. این امر باعث می‌شود اجر معنوی شما هم بیشتر شود. البته هر چه جلو می‌رویم باطل، ضعیف و حق، قوی‌تر می‌شود.»

وی در پایان اظهار امیدواری کرد که بتواند از طریق شورای عالی مجمع، مشکلات مالی فعالیت‌های اسلامی در کوزوو را حل کند و افزود: «ولی اصل، برنامه‌ریزی خود شما است. تبلیغات شما وقتی موفق می‌شود که با همت نیروهای خود شما همراه شود. باید در تبلیغ و دعوتتان، با لطافت با مردم روبرو شوید و با موضع حسنه و ظرافت مردم را دعوت کنید. من مجدداً به شما خیر مقدم می‌گویم و مایلیم نقطه نظرات شما را بشنوم.»

پس از سخنان حجت‌الاسلام والمسلمین نواب چند تن از شیعیان بوسنیایی نظرات و خواسته‌های خود را ابراز کردند؛ از جمله:

- از شما تشکر می‌کنیم که شرایط را برای حضور ما در ایران فراهم کردید، چیزی که من می‌خواهم بگویم حرف من نیست، حرف تمام مردم آنجا است. اینکه شما ایرانی‌ها کسانی هستید که معمولاً در زمان‌های مختلف اسلام را گسترش دادند. تاریخ ما هم می‌گوید: مردم ایران، اسلام را قبل از عثمانی‌ها گسترش دادند و اگر مردانی مثل شما نبودند گسترش اسلام خیلی سخت بود.

- ما اگر می‌خواهیم اسلام را در منطقه گسترش بدهیم باید به شرایط مردم آنجا توجه کنیم. ما سعی می‌کنیم تمام نصیحت‌های شما را در عمل به کار گیریم. از شما هم تشکر می‌کنم که هم در آنجا و هم در اینجا وقت خودتان را در اختیار ما قرار دادید.

- ما در کوزوو، چه قبل از استقلال و چه بعد از آن، برای گسترش اسلام تلاش بسیاری کردیم. ما سعی کردیم مهربانی، و نیز با ترجمه کتب شیعی، به تبلیغ بپردازیم که البته در این زمینه با کمبود امکانات مواجه هستیم.

- ما شنیدیم که شبکه ماهواره‌ای ثقلین از سوی مجمع راه‌اندازی خواهد شد. این شبکه خیلی می‌تواند به گسترش فرهنگ شیعی کمک کند چرا که کتاب فقط محدوده کمی را پوشش می‌دهد.

- ما با جوان‌ها کار کرده‌ایم و اگر می‌خواهیم اسلام را گسترش بدهیم، باید روی جوانان سرمایه‌گذاری کنیم. ما باید برنامه بیشتری برای جوانان داشته باشیم چرا که این نسل، هم‌اکنون به وسیله گروه‌های دیگر جذب می‌شوند.

جمعی از فعالان فرهنگی و تبلیغی جامعه شیعیان کوزوو، برای شرکت در یک اردوی فرهنگی - زیارتی به جمهوری اسلامی ایران سفر کردند. شرکت‌کنندگان در این اردو با حضور در معاونت امور فرهنگی مجمع جهانی اهل بیت (ع) با حجت‌الاسلام والمسلمین نواب عضو شورای عالی مجمع دیدار و گفتگو کردند.

حجت‌الاسلام والمسلمین نواب در ابتدای این دیدار با اشاره به عرصه خطیر تبلیغ، خطاب به حضار گفت: «راهی که شما انتخاب کرده‌اید یک راه بسیار سخت است ولی نتایج شیرینی در پی دارد. مسیر شما طولانی و رسالت شما بسیار دشوار است و احتیاج به عزم و اراده‌ای قوی دارد. اگر چنین عزم و اراده‌ای داشته باشید، موفقیت شما طبق آیات قرآن تضمین شده است. همه، به شما به چشم یک رسول نگاه می‌کنند؛ همانند رسولان و پیامبران گذشته که مأموریت برخی از آنها فقط به یک روستا محدود می‌شد.»

وی با ذکر این نکته که «من سابقه کار شما و تحولات مختلف در کوزوو را مطالعه کرده‌ام» تأکید کرد: «اولین درس این است که خودتان را محور قرار ندهید؛ چرا که همین خودمحوری، باعث اختلاف در انجمن‌های گذشته شما شد. قدم دوم نیز این است که بر اساس یک ملاک و قاعده مشخص حرکت کنید.»

عضو شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت (ع) ضمن تبیین این مسأله که «در تشیع، هیچ مسأله بدون جوابی نداریم و همه مسایل به خوبی بیان شده است» گفت: «در عین حال، ما مشترکات زیادی با اهل سنت داریم و باید روی این مشترکات تکیه نموده، سعی کنیم که روح عملی اسلام را در منطقه بالکان زنده نماییم.»

رییس دانشگاه ادیان و مذاهب، نماز را جزء مهم‌ترین ارکان دین خواند و تأکید کرد: «نماز باید در منطقه شما محترم باشد. سعی کنید اهل نماز را زیاد کنید.»

نواب به تهاجم فرهنگی غرب نیز اشاره کرد و گفت: «الان بعد از استقلال کشور شما، هجوم فرهنگی نیز علیه شما آغاز شده است که همین، فعالیت شما را

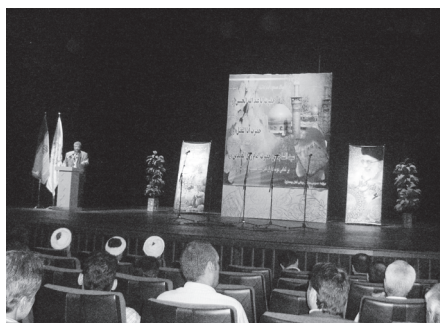
برگزاری جشن میلاد سه نور شعبان

شامگاه شانزدهم مردادماه سال جاری و به مناسبت میلاد امام حسین (ع)، امام سجاد (ع) و حضرت ابوالفضل العباس (ع)، مراسم جشنی از سوی اداره روابط عمومی مجمع جهانی اهل بیت (ع) برگزار شد.

در این مراسم که با حضور دبیرکل، مسؤولان و پرسنل مجمع به همراه خانواده‌های ایشان در تالار اندیشه حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی (تهران) برگزار شد، برنامه‌های متنوعی شامل مداحی، تواشیح، پخش کلیپ با موضوع دفاع مقدس، اجرای مسابقه و اقامه نماز جماعت برگزار شد.

در این مراسم، دبیرکل مجمع ضمن تبریک اعیاد فوق، سخنانی ایراد کرد.

در ادامه و پس از نمایش فیلم، از فرزندان ممتاز پرسنل مجمع و تعدادی از ایثارگران تقدیر به عمل آمد و در پایان، میهمانان در کنار یکدیگر شام را صرف کردند.

عکس: مهدی مظفری - محمد پیدارمیش

تحلیلی بر سخنان اخیر رهبر معظم انقلاب اسلامی فرهنگ مهدویت و دکانداران شیاد

□ علی آقاجانی قناد*

ظهور و مهدویت تحلیل می‌شود. این چنین است که مهدی موعود (عج) همواره در طول تاریخ غیبت، ملجأ و مأمن و آرمان شیعیان می‌باشد. به دلیل همین ارتباط وثیق مردم با مهدویت و اعتقاد فراگیر بدان، زمینه برای دستبرد مدعیان و دروغ‌گویان و سوءاستفاده از احساسات پاک مردمان عاشق حضرت همواره وجود داشته است.

۲. مهدویت و مدعیان دروغین در تاریخ: شرایط سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در هر دوره‌ای بر نوع نگرش مردم به مهدویت تأثیرگذار بوده است. بر این اساس در دوران‌هایی که فشارهای اجتماعی و سیاسی و فرهنگی بیشتر بود توجه عامه مردم به مهدویت افزایش یافته است. به تبع آن مدعیانی نیز برخاسته و از فضای آماده بهره گرفته و به اغفال مردم پرداخته‌اند. در تاریخ حتی پیش از تولد حضرت حجت (ع) شاهد برخی حرکت‌های مهدی‌گرایانه بوده‌ایم؛ مانند کیسانیه که معتقد به مهدویت «محمد حنفیه» بودند؛ برخی حسنیان که «محمد نفس زکیه» را مهدی می‌خواندند؛ عباسیان که «مهدی فرزند منصور» را مهدی موعود معرفی می‌کردند؛ و نیز جارودی‌ها، ناووسیه، واقفیه، باقریه، اسماعیلیه، محمدیه و جوازیه که پیش از تولد امام زمان برای مردم مهدی می‌تراشیدند. پس از آن نیز «عبدالله عجمی» در ماه رمضان ۱۰۱۸ در مسجد الحرام، «محمد بن احمد سودانی» در ۱۲۹۹ ق، «سید محمد بن علی بن احمد ادریس» در ۱۳۲۳ ق، «ابن سعید یمانی» در ۱۲۵۶ ق، «غلام احمد قادیانی» در هند، «سید علی محمد باب» در سال ۱۲۶۰ ق و «ابراهیم میرزایی» (استاد ورزش کونگ‌فو) در سال ۱۳۶۵ شمسی ادعای مهدویت کرده‌اند. به جز ادعای مهدویت، دیگری نیز بوده‌اند که ادعای بابیت و نیابت خاص از امام زمان (عج) داشته‌اند که اسامی آنها در تاریخ ثبت است؛ کسانی چون «ابامحمد حسن شریعی»، «محمد بن نصیر نمیری»، «احمد بن هلال کرخی»، «ابوطاهر محمد بن علی بن بلال»، «حسین بن منصور حلاج». در سال‌های اخیر برخی

مهدویت نزد شیعیان جایگاهی منحصر به فرد و پایه‌ای دارد. در سالروز میلاد امام زمان (عج) مقام معظم رهبری به تبیین این موضوع و آسیب‌های آن پرداختند. در تحلیل و بررسی سخنان رهبر فرزانه انقلاب اسلامی به چند نکته می‌توان اشاره نمود:

الف) همانطور که مقام معظم رهبری تأکید نموده‌اند مهدویت اختصاص به شیعه امامیه ندارد بلکه بسیاری از اهل سنت بر آن متفقند. ^۱تنها اختلاف آن است که آنها تولد مهدی (ع) را پیش از زمان ظهور نمی‌پذیرند. چنانچه حتی برخی علمای وهابی در نقد کسانی که احادیث مربوط به مهدی (ع) را ساخته شیعیان دانسته‌اند به تألیف و تصنیف و سخنرانی دست زده‌اند. ^۲ «شیخ عبدالمحسن العباد» یکی از علمای وهابی است که کتابی در این باره دارد و تعلیقی از «شیخ عبدالعزیز بن عبدالله بن باز» نیز در آن وجود دارد. ^۳ بنابراین اصالت مهدویت نزد شیعه و سنی مورد اجماع است. بر این اساس مهدویت یکی از مظاهر وحدت و موضوعی برای اتحاد دو شعبه اصلی مسلمانان یعنی شیعیان و اهل سنت می‌تواند باشد که مقام معظم رهبری به نیکی بر آن تأکید کردند. **ب)** مقام معظم رهبری در فرازی از سخنانشان فرمودند: **مردم باید در مقابل دروغ‌گویان که با ادعاهای شرم‌آوری نظیر ارتباط با امام زمان (عج) مفهوم انتظار را مایه سودجویی و دکانداری قرار داده‌اند کاملاً هوشیار باشند.** ^۴ در این زمینه نیز نکاتی چند قابل یادآوری است.

۱. توجه توده‌ای: مهدویت در فرهنگ شیعی در عصر غیبت، دارای قداست، اهمیت و ظرفیت خاصی است. مفهوم نیابت امام زمان مهم‌ترین مفهومی است که در ارتباط با مهدویت، برای اداره جامعه اسلامی و نیز توجه شیعیان به سوی امام زمان مطرح بوده است. از این رو مهدویت در میان توده مردم جدی، پررنگ و حساس است. به گونه‌ای که بسیاری از حرکت‌ها و اقدامات با مقیاس

صحیح و به موقع داشته باشند تا گفتمان مهدویت تحریف نگردد و آسیب‌های متعدد، آن را به محاق و انزوا نکشاند. نقش رسانه‌ها باید تأثیرگذار، آگاهانه و آگاهی‌سازی در سطح جامعه باشد.

۶. مردم و مهدویت: در هشدار مقام معظم رهبری، آحاد مردم بیش از همه مورد توجه قرار گرفته‌اند.^۶ این بدان معناست که در مقابله با آسیب‌ها نقش مردم و وظیفه آنها بسیار بالا است. توده مردم باید با افزایش دامنه دانش و بینش عمومی خویش، هوشیارتر عمل نمایند. رجوع به آگاهان و عالمان علوم دینی یکی از متقن‌ترین راه‌های عدم فریب در مقابل سودجویان و مدعیانی است که در ورای این ادعاها، درآمدهای آنچنانی نصیب خود می‌کنند. با مراجعه به عالمان دین است که مردم با روایات اصیل و هشدار دهنده آشنا می‌شوند؛ روایاتی که به لعنت کسانی که برای ظهور وقت تعیین می‌کند می‌پردازد؛ روایاتی که دانستن وقت ظهور را در انحصار خداوند می‌شناسد؛ روایاتی که بیان می‌کند آنها که وقت ظهورش را تعیین می‌کنند دروغگو هستند و کسانی که در آمدنش شتاب دارند به هلاکت افتند.^۸

پی نوشت‌ها:

۱. سخنرانی مقام معظم رهبری ۸۷/۵/۲۷
۲. آثار ی چون الاحتجاج بالانوار علی من انکر المهدی المنتظر، شیخ حمود بن عبدالله؛ ثلاثه ينتظرهم العالم عیسی، الدجال و المهدی المنتظر، شیخ عبداللطیف عاشور، اقامه البرهان فی الرد علی من انکر خروج المهدی و نزول المسیح فی آخر الزمان، شیخ حمود بن عبدالله التویجری.
۳. مصلح جهانی و مهدی موعود از دیدگاه اهل سنت، سید هادی خسروشاهی، تهران، اطلاعات، چاپ اول، ۱۳۷۲ ش.
۴. سخنرانی مقام معظم رهبری، ۸۷/۵/۲۷
۵. کتاب‌هایی چون المهدی، صدرالدین صدر؛ المهدی الموعود المنتظر عند علماء اهل السنة والامامة، نجم‌الدین عسکری، راه مهدی، رضا صدر؛ عقیده نجات بخش، لطف الله صافی، دادگستر جهان، ابراهیم امینی؛ قیام و انقلاب مهدی از دیدگاه فلسفه تاریخ، مرتضی مطهری؛ مهدی انقلابی بزرگ، ناصر مکارم شیرازی؛ مهدی موعود، مترجم: علی دوانی؛ نهضت و انقلاب مهدی، محمدباقر صدر؛ در انتظار ققنوس، ثامر هاشم عمیدی؛ الامام المهدی فی القرآن والسنة، سعید ابومعاش، حکومت جهانی حضرت مهدی از دیدگاه قرآن و عترت، محمود شریعت زاده خراسانی.
۶. سخنرانی مقام معظم رهبری، ۸۷/۵/۲۷
۷. همان، ۸۷/۵/۲۷
۸. بحار الانوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۳۳.

زده است. گرچه پس از پیروزی انقلاب اسلامی و عملی شدن نظریه ولایت فقیه، موضوع مهدویت اهمیت مضاعفی یافت اما این مسأله در دولت نهم ابعاد وسیع‌تر و مصداقی‌تری یافته است به طوری که توجه به نمادهای مهدوی همچون «مسجد جمکران» نیز افزایش یافته است. این گفتمان، منتقدانی جدی را نیز برانگیخت و مخالفت‌هایی در عرصه‌های مختلف با آن صورت گرفت. گروهی اصل آن و گروهی نحوه پرداختن به آن را به نقد کشیدند و گروهی نیز بهره‌برداری سیاسی از آن را مورد توجه قرار دادند. از دیدگاه این قلم، اصل توجه به مهدویت از سوی مسؤولان و جاری ساختن آن در زندگی روزمره مردم و دولتمردان اقدامی شایسته و مبارک است. اما باید توجه داشت که رفتارهای دولتمردان پژواک‌هایی عام نیز در سطح جامعه دارد. از این رو می‌باید پرداختن به مهدویت با مطالعه کافی و عالمانه باشد؛ چرا که در غیر این صورت آسیب‌های جدی را وارد می‌سازد. جنبه‌های معرفتی و پایه‌های اعتقادی مهدویت می‌باید محور اصلی تبلیغات قرار گیرد. شعارها به نحوی مطرح گردد که به افزایش شعورها در این زمینه بینجامد نه آنکه تنها به سطح بسنده شود. بنابراین قرار گرفتن موضوع مهدویت در استراتژی دولت نهم قابل تقدیر است اما به همان اندازه مسؤولیت دولت را نیز افزایش می‌دهد. دولت می‌باید همچنان که به طرح مهدویت می‌پردازد در عمق بخشی به آن و دفع و رفع آفات و آسیب‌های آن نیز پیش‌گام و حساس بوده و برنامه‌ریزی نماید.

۵. نهادهای فرهنگی و مهدویت: در برهه اخیر ادعاها، مطالبات و مطالبات به امام زمان (عج) همانند رؤیت، ارتباط، تشریف، دستور گرفتن از حضرت و اقتدای به آن حضرت در نماز – که پیرایه‌های باطلی است و ممکن است حقیقت روشن انتظار را در چشم و دل انسان‌های پاک نهاد پرشائبه سازد^۹ – از سوی سودجویان و دکانداران افزایش یافته است. اگرچه این مقدار به نسبت جمعیت کل کشور درصد زیادی را در بر نمی‌گیرد. اما نشان از اتفاقات تازه و توطئه‌های خطرناکی دارد که می‌بایست با درایت و دقت اصلاح شود. از این جهت هشدار مقام معظم رهبری به آحاد مردم و مسؤولین باید برجسته شود. رسانه‌های جمعی، نهادهای متولی فرهنگی و رسانه ملی وظایف سترگی بر دوش دارند. آنها باید اطلاع‌رسانی

مسایل اجتماعی و سیاسی و فرهنگی، موج جدیدی از مدعیان ارتباط با امام زمان به وجود آمده است و مدعیانی که خود را نماینده آقا معرفی می‌کنند؛ ادعای ارتباط با ملکوت دارند؛ معتقدند می‌توانند زمینه ظهور امام زمان را فراهم کنند؛ آداب نماز را تغییر می‌دهند؛ ادعا می‌کنند که علم ظهور دست آنان است؛ ۳۱۳ نفر را به عنوان یاران مهدی (ع) معرفی می‌کنند؛ خود را سید خراسانی می‌نامند. ادعای تغییر قبله از مکه به جمکران دارند؟! و یا مدعی داشتن اسم اعظمند ظهور کرده‌اند! بیشترین قربانیان این ادعاها نیز زنان هستند. زیرا زودتر و شدیدتر تحت القاءات این افراد شهادت قرار می‌گیرند. البته نفی این ادعاها به معنای نفی ارتباط با امام زمان در عصر غیبت نیست. اما مرتبطین واقعی هیچ‌گاه دکانداری و مرید بازی نمی‌کنند.

۳. مهدویت و حوزه‌های علمیه: وظیفه هدایتگری و اصلاح از وظایف اصلی حوزه‌های علمیه شیعی است. در موضوع مهدویت نیز همین وظیفه بر عهده علما، فضلا و طلاب است. در این میان به نظر می‌رسد شاید یکی از دلایل انحرافات جدید نوع تبلیغی باشد که از موضوع مهدویت در میان عامه مردم انجام گرفته است؛ تبلیغ و تبیینی که جامع و مانع نبوده و از عمق کافی نیز برخوردار نبوده است. همچنین، توجه بیش از حد بر جنبه‌هایی مانند خواب‌ها، ملاقات‌ها، نقل قول‌ها و ... که می‌تواند دست‌آویزی برای منحرفان باشد. در واقع تبیین و تبلیغ مهدویت باید بر پایه دلایل علمی و عینی و عقلی آن صورت گیرد تا راه برای ورود منحرفان تنگ شود. اگرچه کتاب‌ها و آثار روشن‌گری در این زمینه، به قلم علمای حوزه نگاشته شده است.^{۱۰} اما در بعد تبلیغی آن هنوز کاستی‌ها و نابسامانی‌هایی به چشم می‌آید. بنابراین وظیفه عالمان آگاه و مبلغان بیدار امروزه بیش از گذشته است. تا بر پایه دلایل محکم و به صورت جامع و مانع به مسأله مهدویت و ظهور مهدی (ع) بپردازند و تحلیل‌هایی عمیق و همه جانبه از آن و بخصوص چگونگی ارتباط با امام زمان (ع) و ظهور آن حضرت ارائه دهند.

۴. دولت و مهدویت: در سال‌های اخیر توجه دولتیان به مسأله مهدویت نیز در سال‌های اخیر پررنگ بوده است. چنانچه معمولاً آغاز سخن رئیس دولت با دعای «اللهم عجل لولیک الفرج» قرین بوده و موج جدیدی از توجه به مهدویت را رقم

□ بهنام سرخیل

(اداره کشورهای مستقل مشترک المنافع معاونت امور بین الملل مجمع)

رحلت جانسوز حجت الاسلام والمسلمین شیخ حمزه گل علی

حضور هیات اعزامی مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام
در مراسم ترحیم عضو فقید مجمع عمومی

اسلامی ایران، جمهوری آذربایجان، گرجستان، عراق و آلمان شرکت داشتند. به همین مناسبت هیأتی از سوی مجمع جهانی اهل بیت - علیهم السلام - نیز به شهر اغدیر اعزام شد.

ابلاغ پیام تسلیت دبیر کل مجمع

هیأت اعزامی مجمع جهانی اهل بیت (ع) - به سرپرستی «حجت الاسلام والمسلمین اجاق نژاد» - بعد از ورود به کشور ترکیه در مراسم عزاداری که به مناسبت درگذشت این عالم ربانی برگزار شده بود شرکت کرد و پیام تسلیت دبیر کل محترم مجمع را به خانواده، بازماندگان و دوستان آن مرحوم و نیز اهالی شهر اغدیر ابلاغ کرد.

در این مراسم که جمع زیادی از شیعیان و دوستان اهل بیت - علیهم السلام - در آن حضور داشتند، تعدادی از واعظان در مورد ویژگی‌ها و فعالیت‌های دینی و فرهنگی این روحانی برجسته شیعه سخنرانی کردند و در ادامه، نماز جماعت به امامت حجت الاسلام والمسلمین اجاق نژاد در مسجد صاحب الزمان (ع) اغدیر برپا شد.

لازم به ذکر است که حضور هیأت اعزامی از سوی مجمع جهانی اهل بیت - علیهم السلام - تأثیر بسزایی در تسلی بازماندگان و تقویت روحیه شیعیان منطقه گردید.

رحلت عالم شیعه ترکیه‌ای

عالم ربانی و روحانی خستگی‌ناپذیر «حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ حمزه گل علی» از فعالان عرصه تبلیغ در ترکیه دار فانی را وداع گفت. آن مرحوم همچنین به عنوان عضو "مجمع عمومی" مجمع جهانی اهل بیت (ع) در خدمت به تشیع و شیعیان جهان فعال بود.

مرحوم گل علی در طول سال‌ها فعالیت بی دریغ در جهت شناخت اهل بیت - علیهم السلام - در منطقه شیعه‌نشین "اغدیر" ترکیه، دستاوردهای ارزنده‌ای به یادگار گذاشت.

اغدیر یکی از مراکز اصلی تجمع شیعیان در ترکیه به شمار می‌رود. هم‌اکنون بیش از ۱۰۰ هزار نفر در این شهر و حواشی آن زندگی می‌کنند که حدود ۷۰ درصد از آنها را محبین و ارادتمندان به اهل بیت عصمت و طهارت - علیهم السلام - تشکیل می‌دهند.

شهر اغدیر، سوگوار محب اهل بیت (ع)

مراسم تشییع پیکر پاک حجت الاسلام گل علی، با حضور بسیار گسترده اقشار مختلف شهر اغدیر و مردم سایر نقاط کشور ترکیه برگزار شد.

در این مراسم اندوهبار، گروه‌ها و هیأت‌های مختلف دینی از کشورهایمانند جمهوری

حجت الاسلام والمسلمین اجاق نژاد نیز در این دیدار، به بیان رابطه ماهیت و وجود انسان پرداخت و سپس به نقش اختیار در مسیر سعادت انسان اشاره کرد. وی درآمدۀ افزود: «باتوجه به اینکه این انجمن نام خود را از امام زمان (عج) گرفته است باید عنایت شود که اولاً اسلام را به صورت واقعی بشناسیم نه آنگونه که خودمان دوست داریم؛ و دوم اینکه قبل از انجام تبلیغ، ابتدا خود به آن عمل کنیم».

ایشان درآمدۀ، داشتن اخلاق نیکو، توجه خاص به نماز و نیز توجه به غذای حلال را از ویژگی‌های اولیه برای حرکت در مسیر دین معرفی کرد.

سخنرانی نماینده دبیر کل در مراسم سوم مرحوم گل علی

آخرین برنامه هیأت اعزامی به ترکیه، شرکت در مراسم سومین روز درگذشت حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ حمزه گل علی بود.

در این مراسم که با حضور جمع کثیری از مردم و گروه‌های مختلف عزادار برگزار شد حجت الاسلام والمسلمین اجاق نژاد به نمایندگی از دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام به ایراد سخن پرداخت.

اجاق نژاد ابتدا این ضایعه دردناک را از سوی حجت الاسلام والمسلمین اختری و سایر مسؤولان مجمع وعلاقمندان به اهل بیت علیهم السلام، به خانواده آن مرحوم و به همه عزاداران و شیفتگان اهل بیت عصمت علیهم السلام تسلیت گفت و علو درجات شیخ حمزه را از خداوند متعال مسئلت کرد.

نماینده دبیر کل مجمع درآمدۀ به بیان رابطه بدن و روح پرداخت و سپس با توضیح آیات ۱۱ و ۱۰ سوره سجده و تبیین وجه تمایز انسان با ملائکه و حیوانات، به حدیثی از امام صادق (ع) اشاره کرد که در آن به رابطه عقل و شهوت پرداخته شده است. وی گفت: «طبق این حدیث اگر عقل انسان بر شهوت او غلبه کند از ملائکه برتر خواهد بود و در غیر اینصورت از حیوانات نیز پست تر خواهد شد». اجاق نژاد سپس فرصت‌هایی نظیر ماه‌های رجب، شعبان و رمضان را هدیه خداوند برای رسیدن انسان به سعادت دانست و از همه مسلمانان برای بهره‌برداری بیشتر از این مناسبت‌ها جهت نزدیکی به خداوند دعوت کرد.

دیدار هیأت اعزامی با علمای اغدیر

اعضای هیأت اعزامی مجمع، در کنار شرکت در مراسم ختم، با اعضای اتحادیه علمای اغدیر دیدار و گفتگو کردند. در این ملاقات ابتدا «حجت الاسلام والمسلمین شیخ ولی»، مسؤول این اتحادیه از حضور نمایندگان مجمع تشکر و قدردانی کرد و سپس علمای عضو این اتحادیه که در مساجد و نقاط مختلف منطقه اغدیر مشغول به فعالیت و تبلیغ دینی هستند به معرفی خود و اقدامات انجام شده پرداختند.

بعد از سخنان علمای محلی، حجت الاسلام والمسلمین اجاق نژاد به ایراد سخن پرداخت. وی ابتدا درگذشت حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ حمزه را تسلیت گفت و خواستار ادامه راه ایشان در جهت معرفی اهل بیت علیهم السلام گردید. وی درآمدۀ سخنانی درباره بلوغ فکری و شرایط آن از نظر عرفا و متفکران دینی سخنانی ایراد کرد و گفت: «در بلوغ فکری، برخلاف بلوغ جنسی، وقتی علائم شهوت از انسان دور شود انسان، بالغ شناخته می‌شود».

نماینده دبیر کل مجمع در ادامه به ذکر احادیثی در این مورد پرداخت و گفت: «هوای نفس مانع رسیدن انسان به درجات عالی و ریشه اختلافات است. طبق فرمایشات حضرت امام خمینی (ره) اگر تمامی پیامبران در یک جا و یک زمان جمع شوند اختلافی در بین آنها نخواهد بود زیرا هیچکدام از هوای نفس پیروی نمی‌کنند».

حجت الاسلام والمسلمین اجاق نژاد سپس با بیان جایگاه رفیع علما در طول سال‌های گذشته، بر ضرورت توجه به وظیفه خطیر عالمان دینی در شرایط کنونی تأکید کرد و خواستار توجه بیشتر طلاب به فضائل اخلاقی شد.

بازدید از انجمن جوانان "نور الشمس"

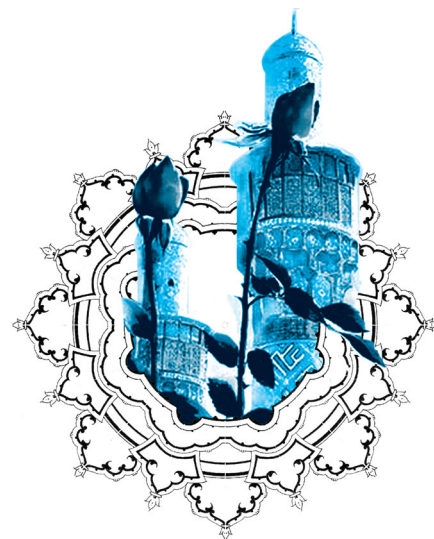
افراد هیأت اعزامی مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام همچنین از "انجمن جوانان نور الشمس اغدیر" دیدار و با اعضای آن گفتگو کردند. در این جلسه مسؤول انجمن نور الشمس ضمن تشکر از میهمانان، به بیان برخی اهداف این انجمن پرداخت و گفت: «نام این مؤسسه برگرفته از حدیثی است که در آن، حضور امام زمان (عج)، به خورشیدی تشبیه شده است که در پشت ابرها قرار دارد».

همانگونه که در شماره گذشته نوشتیم، همزمان با ۱۳ رجب سالروز میلاد مولای متقیان امیرالمؤمنین علی (ع)، مسابقه‌ای بین پرسنل مجمع جهانی اهل بیت (ع) برگزار شد. از این شماره چکیده‌ای از پاسخ‌های نفراست برگزیده منتشر می‌شود:

ولایت و امامت

اهمیت ولایت و امامت از دیدگاه خداوند و قرآن در عالم وجود چه میزان است؟

کلمه امام و جمع آن «ائم» مجموعاً ۱۲ بار در قرآن به کار رفته که هفت بار آن به صورت مفرد آمده و پنج بار به شکل جمع. این کلمه در مجموع به معنای زیر به کار رفته است:

- ۱- لوح محفوظ «وکل شیء احصیناه فی امام مبین» (یس/۱۲)
- ۲- جاده و راه «وانهما لیامام مبین» (حجر/۷۹)
- ۳- کتاب پیشوا «و من قبله کتاب موسی اماما و رحمة» (احقاف/۱۲، هود/۱۷)
- ۴- پیشوایان الهی و صالح «قال انی جاعلک للناس اماما» (بقره/۱۲۴) «وجعلناهم ائمة یهدون بامرنا» (انبیاء/۷۳، فرقان/۷۴، قصص/۵۰ و سجده/۲۴)
- ۵- پیشوایان کفر و ضلالت (توبه/۱۲)

از مجموع آیات و با استعانت از معنی لغوی، امام به کسی یا چیزی گویند که با فرمان الهی، راهنما و هدایتگر ما به راه خدا است. لذا می‌توان اصول ذیل را استنتاج نمود:

- ۱- امامت یک منصب قراردادی از سوی خداوند متعال است.
- ۲- امام باید معصوم باشد.
- ۳- هر زمان که مردمی روی زمین زندگی می‌کنند باید امامی در میان آن‌ها باشد.
- ۴- امام از طرف خداوند متعال باید تأیید شود.
- ۵- اعمال مردم از امام پنهان نیست.
- ۶- امام باید کلیه اموری را که در دنیا و آخرت مورد احتیاج مردم است بداند. بنابراین ولایت امام، هم تکوینی است و هم تشریعی.

مجید ذوالفقاری

مقام امامتی که در قرآن مطرح است (به معنای پیشوای برحق و عادل ره یافته) مقامی بس والا و عالی است که فقط برخی از پیامبران به این منصب الهی دست می‌یابند، لذا در آیه ۲۴ سوره سجده تعبیر به «منهم» یعنی بعضی از آنها شده است: «وجعلنا منهم ائمة یهدون بأمرنا» همچنان که حضرت ابراهیم (ع) با اینکه مقام نبوت را دارا بود پس از امتحان و آزمایشهایی که سر بلند بیرون آمد، به این مقام می‌رسید؛ «قال انی جاعلک للناس اماماً». امام کسی است که دارای روحیه صبر بلند و تعیین و کشف و شهودات است و عالم ملکوت را مشاهده می‌کند، باران و رحمت و نعمت‌های الهی به واسطه او نازل می‌شود و حجت زمین و زمان است. این مقام آخرین مرحله سیر تکاملی انسان است و به تعبیر قرآن «عهد» خداست که به «جعل» و یقین الهی است - نه به رأی و شورا و انتخاب مردم - حتی رسول خدا (ص) هم مستقیماً نمی‌تواند امام را تعیین کند، بلکه به دست خالق جهان است.

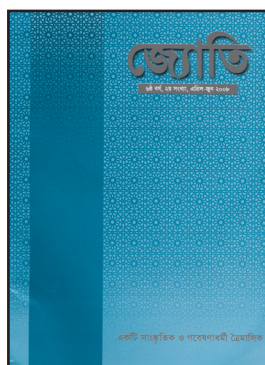
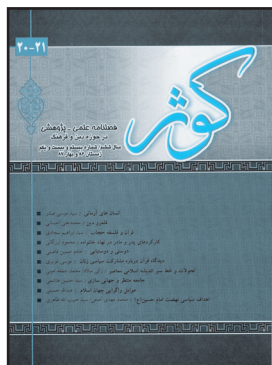
دیگر اینکه، امامت تنها رهبری ظاهری دینی و دنیوی نیست، بلکه جهان آفرینش و تکوین را زیر نظر دارد. مقام امامت در واقع تحقق بخشیدن به برنامه الهی، اعم از حکومت و اجرای احکام الهی و تربیت و پرورش نفوس انسانی، در ظاهر و باطن است.

فضل الله حدادی

هدایت الهی از طریق رهبران شایسته‌ای که خدا آنان را برای هدایت بندگانش برگزیده است، سنت همیشگی خداوند در مورد آن دسته از آفریدگان خویش بوده که از اندیشه و دانش بهره‌مند و به اراده و اختیار مسلحان ساخته است. این سنت الهی برای بشر (اهمیت ولایت و امامت) با گزینش حضرت آدم به عنوان برگزیده‌ترین آفریده‌های او آغاز گردید.

خداوند به وسیله سنت امامت، حجت‌ها و نشان‌های آشکار خود را حفظ می‌کند. به وسیله ائمه، کتاب الهی فهمیده می‌شود و آنان به وسیله قرآن شناخته می‌شوند. آیات کریمه‌ای در حق آنان نازل شده است و گنج‌های علوم خدای رحمان و معدن علم و دانش‌اند. از این رو سنت هدایت الهی نتیجه‌اش این است که عقل آدمی از سوی وحی الهی و راهنمایی رهنمایان برگزیده خدا در تمام زوایای زندگی پشتیبانی گردد. خداوند فرمود اگر دو نفر در زمین بیشتر نباشند به حق یکی از آنان حجت خداست.

امیر جبرودی

کوثر به زبان فارسی دری

صاحب امتیاز: سید رحمت الله مرتضوی
مدیر مسئول: سید حبیب الله طاهری
ترتیب انتشار: فصلنامه
شماره‌ی مسلسل: ۲۱ - ۲۰
تاریخ انتشار: زمستان ۸۶ و بهار ۱۳۸۷
تیراژ (شمارگان): ۲۰۰۰
تعداد صفحات: ۲۰۰ صفحه

ناشر: مجمع اهل بیت (ع) در افغانستان با حمایت معاونت امور بین الملل مجمع
پست الکترونیکی سردبیر مجله: info@faslnamekothar.com
سایت مجله: www.faslnamekothar.com

برخی از مطالب شماره جدید

- * سر مقاله:
- با جاری کوثر / سردبیر
- * باورها:
- انسانهای آرمانی / سید موسی صدر
- قلمرو دین / محمد علی احسانی
- * ارزشها:
- فلسفه‌ی حجاب در قرآن / سید ابراهیم سجادی
- کارکردهای پدر و مادر در نهاد خانواده / محمد ارزگانی
- دوستی و دوست یابی / خادم حسین فاضلی
- * سیاست:
- دیدگاه قرآن درباره‌ی مشارکت سیاسی زنان / موسی غزنوی
- تحولات و خطر سیر اندیشه‌ی اسلامی معاصر / مؤلف: زکی میلاد، مترجم: محمد جمعه‌امینی
- جامعه‌ی منتظر و جهانی سازی / سید حسین هاشمی
- عوامل واگرایی جهان اسلام / عبدالله حسینی
- اهداف سیاسی نهضت امام حسین (ع) / مؤلف: محمد مهدی آصفی، مترجم: سید حبیب الله طاهری

نور (جوتی) به زبان بنگالا

سردبیر: محمد اشرف الدین خان
ترتیب انتشار: فصلنامه
شماره‌ی مسلسل: ۱۸ (سال ششم، شماره‌ی ۲)
تاریخ انتشار: آوریل ۲۰۰۸ میلادی (بهار ۱۳۸۷ هجری شمسی)
محل انتشار: بنگلادش (داکا)
تیراژ (شمارگان): ۱۰۰۰
تعداد صفحات: ۱۲۸ صفحه

ناشر: مؤسسه‌ی شهید تیتومیر بنگلادش با حمایت معاونت امور فرهنگی مجمع
جهانی اهل بیت (ع) - اداره‌ی امور مجلات
پست الکترونیکی مجله: Jyoti02db@yahoo.com

برخی از مطالب شماره جدید

- * سر مقاله: - پیامبر صلح و دوستی / سردبیر
- تفسیر سورهی بقره (آیه ۲۶) / محمد اشرف الدین خان
- احادیث پیامبر (ص) و ائمه اطهار (ع) / مترجم: محمد منیر حسین خان
- سیری در نهج البلاغه / مؤلف: آیت الله شهید مرتضی مطهری، مترجم: محمد منیر حسین خان
- تزکیه‌ی نفس: هدف همهی پیامبران الهی / آیت الله ابراهیم امینی، مترجم: محمد آصف الرحمان
- شناخت خدا از راه طبیعت / مؤلف: آیت الله سید مجتبی موسوی لاری، مترجم: رفیق الحسن
- علل گرایش به مادیگری / مؤلف: آیت الله شهید مرتضی مطهری، مترجم: محمد رفیق الاسلام
- عدل الهی / مؤلف: آیت الله شهید مرتضی مطهری، مترجم: محمد منیر حسین خان
- زندگینامه‌ی امام حسین (ع) / محمد منیر حسین خان
- امام خمینی (ره) و ولایت فقیه / محمد اشرف الدین خان
- امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی / آصف الرحمن
- چگونه حزب الله اسرائیل را شکست داد / مارک پری و الستر کروک
- اهل بیت (ع) در اشعار شاعر ملی بنگلادش / عبدالمقیط چودری

محمد بیدارمنش

گزارشی از نشست کاربرد فناوری اطلاعات
در حوزه علوم دینی
در مؤسسه نشر معارف اهل البيت (ع) اصفهان

دکتر جلالی: مؤسسات اهل بیتی باید ۲۴ ساعته کار کنند

«دکتر علی اکبر جلالی» استاد دانشگاه ویرجینیا، نظریه پرداز موج چهارم، استاد دانشگاه تهران، طراح شهر الکترونیک، طراح اولین روستای اینترنتی در ایران، فعال توسعه فرهنگ ICT در ایران، عضو مستقل یونسکو در منطقه آسیا و اقیانوسیه و مؤلف دهها کتاب و مقاله علمی.

در بدو ورود، تلفیق هنر ایرانی، اسلامی چشمانت را خیره می کند. مجموعه ای عظیم با تزئینات و معرق کاری های زیبا نشان از سلیقه ایرانی و تلفیق هنر مدرن و پیشینه سنتی و اسلامی دارد. مؤسسه احیاء و نشر معارف اهل البيت (ع) در اصفهان که به همت «حاج حسین رضازاده» تأسیس شده است در تاریخ ۵ تیرماه سال جاری نشست «کاربرد فناوری اطلاعات در حوزه علوم دینی» را برگزار کرد. آنچه در پی می آید گزارشی از سخنرانی «دکتر علی اکبر جلالی» در این نشست و نیز معرفی مختصری از مؤسسه فوق الذکر است:

چکیده سخنرانی دکتر جلالی

– باید بتوانیم از هر ابزاری برای اشاعه دین کمک بگیریم؛ با توجه به اینکه امسال توسط مقام معظم رهبری به «سال نوآوری» نامگذاری شده است باید نگاه ویژه ای به نوآوری داشته باشیم و در عرصه دینی هم بتوانیم نوآوری کنیم. نوآوری یعنی نگاه جدید و متفاوت به یک موضوع یا فرایند؛ شکستن و دوباره ساختن دانش و یا ترکیب مواد و ... یعنی مواد اولیه دست نخورده باقی می ماند اما محصولات جدید و بهتر عرضه می شود.

– در حوزه دین، ما با قرآن، نهج البلاغه، احادیث و ... مواجه هستیم که مواد اولیه هستند مواجه هستیم که باید دست نخورده باقی بمانند؛ اما خروجی ها باید متناسب با نیاز روز، نو شوند. آیا خروجی های نوین و مورد پسند دنیا ارایه داده ایم؟

– نوآوری به معنای به هم ریختن ساختار نیست بلکه به معنی نگاه نو است. اگر بخواهیم نوآور باشیم باید دقت کنیم. در حوزه دین نباید به مواد اولیه و سنت دست زد. نوآوری یعنی توانایی خارج شدن از جهان مرسوم و معمول. باید به فناوری جدید فرم ایده آل و مطلوب داد و از آن استفاده کرد.

– اینترنت و فناوری هم از مخلوقات خداوند است که باید از آن درست استفاده کنیم، نه آن را بزرگ تلقی کنیم و نه کوچک. باید دید چگونه در حوزه دین و سایر حوزه ها می توانیم از این فناوری حداکثر استفاده را بکنیم. مثلاً با دیجیتالی کردن ۵۰۰۰ کتاب ما ۵۰۰۰ کتاب را در منزل خود داریم و همچنین می توانیم آنها را به خانه تمام شیفتگان این کتب ببریم.

– در حالی که جایگاه علم در اسلام، جایگاه رفیعی بوده و هیچ مکتبی به اندازه اسلام به علم و دانش سفارش نکرده است باید ببینیم جایگاه کشورهای اسلامی در فناوری اطلاعات کجاست؟

– جمعیت مسلمانان ۵۰ برابر رژیم اشغالگر و وسعت کشورهای اسلامی ۶۵۰ برابر فلسطین اشغالی است؛ اما درآمد سرانه افراد در کشورهای اسلامی – با اینهمه ثروت که در اختیار آنهاست – ۳۷۰۰ دلار است اما سرانه هر فرد اسرائیلی

۱۳۰۰۰ دلار است؛ چرا که ما خود را به منابع نفتی و معدنی متکی کرده و کار و تلاش لازم را انجام نمی دهیم. حال آنکه درآمد تمام نفت ایران در یکصد سال، معادل ۱۵۰ میلیارد دلار است که به اندازه سرانه درآمد یک سال ژاپن است؛ یعنی تمام نفت دوران صد ساله ایران برابر است با یکسال کار و تلاش ژاپنی ها. – بودجه سرانه IT در ایران، بر خلاف کشورهای پیشرفته وجود ندارد. بیشترین تحقیق و پژوهش در اسرائیل انجام می شود. مسلمانان متأسفانه تنها زیر ۲ دهم درصد از درآمد سرانه خود را به IT اختصاص داده اند. در حالیکه در انگلستان در سال به ازای هر فرد ۲۵۰۰ دلار برای IT هزینه می شود.

– چرا باید از فناوری اطلاعات استفاده کنیم؟ زیرا که تمامی عناصر و سیستم های این زمانه یا در حال تجهیز به فناوری اطلاعات هستند و یا به این فناوری مجهز شده اند مثل بانکداری الکترونیک، دولت الکترونیک، تجارت الکترونیک و ... دین اسلام هم باید به طور شایسته ای از فناوری استفاده کند. اینترنت همه جا هست در عرصه دفاعی، در حوزه زیربنایی، حمل و نقل، بخش اقتصاد، خدمات فرهنگی اجتماعی، حوزه قضایی و ... حوزه علمیه هم باید یک فکر جدید بکند و بگردد بهترین راه را برای استفاده از این تکنولوژی بیابد و نباید خود را محدود به دنیای سنتی بکند چرا که این فناوری به نفع ما و دین ماست باید تبلیغ دین خدا را از راه این ابزار انجام دهد.

– دولت، شهروند، شهر و روستا همه دارند الکترونیک می شوند و همه امکانات مثلاً در یک تلفن همراه یا حتی یک ساعت مچی جمع شده است. جهان به سرعت در حال تغییر است.

– اینترنت ما در ایران، متأسفانه بر مبنای «کیلو بیت» است اما دنیا با اینترنت مگا، گیگا، ترا، هگزا، پوتا و ... در حال حرکت است؛ یعنی دنیا با استفاده از این فناوری به حدی رسیده که می تواند تمام اطلاعات موجود دنیا را از آغاز بشریت تا به حال در یک تراشه که به قدر نگین یک انگشت است جمع آوری نموده و در اختیار قرار دهد. الان در ایران، داندلود کردن یک کتاب الکترونیکی، ۲۸ روز طول میکشد اما در دنیا یک کتاب را در ۴ ثانیه داندلود می کنند! کره جنوبی در

الکترونیک - نظیر Yahoo و Gmail - طراحی و راهاندازی شده است تا جوابگوی خواست مردم ایران در این زمینه باشد. این سرویس، مزایایی نیز نسبت به دو سرویس نامبرده دارد؛ از جمله اینکه اگر کلمه‌ای باشتباه تایپ شود تذکر می‌دهد، یا اینکه به یک آنتی‌ویروس قوی مجهز است که مانع از ورود پیام‌های تبلیغاتی می‌گردد.

۳. «موتور جستجو»: این بخش اگرچه اکنون به قدرت موتور گوگل نیست و طی یکی دو سال آینده به آن حد از قدرت خواهد رسید اما مزیتی که نسبت به گوگل دارد این است که گوگل، تصاویر جستجو شده را به صورت ذخیره شده (cash) نشان می‌دهد اما این موتور تصاویر را به طور مستقیم نشان می‌دهد.

۴. «کتابخانه دیجیتال»: این بخش با ۳۵۰۰۰ کتاب و همچنین ۲۰۰۰۰ مقاله از اول مرداد ماه کار خود را آغاز کرد که از سایت تبیان که با ۱۴۰۰۰ کتاب بیشترین کتاب دیجیتال را داشت هم فراتر و جلوتر است. بخش جستجوی متنی نیز که اکنون آغاز نشده نیز بزودی آغاز به کار خواهد کرد و کتب با فرمت‌های مختلف - مانند DOC، HTML و PDF - ارائه می‌شود.

۵. «پیوندهای اسلامی»: این بخش نیز قسمت دیگری از سایت است که بالغ بر ۸۰۰۰ سایت اسلامی در آن لینک داده شده است. مزیتی که این سایت نسبت به گوگل دارد این است که گوگل با جستجو یک کلمه شما را به مشابهات آن کلمه سوق می‌دهد؛ مثلاً با جستجوی کلمه «وهابیت» صدها سایت که مبلغ وهابیت می‌باشند نیز در اختیار شما قرار می‌گیرد و ناخواسته شما را به مطالعه خود فرا می‌خواند؛ اما این موتور این مزیت را دارد که ضمن اینکه سایت‌های جستجو شده را به ترتیب پربیننده‌ترین سایت ردیف می‌کند مانع از حضور سایت‌های ناخواسته می‌گردد. در این بخش امکان معرفی سایت‌ها برای افراد و موسسات نیز وجود دارد که هر کس که سایت مفیدی داشت معرفی کرده و در سایت ما برای خود لینک ایجاد می‌کند.

سایت فوق‌الذکر با نشانی www.ahlolbait.ir در دسترس علاقمندان به معارف اهل بیت (ع) قرار دارد.

این مؤسسه همچنین دارای بهترین و بی‌نظیرترین database در ایران است که حجم زیادی از مطالب را می‌تواند پردازش و نگهداری نماید. افزون بر این، سه server نیز در اختیار دارد و یک سرور دیگر نیز این سه را ساپورت می‌کند. همچنین این امکان بزودی فراهم خواهد شد که متقاضیان host با مراجعه به این مؤسسه، دامین مورد نظر خود را بگیرند.

حال حاضر از اینترنتی که ۵۰۰ برابر اینترنت ما سرعت دارد استفاده می‌کند. - اینترنت مثل عینک است؛ با عینک که برای تقویت چشم است می‌توان چیز خوب و بد را با هم دید، با اینترنت که عینک تقویت دانش است نیز می‌توان چیز خوب و بد دید. پس باید سعی کرد از خوب آن استفاده کرد. باید دارایی‌ها و دانش خود را در یک کاسه ریخت و به نفع دین و مسلمانان از آن استفاده نمود.

- باید ذهن خود را از محدودیت خارج کنیم برای مثال اگر از ما سؤال شود که: "به نظر شما بزرگترین ماشین و دستگاه چیست؟" پاسخ می‌دهیم: "تریلی، هجده چرخ یا گریدر!" اما به عنوان مثال در کشور آلمان دستگاهی فوق‌العاده عظیم برای راه‌سازی وجود دارد که کار یک میلیون کارگر را در عرض یک ساعت انجام می‌دهد و قادر است ۵ کیلومتر تونل شش بانده با عرض ۱۶ متر و ارتفاع ۵۰ متر حفر کند! این ماشین راه‌سازی دارای حجم عظیمی به مقیاس ۳۰۰ متر طول و ۱۵۰ متر ارتفاع است و مبلغ ۱۰۰ میلیون یورو برای ساخت آن صرف شده است!

- دنیا همواره در حال تغییر است به نظر من موج چهارم یعنی عصر مجازی هم‌اکنون واقع شده و تخیل‌های بشر در حال عینی شدن است و دنیا و تکنولوژی به جایی رسیده که اگر با کسی تلفنی صحبت کنی می‌توانی به عینه او را در مقابل خود ببینی. اکنون تکنولوژی در مرحله‌ای است که می‌تواند بر روی احساس و حواس بشر نیز تأثیر بگذارد. امروز با استفاده از اینترنت احساس سوزش و یا حس بویایی نیز منتقل می‌گردد.

- اینترنت یعنی وصل شدن مغزها به یکدیگر و نه وصل شدن کامپیوترها به هم. روستای «قرن آباد» - واقع در استان گلستان - یکی از روستاهای ایران است که موفق شده تکنولوژی و فناوری اینترنتی را وارد خود کند و تحولات زیادی را در روستا و روش زندگی مردم ایجاد کند. به حدی که چوپانان روستا که اغلب افراد کم‌سواد و یا حتی بی‌سواد هستند به اهمیت تجارت الکترونیک پی برده و به دنبال طراحی مراکز دامپروری الکترونیک با اتاق فرمان دیجیتالی هستند!

- باید دست از روش‌های سنتی برداشت و از امکانات روز دنیا استفاده کرد. مراکز اینچینی (مؤسسه نشر معارف اهل بیت علیهم السلام) در این زمینه بسیار مفید هستند که حتی باید به صورت ۲۴ ساعته فعالیت کنند.

آشنایی اجمالی با مؤسسه تحقیقات و نشر معارف اهل بیت (ع)

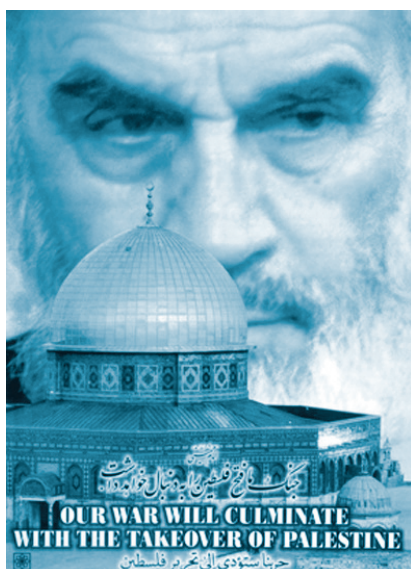
مرکز تحقیقات و نشر معارف اهل بیت علیهم السلام با امکانات و تأسیساتی نظیر آمفی‌تئاتر، سالن کنفرانس، کلاس‌های آموزشی، نمازخانه و محیط کتابخانه دیجیتال با ۱۵۰ دستگاه رایانه عمومی که با پهنای باند یک مگابایت متصل به اینترنت است، چندی است در اصفهان فعالیت می‌کند.

هدف از راه‌اندازی این مجموعه ارائه کاری جدید است که بتواند نیازهای کاربر - اعم از کاربر عام و دانشمندان و پژوهشگران - را برآورده کند.

در این راستا ۵ خدمت زیر به کاربران ارائه می‌شود:

۱. «بخش پورتال»: این پرتال شامل بخش‌های «گالری»، «تالار اندیشه»، «بیندیشیم» و ... است که دارای ۵ الی ۶ سطح دسترسی است. حتی امکان ساخت صفحه شخصی برای علاقمندان و کاربران را فراهم نموده است.

۲. «بخش پست الکترونیک»: این بخش برای رقابت با سرویس‌های پست

کمتر کسی به ژرفای کلام او پی برد...

مجمع جهانی اهل بیت (ع) در آستانه فرارسیدن روز جهانی قدس با انتشار بیانیه‌ای از حکومت مصر خواست "گذرگاه رفح" به روی مردم مظلوم فلسطین باز نماید. متن این بیانیه به شرح زیر است:

بسم الله الرحمن الرحيم

و ما لكم لا تقتاتلون في سبيل الله والمستضعفين من الرجال والنساء والولدان الذين يقولون ربنا اخرجنا من هذه القرية الظالم اهليها واجعل لنا من لدنك وليا واجعل لنا من لدنك نصيرا. (قرآن کریم)

آن هنگام که پیر روشن ضمیر و امام راحل امت اسلامی، با بصیرت خاص خود خطر جدی رژیم جنایتکار صهیونیستی را بر پهنه عالم هشدار داد، کمتر کسی به عمق و ژرفای کلام معنوی ایشان پی برد. استحکام ظاهری و قدرت پوشالی رژیم مجعول صهیونیستی تا آنجا همگان را مرعوب ساخته بود که بسیاری حتی به اندیشیدن به این امر هم فکر نمی کردند؛ اما صدق گفتار آن نفس مطمئنه در کمتر زمان ممکن نمایان شد و تمامیت خواهی و راضی نبودن به هیچ حد و مرز اقلیمی، انسانی و فرهنگی توسط صهیونیست‌های غاصب، به روشنی از پرده برون افتاد؛ و آن زمان بود که حرکت جهانی ضد صهیونیستی از تمامی نقاط عالم از شرق دور گرفته تا غربی ترین نقاط و از شمالی ترین سرزمین‌ها تا جنوبی ترین کشورها آغازیدن گرفت.

اعلام روز جهانی قدس از سوی امام راحل (ره) راهکار پیروزمندی بود که بیش از یک ربع قرن سابقه یافته و اکنون روزهای شکوه و اقتدار خود را در حالی طی می کند که حتی سردمداران کفر جهانی و رؤسای رژیم صهیونیستی، باور به داشتن سرزمینی موعود و اسرائیل بزرگ را از دست داده اند و بی پروا از یافتن و داشتن چنین سرزمینی ناامید شده اند. اینگونه است که نصر الهی نمایان می شود و فتح جنود حق چهره می نمایاند.

تشبیه دقیق حضرت روح الله درباره رژیم اشغالگر قدس و غده سرطانی خواندن آن، از دقت نظر آن پیر فرزانه حکایت داشت که راحتی تمامی بشریت و آسایش همه مسلمانان عالم از این درد مهلک راه، تنها در گرو برکندن آن می دانستند؛ همان نکته مهمی که این روزها از زبان مجاهدان و مبارزان اصیل و غیرتمند لبنانی و فلسطینی برمی آید که با صهیونیست‌های غاصب جز به زبان زور نمی توان سخن گفت چرا که از فهم جز آن عاجزند. تصویر تمام نمای صحت این گفتار را در پیروزی بی سابقه امت اسلامی در جنگ ۳۳ روزه و پیروزی حزب الله لبنان و موفقیت حماس در انتخابات فلسطین و تشکیل دولت و ایستادگی مردم در دفاع از دولت اسلامی خود به رغم تمام تلاش‌ها و فشارهای رژیم صهیونیستی، آمریکا و مزدوران آنها می توان یافت. این گونه است که وعده صادق الهی به مؤمنان و رادرمندان محقق می شود که: «والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا و ان الله لمع المحسنين».

اکنون و در روزهایی که پیکره فرسوده رژیم صهیونیستی به ضربات مهلک رزم آوران حق باور، به سختی روزگار می گذراند و همچنان در گيجی شکست سنگین در جنگ ۳۳ روزه با نیروهای حزب الله و جوانان غیرتمند و خداپاوار جنوب لبنان به سر می برد، گام نهادن به عرصه راهپیمایی‌های روز جهانی قدس، طعم و لذتی صد چندان دارد. رژیم جنایتکاری که به گفته رهبر فرزانه انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه ای (حفظه الله تعالی): رژیم اشغالگر و غاصب، شدت عمل را بر علیه فلسطینی ها زیاد کرده است و این واکنش آنها به ضعف‌های درونی خودشان و شکست‌های پی در پی خودشان است... دنیای اسلام در مقابل این حادثه تلخ بایستی حرف خودش را بزند، نظر خودش را نشان بدهد، جایگاه خودش را مشخص کند و روز قدس روز مناسبی برای این کار است... ان شاء الله روز قدس همه مردم ما و امیدواریم بخش عظیمی از مردم کشورهای اسلامی از این فرصت استفاده کنند و حق مردم فلسطین را ادا کنند و ان شاء الله دولت‌های مسلمان به وظیفه بزرگ خودشان که کمک به دولت حماس در فلسطین است و کمک به ملت فلسطین است، ان شاء الله عمل کنند.

مجمع جهانی اهل بیت (ع) به ندای پیامبر گونه مقام معظم رهبری لبیک گفته و همگام با اقشار مختلف مردمی و همراه با امت یکپارچه اسلامی در راهپیمایی عظیم روز جهانی قدس فعالانه شرکت نموده و عمیق ترین تنفرهای خود را به هر گونه نژادپرستی و اشغالگری و تمامیت خواهی نظام سلطه بین المللی ابراز می دارد و با تمام وجود، آرزوی هدم و نابودی این رژیم خونخوار و غیر انسانی را فریاد می کند و از خداوند بزرگ در پیکار با هر گونه ظلم و ستم در پهنه گیتی استمداد می طلبد و لبیک گویان به فرمان مقام معظم رهبری از مردم و حکومت مصر می خواهد تا گذرگاه مرزی رفح را به روی فلسطینیان بگشایند و آنان را از این محاصره رهایی بخشند

مجمع جهانی اهل بیت (ع)
رمضان المبارک ۱۴۲۹ هـ ق

تشیع

مذهب بومی آفریقا

□ سردبیر

تشیع در آفریقا؛ ریشه‌های قدیمی و شکوفه‌های جدید

قاره زیبا ولی مظلوم آفریقا - با ۳۰۲۴۴۰۵۰ کیلومتر مربع ۲۰/۳ درصد از مجموع ربع مسکون را در بر می‌گیرد و با بیش از ۸۰۰ میلیون جمعیت، حدود یک هفتم از جمعیت جهان را در خود جای داده است. آفریقای جنوبی، آفریقای مرکزی، آنگولا، اتیوپی، اریتره، الجزایر، اوگاندا، بنین، بوتسوانا، بوروندی، بورکینافاسو، تانزانیا، تونس، توگو، جمهوری دموکراتیک کنگو، جمهوری کنگو، جیبوتی، رواندا، ریونیون، زامبیا، زیمبابوه، سائوتومه و پرنسپ، ساحل عاج، سنگال، سوازیلند، سودان، سومالی، سیرالئون، سیشل، غنا، لسوتو، لیبیا، ماداگاسکار، مالاوی، مالی، مراکش، مصر، موریتانی، موریس، موزامبیک، نامیبیا، نیجر، نیجریه، چاد، کامرون، کنگو، کنیا، کومور، گامبیا، گینه، گینه استوایی و گینه بیسائو کشورهای قاره آفریقا هستند. علیرغم قرن‌ها استعمار، استبداد و خشونت، آفریقا هنوز می‌تواند با تکیه بر سرمایه‌های خود به پا خیزد. اما متأسفانه برخی حاکمان و نیز نسل جدید آفریقا وابستگی شدیدی به غرب دارند که سبب تحمیل آداب و رسوم نادرست بر فرهنگ این قاره است. از این رو، مکتب اهل بیت (ع)، با الهام از دو آموزه "عاشورا" و "انتظار" می‌تواند روحیه ظلم‌ستیزی و امید به آینده را در کالبد رنجور این قاره بدمد و در مقابل آموزه‌های انحرافی فرهنگ غرب، قد علم کند. به همین دلیل است که این مذهب، به محض تبلیغ در آفریقا، مورد استقبال مردم آفریقا قرار گرفته است.

اسلام در شمال آفریقا دین اصلی و در بقیه آفریقا یکی از مهم‌ترین ادیان است. در بین مذاهب اسلامی، مذهب تشیع در این قاره ریشه‌های عمیق دارد؛ از ولاء اهل‌بیتی بربرها تا حکومت آدارسه در مغرب و تا تأسیس الازهر به وسیله فاطمیان در مصر. اولین دولت شیعی فاطمی در شمال آفریقا و با مرکزیت تونس تأسیس شد و پس از نیم قرن به مصر منتقل گردید و بیش از سه قرن حکومت کرد. امروز نیز به رغم تبلیغات گسترده دشمنان - به ویژه وهابیت - علیه شیعه و نیز مشکلات و ضعف‌های برنامه‌های تبلیغی، آمار شیعیان روز به روز در جهان - از جمله آفریقا - رو به افزایش است، به نحوی که مثلاً آمار شیعیان کشور نیجریه از مرز شش میلیون نفر گذشته است. این آمار چیزی بیش از هشت درصد جمعیت یکصد و بیست هزار نفری این کشور را تشکیل می‌دهد. چند ماه پیش نیز بیش از هفتاد نفر از بزرگان مسیحی جنوب سودان تحت تأثیر آموزه‌های اهل‌بیتی، ضمن مراجعه به یکی از شیوخ شیعه آن کشور، به اسلام و مذهب تشیع گرویدند. در کامرون نیز طی چند سال گذشته بیش از سه هزار خانوار - یعنی چیزی در حدود ده هزار نفر - به مذهب شیعه پیوسته اند. در سنگال گروهی از روحانیون شیعی تبعه آن کشور در امر تبلیغ تشیع فعالیت دارند و گروه‌های زیادی از مسلمانان در نقاط مختلف آن کشور طی دو دهه گذشته به مذهب اهل‌بیت (ع) راه یافته‌اند. در کشورهای مالی و نیجر نیز

گروه‌های زیادی از مسلمانان به شیعه دوازده امامی پیوسته اند. در کشورهای دیگر آفریقا مانند بورکینافاسو، ساحل عاج، غنا، سنگال، گینه کوناکری، بنین، سیرالئون، کنگو دموکراتیک، کنیا، تانزانیا، اوگاندا، ماداگاسکار، مالاوی و گابن نیز این پدیده مبارک مایه خوشحالی همه دوست داران اهل بیت (علیهم السلام) شده است.

قدرت تشیع در کشورهایی مانند غنا و بنین به حدی رسیده که هیچ کس جرأت نمی‌کند به صورت علنی شیعیان را تکفیر کند و حتی فارغ‌التحصیلان مدارس علمیه شیعی در مدارس اهل سنت و وهابیت به تدریس می‌پردازند. این فعالیت‌ها و نیز گرایش روزافزون مردم قاره سیاه به سوی مذهب اهل‌بیت (ع) تحركات وهابیون را شدت بخشید تا اینکه اخیراً دو اتفاق عجیب رخ داد: ۱. در ماه گذشته فتوای عجیبی در گامبیا مبنی بر ممنوعیت مذهب تشیع منتشر گردید. به گزارش خبرگزاری اهل‌بیت (ع) ابنا، «شورای عالی اسلامی گامبیا» - که وابسته به دولت این کشور بوده و فعالیت‌های دینی مسلمانان این کشور را تنظیم می‌کند - در اقدامی عجیب و با صدور بیانیه‌ای، مذهب تشیع را مردود اعلام نموده و از کلیه نهادها و مراکز آموزشی و مؤسسات و بنیادهای فرهنگی درخواست کرد جلوی نشر و گسترش مذهب شیعه را بگیرند و فعالیت شیعیان را متوقف نمایند. هماهنگ با این بیانیه فشار نیروهای امنیتی بر شهروندان شیعه این کشور نیز رو به افزایش است. در نیجریه نیز اکنون حدود ۱۰۰۰ نفر از شیعیان به اتهام واهی قتل یک فعال سنی در شهر «سکوتو» در زندان به سر می‌برند.

این در حالی است که حدود یک‌چهارم مسلمانان جهان در پنج قاره دنیا از مذهب اهل‌بیت (ع) پیروی می‌کنند و «دانشگاه الازهر» - به عنوان رسمی‌ترین مرجع دینی اهل تسنن - مذهب تشیع را به عنوان مذهبی شرعی و اسلامی در کنار چهار مذهب اصلی اهل سنت به رسمیت شناخته است. بنابراین فتوای شورای عالی اسلامی گامبیا یک عمل غیرشرعی و غیراسلامی است که دستاویزی برای اقدامات غیرقانونی و غیر انسانی قرار گرفته و خواهد گرفت. ۲. «شیخ یوسف قرضاوی» با ایراد سخنانی غیرمنتظره، ایران را به «تبشیر شیعی» متهم کرد و در اظهاراتی عجیب و غیرواقعی، تشیع را مذهبی وارداتی در مصر و برخی کشورهای عربی خواند.

به این دو بهانه، دست‌اندرکاران ماهنامه گنجینه مجمع بر آن شدند تا در شماره هجدهم این مجله، ویژه‌نامه‌ای درباره «تشیع در آفریقا» و بررسی ریشه‌های عمیق و شکوفه‌های جدید این مذهب در این قاره منتشر نمایند. امید که دانشمندان مذاهب گوناگون اسلامی، با دوری از تعصب و عناد، به وادی جاهلان و متجاهلان در نغلتند.

در غرّه این ویژه‌نامه، لازم است از «حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین سالار» معاون امور بین‌الملل و «جناب آقای ربانی» مدیر کل آفریقا - عربی مجمع جهانی اهل‌بیت (ع) که مطالب آماده‌شده را مطالعه و ارشادات خویش را ارائه کردند، سپاسگزاری نمایم.

از یوسف و لقمان^(ع) تا قائم امامان^(عج)

قاره سرسبز آفریقا در امتداد تاریخ پر فراز و نشیب خود، مهبط وحی الهی و سرزمین صدق و راستی بوده و گذشته آن مشحون از ایثار و از خودگذشتگی و دفاع از حق و حقیقت است.

سرزمینی که مهبط وحی پیامبرانی همچون **یوسف صدیق و موسی کلیم**... (علیهما السلام) و مهد حکمت حکیمانی همچون **لقمان حکیم** و پناهگاهی امن برای اولین مسلمانان مهاجری بود که به امر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) به حبشه مهاجرت نمودند.

رفتار انساندوستانه حاکمان صالح این قاره، و صداقت و راست‌طینتی مردمان آن سبب گردید که مردم این قاره، اسلام را با آغوش باز بپذیرند.

اولین بقعه‌ای از زمین که به خاطر سلامت فطرت و نجات مردم آن، اسلام را خارج از خاستگاه خود پذیرفت، قاره آفریقا بود. لذا پیامبر اکرم در حدیثی بر اقامت در

این سرزمین الهی تأکید می‌نمایند: «**اتخذوا السودان، فان ثلاثة منهم سادات اهل الجنة، لقمان الحكيم، النجاشي و بلال المؤمن**»

برای آفریقا این افتخار بس، که **مادر ۶ امام معصوم شیعه**، افتخار انتساب به این قاره را دارند و بر اساس روایات معتبر، بخشی از **پیروان حضرت قائم (عج)** در هنگام ظهور، از این قاره می‌باشند.

پیوند اسلام و آفریقا ریشه در تاریخی کهن دارد. با تشکیل اولین **دولت شیعی (ادارسه)** در شمال آفریقا (مغرب، الجزایر و لیبی) توسط ادريس بن عبدالله

بن الحسن بن علی بن ابی طالب علیه السلام (از ۱۷۲ تا ۳۷۵ هجری) و تأسیس **دولت فاطمی** در تونس و مصر (از ۲۹۷ تا ۵۶۷ هجری قمری) توسط شیعیان

و پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام، **پیوند آفریقا و تشیع** نیز نهادینه گردید. با شکوفایی علوم اهل بیت اطهار (علیهم السلام)، عمران و آبادانی این منطقه

نیز رو به گسترش نهاد و اسلام دروازه‌های اروپا را با ورود به این قاره فتح نمود.

با ظهور انقلاب اسلامی ایران به رهبری **حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف)** یکبار دیگر روح اسلام در این قاره زنده شد و با تلاش فرهیختگان و

اندیشمندان مسلمان و علمای شیعه در آفریقا، اکنون بیش از ۶۰ درصد مردم این قاره مظلوم - که استعمارگران غرب قرن‌ها آنجا را به مرکز چپاولگری و غارت

منابع تبدیل نموده بودند - را مسلمانان تشکیل می‌دهند.

اینک در موج بازگشت انسان معاصر به معنویت و گرایش به اسلام و مکتب اهل بیت (ع)، آفریقا سهم شایانی دارد. گسترش فرهنگ غنی شیعه در جوامع آفریقایی،

که در سایه قیام عاشورا و فرهنگ والای انتظار، آزادگی و ظلم ستیزی را به همراه خود به ارمغان آورده است، فطرت پاک انسان آفریقایی را به خود جلب نموده

و سبب گردیده است، دشمنان اسلام و اهل بیت (ع) با تمام تلاش خود سعی در جلوگیری از انتشار گسترده این فرهنگ که با اعتقادات و عادات مردم این قاره

عجین گردیده بنمایند.

امید است علماء، اندیشمندان و عقلای این قاره، پیوند الهی خود با انقلاب اسلامی ایران را مستحکم نمایند و با تعهد دینی و انقلابی، تلاش کنند، کرامت انسان

آفریقایی را با رشد و تکامل در همه زمینه‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی زنده نمایند و آنها را در رسیدن به جایگاه والای انسان مؤمن و الهی یاری نمایند. انه

خیر ناصر و معین.

والسلام علیکم ورحمة... و برکاته

اسلام آفریقا، اسلام اهل بیت است

«حجت الاسلام والمسلمین مجید حکیم الهی» از چهره های بارز تبلیغ اسلام در آفریقا است. وی از سال ۱۳۷۳ برای اداره حوزه های علمیه اهل بیت (ع) به غرب آفریقا رفت و ۱۰ سال در این منطقه به فعالیت مشغول بود. او طی این دهه، چندین مدرسه و حوزه علمیه و نیز یک دانشگاه تأسیس کرد. همچنین عده کثیری از مردم این منطقه با مکتب و معارف اهل بیت (ع) آشنا و جمع زیادی نیز به دست ایشان مستبصر شدند. ایشان هم اکنون به عنوان «معاون ارتباطات و بین المللی جامعه المصطفی العالمية» به خدمات علمی و فرهنگی خود ادامه می دهد. با توجه به نزدیکی ایشان با فعالیت های شیعیان - اعم از شیعیان بومی و مستبصر - در غرب آفریقا، گفتگوی زیر را با ایشان ترتیب دادیم:

ایشان در این منطقه نیز فشارهای زیادی بود که دولت های وقت - بنی امیه و بنی عباس - به اهل بیت (ع) وارد می کردند و این فشار باعث می شد که فرزندان اهل بیت (ع) به کشورهای مختلف و مناطق گوناگون آسیا و آفریقا هجرت کنند. آنان هر کجا که رفتند منشأ آثار و برکاتی شدند و اسلام را گسترش دادند؛ حالا یا به علت اخلاق خوبشان بوده که مردم به آنها گرایش پیدا کردند، یا اینکه اصلاً مبلغ دین بودند. لذا امروز می بینیم حتی در کشورهایی که فقه شیعه وجود ندارد محبت اهل بیت (ع) موج می زند.

- چرا فقه تشیع در این مناطق باقی نماند؟

- ظاهراً به دلیل "ضعف دستگاه تبلیغی تشیع"، "فشارهای بیش از حد دستگاه های حاکمه بر مذهب اهل بیت (ع)" و "ظلم هایی که بر پیروان آنان گذشت"، فقه تشیع - که جنبه عملی مذهب اهل بیت (ع) است - نتوانست دوام بیاورد لذا در این کشورها مردم از نظر عملی، طبق مذهب "مالک" عمل می کنند ولی از نظر اعتقادی، تمام آموزه هایشان مبتنی بر عقاید مکتب اهل بیت (ع) است.

- مطلع هستید که اخیراً فتوایی به وسیله "شورای اسلامی گامبیا" صادر شده که مذهب تشیع را در این کشور غربی آفریقا مردود اعلام کرده است. اتهام عجیبی هم از سوی برخی نظیر "آقای قرضای" تکرار می شود که: «تشیع - حداقل در آفریقا - مذهبی اسلامی نیست بلکه ایرانیان پس از انقلاب اسلامی آن را وارد این قاره کرده اند!» می دانیم که شما یک دهه در غرب آفریقا حضور داشته اید. به نظر شما این اتهام درست است؟!

- بسم الله الرحمن الرحيم. ابتدا از تشریف فرمایی شما تقدیر و تشکر می کنم. همانطور که می دانید اسلام از طریق "شمال آفریقا" وارد "غرب این قاره" شده است. اگر به تاریخ اسلام در منطقه شمال آفریقا مراجعه کنیم در می یابیم اسلامی که به این منطقه وارد شد "اسلام اهل بیت علیهم السلام" بود که از طریق «جناب ادریس بن الحسن» از نوادگان امام حسن مجتبی علیه السلام وارد مغرب (مراکش) گردید. جناب ادریس سلسله ای را شکل داد که به "ادارسه" معروفاند و هنوز قبر مطهر آن بزرگوار در کشور مغرب وجود دارد. انگیزه حضور

تعدادی از شرفا وجود دارند. سادات زیادی هم در کشور مالی هستند که به آنها "حیدره" گفته می شود.

اعتقاد این آفریقایی های سنی به سادات بسیار زیاد است و واقعاً هم به این اعتقاد پایبندند. حتی اگر سیدی فرزند آنها را بکشد از او انتقام نمی گیرند و او را قصاص نمی کنند. اگر یک سید به خانه آنها بیاید ولو یک سال، دو سال یا ده سال بماند شبانه روز به او خدمت می کنند و به اصطلاح از گلو خود باز می کنند و به او می دهند. حتی فرزندان خود را نذر سادات می کنند. هرگاه مریض شوند زیرپوش یک سید را برای شفا به مریضشان می پوشانند.

این نمونه هایی که عرض کردم همه حکایت از یک حقیقت می کنند و آن این است که مذهب، دین و ایمان مردم آفریقا، برگرفته از مذهب اهل بیت (ع) است.

با اینکه از نظر فقهی، مالکی هستند، تا همین چند سال اخیر اجازه نمی دادند کف مساجدشان کاشی یا سیمان شود و می گفتند باید ماسه یا رمل باشد تا روی خاک سجده کنیم. اگر به روستاهای آنها بروید می بینید که بیرون مسجد را سیمان می کنند ولی داخل مسجد و محل نماز را می گویند باید خاکی باشد. بعضی جاها هم که حصیر پهن می کنند محل سجده را خالی می گذارند و

سجده بر خاک، احترام
فوق العاده به سادات، توسل
به چهارده معصوم نامه های
اهل بیته، نشانه های بلند
فرهنگ تشیع در بین اهل سنت
آفریقا است.

می گویند باید خاک باشد. عادت و سنتشان هم این است که بعد از نماز به پیشانی خود دست می کشند گویی که آن را پاک می کنند. از این حرکت معلوم می شود که آنها روی خاک سجده می کرده اند و پیشانی شان خاکی می شده بعد آن را پاک می کرده اند و این عادت هنوز باقی مانده است.

در "مومباسا" در شرق آفریقا دیدم که "روز ۱۳ رجب" برایشان خیلی محترم است در حالی که نمی دانستند در این روز چه واقعه ای اتفاق افتاده است. شب ۱۳ رجب را مثل شب قدر گرمی می داشتند و تا صبح عبادت می کردند و حرمتی خاص برای این شب قائل بودند.

بعضی از آنها اشعاری در مدح امیرالمؤمنین (ع) به عربی حفظ بودند و آنها را می خواندند ولی معنی آن را نمی فهمیدند.

در کشور سنگال گروهی سنی به نام "مهديه" هست که مانند ما قائل به وجود و حیات امام زمان (عج) هستند. آنها حتی سردابی دارند که در آن چشمه آبی هست و می گویند امام مهدی در این جاست. البته تفاوت هایی با ما دارند ولی اعتقادشان به مهدی غایب شبیه ماست.

یا در "مالی"، سمیناری تحت عنوان "المهدی طاووس اهل الجنه" برگزار کردیم که بزرگ ترین علمای اهل سنت منطقه در این سمینار شرکت و در دفاع از عقیده مهدویت سخنرانی کردند و تمام مبانی اهل بیته را از کتب قدیمی

می توانید نمونه هایی را بیان کنید؟

البته؛ مثلاً آنها نسبت به توسل، شفاعت و دیگر آموزه های مذهب اهل بیت (ع) فوق العاده پایبندند و به ائمه معصومین و چهارده معصوم ما توسل می شوند. یا اینکه در ابیات و اشعار محلی شان از چهارده معصوم (ع) به اسم یاد می کنند.

این توسلات فقط مخصوص صوفی های آفریقا نیست؟

نه، اصلاً خاص صوفیان نیست بلکه یک اعتقاد عمومی است.

نمونه های دیگری هم سراغ دارید؟

بله؛ در شمال کشور "مالی"، هم مرز با "الجزایر"، شهری به نام "تمبوکتو" وجود دارد که در آن کتاب های اصول کافی، مختصر نافع و نهج البلاغه با هفتصد سال قدمت وجود دارد.

در همین کشور در شهر "گاو" تعداد زیادی شیعه بومی پیدا کردم که بیش از هشتصد سال قدمت دارند و اثنی عشری هم هستند. وقتی از آنها پرسیدم: «شما با کجا در ارتباط هستید و از کدام مرجع، تقلید می کنید؟» گفتند: «نحن منقطعون عن العالم الاسلامی، لا احد ينظر الینا و لا نل نظر الی احد!» یعنی متأسفانه با جهان اسلام هیچ رابطه ای نداشتند.

در ابیات و اشعار محلی غرب آفریقا مناقب، فضایل و کرامات زیادی از امیرالمؤمنین (ع) وجود دارد. گاهی معجزاتی را به آن حضرت نسبت می دهند که حتی در کتاب های ما هم پیدا نمی شوند!

می دانید که فرهنگ، زائیده یک روز و دو روز و یک سال و دو سال نیست. آنها در فرهنگشان وقتی می خواهند کسی را خیلی مدح کنند به او صفاتی همچون "بدر علی" می دهند. وقتی کسی را می خواهند به شجاعت بستایند و تعریف و تمجید کنند می گویند "خبیر علی، خبیر علی".

سنی ها یا شیعه ها؟

سنی ها. اهل سنت هرگاه صاحب فرزند دوقلوی پسر بشوند بلاستثناء نام آنها را "حسن" و "حسین" می گذارند. حتی اگر ده بار خداوند متعال به آنها فرزند دوقلو عنایت کند، ده تا حسن و حسین می گذارند و می گویند: "حسن اول، حسین اول"، "حسن ثانی، حسین ثانی"، "حسن رابع، حسین رابع" الی آخر. من خودم دوستی داشتم که نام او "حسن خامس" بود؛ یعنی والدینش حداقل پنج تا دوقلو داشته اند و نام آنها را حسن و حسین گذاشته اند. در میان زن ها هم نام "فاطمه" بیشترین اسم است.

شمایل متعدد از امیرالمؤمنین (ع) و ائمه معصومین (ع) با قدمت های زیاد وجود دارد که اگر چه صحیح نیستند، اما نشان دهنده رگه ها و زیربنای دینی آنهاست که ریشه در مذهب تشیع دارد.

اعتقاد به زیارت قبور، توسل، اعتقاد به شفاعت، اعتقاد به اولیاء خدا، درخواست دعا از بزرگان دین و ... نشانه های دیگری از این مسأله است. همچنین احترام زیادی که برای "سادات" قائل هستند.

مگر غیر از مصر و مغرب، در غرب آفریقا هم سادات هستند؟

بله آنجا هم سادات وجود دارند و به آنها "شریف" گفته می شود. مثلاً در سنگال

خودشان مطرح نمودند.

خودم در برخی کتب قدیمی غرب آفریقا دیدم که بزرگان آنها به فرزندان نشان وصیت کرده بودند: «شما در شهری که در آن مبعوض علی بن ابی طالب هست اصلاً نزول نکنید و از آن شهر عبور کنید». اینها همه رگه های مذهب اهل بیت (ع) است. لذا اینها همه می گویند ما شیعه بودیم ولی خودمان نمی دانستیم. یا مثلاً در مورد عاشورا؛ در سنگال یک موقعی روز عاشورا - مطابق روایات جعلی بنی امیه - روز جشن و سرور بود ولی امروز عاشورا در بین مسلمانان روز عزا و تعطیل است. در کشور "نیجر" هم روز عاشورا تعطیل رسمی است.

- وهابی ها با این سنت ها مخالفت نمی کنند؟

- چرا، ولی موفقیت چندانی ندارند. وهابیت و سلفی گری با شیوه های مختلف وارد منطقه شد و شروع به فعالیت کرد ولی به خاطر همین ریشه ها موفقیت چندانی به دست نیاورد. هنوز هم با مخالفت های شدیدی از جانب مردم و علما مواجه است و ناموفق ترین فرقه در آفریقا است و نتوانسته هیچ جای پای پیدا کند.

در یکی از کشورها یکی از بزرگان اهل تسنن به من گفت: «علما و مردم ما قلوبهم معکم و لکن لسانهم مع الوهابیه لانهم یأخذون منهم». یعنی چون از وهابی ها پول می گیرند زندگی شان هماهنگ با آنها است ولی قلوبشان با شماست. و می دانید که کسی نمی تواند قلب مردم را تغییر دهد.

بنابراین این که گفته شده است تشیع، مذهبی ایرانی است یا اینکه مذهبی جدید در آفریقا است این کذب محض است. این سخن، سخن علمای آفریقایی نیست؛ آفریقایی ها هرگز به این مسأله اعتقاد ندارند.

- ولی انقلاب و ایران هم در رشد این تشیع بومی نقش داشته اند؟

- بله؛ در دو دهه ی اخیر با توجه به همت بزرگان دین در نشر و گسترش علوم و معارف اهل بیت (ع) و معرفی این مذهب به مردم در سراسر جهان، گرایش فوق العاده ای نسبت به شناخت مذهب اهل بیت (ع) در سطوح مختلف جامعه - خصوصاً در قشر تحصیل کرده - به وجود آمده است. ما هرگز به دنبال اینکه کسی را شیعه کنیم نبوده ایم تنها حقایق مذهب اهل بیت (ع) را بیان می کنیم و مردم خودشان تصمیم می گیرند.

غیر از انقلاب اسلامی ایران، حوادث اخیر عراق نیز نام مقدس تشیع را روی آنتن برد و همه کنجکاو شدند که بینند فرقه ی شیعه چه فرقه ای است. سپس جریانات حزب الله لبنان سبب شد که مردم نسبت به این مذهب ابراز احساسات بیشتری کنند و طالب شناخت این گروه شوند.

به خاطر دارم که شخصی به نام «دکتر مزروعی» که یک سپاهپوست آفریقایی - آمریکایی و استاد دانشگاه های آمریکا است برای سمینار به دانشگاه های آفریقا دعوت شده بود و با موضوع «بیداری اسلامی» سخنرانی های طولانی انجام می داد و حدود دو هزار نفر دانشجو هم در هر جلسه او شرکت می کردند. او در این سخنرانی ها می گفت: «امروز تمام مسلمانان دنیا بیدار شده اند و دشمنان اسلام و استکبار از این بیداری می ترسند». بعد ریشه یابی می کرد که این بیداری اسلامی از کجاست؟ می گفت: «در سراسر دنیا، آزادیخواهان و انقلابیون زیادی وجود داشتند؛ مثل "نلسون ماندلا"، "چه گوارا" و امثال اینها. ولی این

افراد تنها خود را به خطر انداختند. وقتی آنها در میدان مبارزه بودند زن، بچه یا خانواده آنها در هتل های آمریکا و اروپا استراحت می کردند. تنها کسی که نه تنها خود، بلکه زن و بچه و عزیزان خود را نیز در معرض خطر قرار داد "حسین بن علی" بود که تاریخ مثل او را سراغ ندارد». این استاد آمریکایی که البته شیعه هم نیست می گفت: «روح اسلام خواهی و مبارزه طلبی نمی تواند مبدئی داشته باشد مگر "مبدأ حسینی". تنها مبدأ حسینی است که می تواند به انسان، روح و حرکت بدمد و خروش و جوشش بدهد». بعد هم اضافه می کرد: «این روح جدید آزادی خواهی که امروز در فلسطین به وجود آمده است از خود آنها نیست چون مبارزه فلسطین امروز شروع نشده بلکه بیش از پنجاه سال است که آنها مبارزه می کنند. ولی مبارزه امروزشان با گذشته فرق می کند، چرا که اینها این شیوه مبارزه را از لبنانی ها آموخته اند. لبنانی ها نیز از خودشان نیست بلکه آنها هم این روح مبارزه را از امام حسین (ع) گرفته اند، چون تنها او بود که با تمام وجود، خودش را قربانی کرد». لذا ایشان می گفت: «فلسطینی ها گرچه از نظر احکام شریعت سنی اند ولی اعتقاد و منششان، منش شیعی و حسینی است» و اضافه می کرد: «در آفریقا هم مردم بدون آنکه بدانند، شیعه هستند و همه شان پیرو اهل بیت (ع) و پیرو امام حسین اند. ولی چون فقه امام حسین (ع) به آنها نرسیده

تعداد کتاب هایی که وهابی ها به گامبیا فرستادند از تعداد جمعیت آن بیشتر است!

است دست بسته نماز می خوانند والا همه اهل بیتی هستند».

پس ایران یا حزب الله لبنان و یا حوادث عراق، فقط عواملی بوده اند که موجب فهم شیعی و استقبال از دانستن معارف اهل بیت (ع) در سراسر دنیا شده اند.

- این موج را چه آفاتی تهدید می کند؟

- در مقابل این موج شیعه طلبی و شیعه شناسی، دو حرکت به وجود آمده است؛ یک حرکت که جهان غرب آن را شروع کرده و عبارت است از "تأسیس کرسی های شیعه شناسی در دانشگاه های غرب" و حرکت دوم "اقدامات منفی وهابی ها".

شما اگر با فعالیت دانشگاه های غرب - از جمله انگلستان که من دو سال آنجا بودم - آشنا باشید، بوضوح تلاش آنها برای شناخت شیعه را ملاحظه می کنید. مثلاً در دانشگاه "برک برک (بریک بک) لندن"، دانشگاه "سوز" و دانشگاه "بیرمنگام" کرسی های شیعه شناسی تأسیس شده است. در بعضی از این دانشگاه ها اصلاً رشته شیعه شناسی وجود دارد. بعضی از اینها که نتوانستند به شکل مستقل کرسی شیعه شناسی تشکیل بدهند با مراکز دیگر مشترکاً این کرسی را دایر کرده اند. غیر از کرسی ها و رشته های دانشگاهی، مراکز و مؤسساتی که دوره های کوتاه مدت شیعه شناسی برگزار می کنند هم بسیار زیاد هستند. جالب اینکه بزرگ ترین دانشگاه شیعه شناسی در "تل آویو" در سرزمین های اشغالی است و

بین‌الملل هم با توجه به قضایای ۱۱ سپتامبر، شکست‌خورده‌ای بیش نیست. آمریکا و اروپا هم هرچند بظاهر با عربستان تعامل دارند ولی در واقع با این کشور نیستند. لذا عربستان امروز به لحاظ سیاسی یک ورشکسته به تمام معناست. بنابراین به دنبال این است که یک پایگاه و جایگاه در سطح بین‌الملل برای خود پیدا کند و این پیدا کردن پایگاه را در بیرون راندن رقیب تشخیص داده است، یعنی می‌خواهد رقیب را خارج کند تا خودش جا پیدا کند. بزرگ‌ترین رقیب خود را هم "مذهب اهل‌بیت(ع)" می‌داند، چون عربستان نه قدرت نظامی دارد، نه قدرت سیاسی، و نه وجهه بین‌المللی. فقط می‌تواند یک قدرت مذهبی باشد، لذا با حربه مذهب وارد درگیری شده است.

یک مسأله دیگر هم ترس شدیدی است که از رشد روزافزون مکتب اهل‌بیت(ع) دارند. اجازه بدهید نام نبرم ولی چند نفر از رؤسا و علمای بزرگ وهابی را می‌شناسم که میلیون‌ها دلار از عربستان گرفته و خرج کرده‌اند ولی فرزندانشان شاگرد خود بنده بوده و شیعه شدند. یا اینکه از آقای «عمرو موسی» رئیس اتحادیه عرب پرسیدند: «نظر شما درباره حسن نصرالله چیست؟» گفت: «چه بگویم وقتی که وارد منزل می‌شوم و دختر کوچکم به طرفم می‌دود و می‌گوید: "بابا! بابا! بیا تلویزیون را نگاه کن، ببین سید دارد سخنرانی می‌کند" من می‌خواهم اخبار ببینم ولی دخترم نمی‌گذارد و می‌گوید آن کانال را ببین سید صحبت می‌کند». آنها از این می‌ترسند.

- با توجه به مسائلی که فرمودید به نظر شما استراتژی صحیح در برخورد با این گونه موضع‌گیری‌ها در گامبیا و مثل گامبیا چه است؟

- قبل از این که جواب شما را بدهم این نکته را عرض کنم که "این مسأله هم به نفع شیعیان تمام می‌شود" و من در این رابطه تجربه هم دارم: چند نفر از شاگردان ما و فارغ‌التحصیلان مدرسه اهل‌بیت(ع) در یکی از کشورهای آفریقایی مدرسه‌ای تأسیس کردند. وهابی‌ها وقتی که متوجه شدند این مدرسه راه‌اندازی شده آمدند در کنار این مدرسه چادری زدند و شروع

بهترین مقالات در معرفی شیعه، مقالاتی است که توسط همین دانشگاه منتشر می‌شود و این دانشگاه حتی از طریق فروش این مقالات، درآمد بسیار زیادی دارد. بدیهی است که غرب می‌خواهد این مذهب را بشناسد و تحلیل بکند تا بتواند متناسب با آن موضع‌گیری کند.

جریان دوم که به وجود آمده و احساس خطر کرده "جریان وهابیت" است. اینها هم نتوانستند این روح‌گرایی به مذهب اهل‌بیت (ع) را در جاهای مختلف تحمل کنند و نتوانستند با این واقعیت موجود هم‌گامی و همراهی داشته باشند. از خرد صحیح هم برخوردار نبودند، لذا بنای مخالفت گذاشتند و در مقابل این موج ایستادند. در این مخالفت هم راه‌کارهای متفاوتی را در پیش گرفتند. یکی از این راه‌کارها ارسال کتاب با حجم بسیار وسیع و کانتینر کانتینر است. مثلاً تعداد کتاب‌هایی که به همین گامبیا فرستادند از تعداد جمعیت این کشور بیشتر است!

راه‌کار دوم آنها این است که بزرگان شیعه را با مبالغ سنگین بخرند ولی در هیچ موردی موفق نبودند.

کار سوم صدور فتوا از بزرگان وهابیت علیه تشیع است. راه‌کار بعد، اقدامات سیاسی است. با توجه به نفوذ و پول زیادی که عربستان هزینه می‌کند حرکت وهابیت در برخی کشورها فعال شده و در یکی دو سال اخیر شدت پیدا کرده است. سابقاً بخش تبلیغی و دینی وهابیت مشغول به کار بود ولی امروز دولت عربستان هم با این حرکت همراه شده و به آن کمک می‌کند.

- دلیل ورود به این فاز سیاسی چیست؟

- به این دلیل است که عربستان جایگاه خود را در عراق از دست داده و در لبنان هم پایگاه مستحکمی ندارد؛ در فلسطین هم مفتضح شده است؛ در پاکستان هم که یک شیعه رئیس‌جمهور شده است که در تاریخ پاکستان سابقه ندارد. هر کجا که عربستان روی آن حساب می‌کرد را اینک از دست داده است. در سطح

پس شما امیدوارید که فشارهای جدید به شیعیان به نفع تشیع تمام شود؟

- من مطمئنم که یقیناً به نفع شیعه تمام می‌شود.

بودند: «شیعیان دعای کمیل برگزار می کنند و روز عاشورا هم مراسم می گیرند، اگر به داد نرسی و کاری نکنی، شیعیان کشور را تسخیر خواهند کرد!» و خلاصه باید جلوی آنها گرفته شود و خیلی تبلیغات کرده بودند. ولی رئیس جمهور، آدم عاقلی بود. ابتدا از علما تقدیر و تشکر کرده بود. بعد گفته بود: «شنیده ام که اخیراً مراکز فروش مشروبات الکلی در کشور زیاد شده است؟» گفتند: «بله زیاد شده و ما خیلی ناراحتیم». گفته بود: «شنیده ام مجالس فساد و فحشا زیاد شده، درست است؟» گفتند: «بله درست است!» پرسید: «آیا خواندن مصیبت حسین سبب و دعا کردن حرام است؟» گفته بودند: «نه حرام نیست». رئیس جمهور در آخر به آنها گفت: «حال سؤال من از شما این است که چطور به فکر راه حل برای آن مشکلات نیفتادید و احساس خطر نکردید اما از شیعیان احساس خطر کردید؟ در حالی که آنها نه مشروب می خورند و نه فساد می کنند بلکه فقط دعای کمیل می خوانند و برای سبب نبی (ص) عزاداری می کنند. چطور نسبت به آن همه فساد کاری نمی کنید ولی نسبت به این مسأله احساس تکلیف دارید؟» علمای وهابی از این حرف خجالت کشیده و رفته بودند.

پیام من به "شورای عالی اسلامی گامبیا" این است که این کشور - با توجه به جغرافیا و سواحلش - یکی از مراکز فساد است که افراد بدکاره اروپایی برای عیش و نوش هر سال مدتی را به این کشور می روند و جوانان آنجا را به فساد می کشانند. با این حال و در صورتی که مراکز فروش مشروبات الکلی هم هر روز بیشتر می شود و مراکز فساد و فحشا و منکرات رشد پیدا می کند و رو به فزونی است، سؤال من این است که چرا علمای وهابی و این شورا در برابر این همه منکرات احساس خطر نکردند و یک سطر ننوشتند و چاره ای برای این همه مردان و زنان گامبیایی که توسط اروپایی ها به انحراف و فساد کشیده می شوند نمی اندیشند و کاری نمی کنند اما در برابر مذهب اهل بیت (ع) که برخاسته از متن اسلام اصیل است احساس خطر می کنند و اطلاعیه و فتوا صادر می کنند. آیا پیروی از اهل بیت (ع) حرام است؟

کردند با پول دادن و غذا دادن مردم را جمع کنند، بعد هم سخنران های قوی و قهاری را آنجا دعوت کردند تا علیه تشیع سخنرانی کنند و در این سخنرانی ها تهمت های زیادی به مذهب تشیع زدند.

من به آنجا رفتم. وقتی به مدرسه رفتم، مدیر و اساتید مدرسه می ترسیدند و می گفتند: «آقا زود از اینجا بروید ممکن است به شما آسیب برسانند یا حتی شما را بکشند!!» من جواب دادم: «تفاقی این کارهای آنها به نفع ما تمام می شود؛ چون این تبلیغات آنها علیه شیعه، باعث می شود که مردم اسم این مکتب را بشنوند. مردم عقل دارند و می خواهند ببینند تشیع چیست و شیعه کیست؟ آنها یقیناً محلی برای شناخت مذهب اهل بیت (ع) پیدا نمی کنند إلا همین جا و وقتی می آیند پیش شما و با حقیقت شیعه آشنا می شوند، به شما گرایش پیدا خواهند کرد. این همان کلام امام رضا (ع) است که: «فان الناس لو علموا محاسن کلامنا لاتبعونا - اگر مردم سخن ما را بشنوند بی شک از ما پیروی می کنند» (عیون اخبار الرضا (ع) - ۳۷۰/۱).

از این مسأله یک هفته گذشت. تا پیش از آن، فقط نوجوانان به حوزه علمیه اهل بیت (ع) ما می آمدند و دانشجویان از آن استقبال نمی کردند؛ ولی بعد از این کار وهابی ها، دانشجوها هم به حوزه گرایش پیدا کردند، چون دانشجوها روحیه جستجوگری و پرسشگری دارند. در همان مدرسه، کتابخانه ای بود که روزی چند نفر بیشتر مراجعه کننده نداشت اما بعد از این حادثه، دیگر برای پاسخگویی جا نداشتیم و هر روز کتاب های زیادی را برای فهم و درک مذهب اهل بیت (ع) از ما درخواست می کردند. عذو شود سبب خیر اگر خدا خواهد. این جریانات اخیر هم به خواست خدا به نفع ما تمام خواهد شد.

— پس شما امیدوارید قضیه گامبیا به نفع تشیع تمام شود؟

— یقیناً به نفع ما تمام می شود. ضمن اینکه بسیاری از دولتمردان آنها هم انسان های عاقلی هستند. مثلاً در یکی از این کشورها، زمانی که حرکت های شیعی سرعت گرفته بود وهابی ها رفته بودند پیش رئیس جمهور وقت و گفته

– لطفاً در پایان این گفتگو کمی هم درباره دانشگاهی که در غنا تأسیس کرده‌اید بفرمایید.

– این دانشگاه با تمامی استانداردهای لازم به عنوان "دانشگاه اسلامی غنا" تأسیس شد. در این دانشگاه رشته‌های "مطالعات ادیان"، "مدیریت"، "اقتصاد"، "حسابداری" و "امور مالی" تدریس می‌شود. رشته‌های "حقوق"، "خبرنگاری" و "IT" نیز در حال راه‌اندازی است. این دانشگاه حدود ۸۰۰ نفر دانشجو دارد.

– دانشجویان این دانشگاه شیعه هستند؟

– همه نه. دانشجویان این دانشگاه هم شیعه هستند و هم سنی. حتی دانشجویان مسیحی هم داریم. این دانشگاه با قطع نظر از مذهب، نژاد، ملیت دانشجوی می‌پذیرد.

– سرفصل‌های این دانشگاه مطابق خود آن کشور است یا اینکه مسائل اسلامی هم تدریس می‌شود؟

– سرفصل‌های رشته "مطالعات ادیان" را شبیه درس‌های حوزوی تنظیم کرده‌ایم؛ اما سرفصل‌های رشته‌های دیگر همان سرفصل‌هایی است که در آن جا وجود دارد و از دانشگاه‌های انگلستان و آمریکا اخذ شده است. البته برای این رشته‌ها هم دروس اسلامی – مثل قرآن، معارف، زبان عربی، اخلاق، تاریخ، اقتصاد اسلامی و بانکداری اسلامی – تدوین کرده‌ایم که دانشجویان ملزم به گذراندن آنها هستند.

– مدرک این دانشگاه در آنجا مورد قبول است؟

– بله؛ مدرکی که آنجا ارائه می‌شود مدرکی است که در تمام دنیا مورد قبول است.

– و در رابطه با حوزه علمیه غنا؟

– در غنا نیز حوزه اهل بیت (ع) را داشتیم که ۱۲۰ طلبه داشت. حدود چهار سال هم من مدیریت آن حوزه را به عهده داشتیم.

– و سخن آخر؟

– لازم است که از مجمع جهانی اهل بیت (ع) تقدیر و تشکر کنم به خاطر راه‌اندازی خبرگزاری اهل بیت (ع) – اینا، که به موضوعات مربوط به جهان تشیع می‌پردازد. من وقتی آفریقا بودم همچنین وقتی انگلستان بودم معمولاً از این خبرگزاری استفاده می‌کردم. واقعاً جای چنین خبرگزاری خالی بود که با این حجم فعالیت، به مباحث و اخبار مربوط به جهان تشیع بپردازد. الان در کشور، روزنامه‌ها، سایت‌ها و وسائل ارتباط جمعی مثل رادیو و تلویزیون حضور دارند اما یک سری اخباری که پیشرفت‌های جامعه تشیع در کشورهای مختلف را در داشته باشد معمولاً در رادیو و خبرگزاری‌ها منعکس نمی‌شود که این کار را خبرگزاری مجمع انجام می‌دهد.

– از وقتی که در اختیار ما گذاشتید متشکریم.

تشیع مصر؛ قبل از خلافت علی(ع)

«اهل بیت رسول الله - علیهم السلام - تاریخ جهاد در اسلام را ساخته‌اند. یکی از این قهرمانان جاوید تاریخ، سیدالشهدا، حضرت اباعبدالله الحسین(ع) است. وی برای حاکمیت کلمه لاله‌الاله، مجاهدت کرد. حسین فرزند مصطفی و خدیجه، پسرعلی و فاطمه و برادر حسن مجتبی - علیه السلام - است و اسلام از جهاد او زنده است».

این جملات را چندسال قبل، «شیخ محمد فرحات» امام مسجد الازهر در سالروز تولد حضرت امام حسین(ع) و در خطبه اول نماز جمعه بیان داشت. مردم مصر میلاد اباعبدالله را در ۲۸ ربیع الثانی جشن می‌گیرند. امام جمعه الازهر، خطبه اول نماز را به معرفی خصال الهی اهل بیت علیهم السلام و حضرت امام حسین(ع) و خاندان مکرم وی اختصاص داد. وی با استناد به روایات نبوی گفت: «دوستی با فاطمه(ع) دوستی با پیامبر(ص) و دشمنی با فاطمه، دشمنی با پیامبر است». امام جمعه الازهر با اشاره به روز محشر گفت: در این روز ندا درمی‌رسد که «ای اهل محشر دیده‌ها را ببندید، چون فاطمه می‌خواهد عبور کند. پس فاطمه به همراه ۷۰ هزار تن از فرزندان خود عبور می‌کند».

ریشه‌ها

محبت اهل بیت - علیهم السلام - از قرن‌ها پیش، حتی قبل از دوران فاطمیان، با قلب و جان مردم مسلمان مصر عجین شده است. سابقه این امر به دوره صدر اسلام و دوران فتح مصر به دست سپاه اسلام بازمی‌گردد. در این سپاه، جمعی از دوستان حضرت علی(ع) نظیر «ابوذر غفاری»، «مقداد بن اسودکندی» و «ابویوب انصاری» حضور داشتند. این عده آشکارا به ولای علی مرتضی(ع) اهتمام داشتند و به دعوت مردم به سوی علی(ع) معروف بودند و هیچ گاه و در هیچ جایی از فراخواندن مردم به ولا و محبت آن حضرت باز نمی‌ایستادند.^۱

مصر Egypt

مصر کشوری است با مساحت ۸۶۹/۹۸۰ کیلومتر مربع و جمعیتی حدود ۷۵ میلیون نفر، واقع در شمال شرقی آفریقا. شبه جزیره سینا که در قاره آسیا قرار دارد نیز بخشی از قلمرو این کشور است. این کشور از شرق با لیبی، از جنوب با سودان و از طریق صحرای سینا با فلسطین همسایه است. پایتخت این کشور "قاهره" و زبان رسمی آن، عربی است. این کشور نزد عبرانیان به "مصرانیم" موسوم بوده و یونانیان هم از عهد هومر آن را "اجیپ توس" می‌نامیده‌اند. مردم قدیم آن دیار به موجب کتاب عهد عتیق از اولاد مصرایم بن حام بن نوح می‌باشند. نژاد مصریان، عربی نیست؛ بلکه قبطی بود و واژه EGYPT که در زبانهای اروپایی برای مصر به کار می‌رود، با کلمه قبطی در ارتباط است.

مصر یکی از پرجمعیت‌ترین کشورهای آفریقایی و خاورمیانه است و اکثریت قریب به اتفاق مردم آن مسلمان‌اند و در کنار رود نیل زندگی می‌کنند. حدود نیمی از جمعیت مصر، شهرنشین هستند که بیشتر آنان در دو شهر بزرگ قاهره و اسکندریه و حومه آن‌ها زندگی می‌کنند.

مصر تا مدت‌ها تحت الحمایه انگلستان بود ولی پس از جنگ جهانی اول مستقل گردید. این کشور از نظر سیاسی و فرهنگی یکی از مهم‌ترین کشورها در جهان عرب و خاورمیانه است و بسیاری از اتباع مصر به ریاست سازمان‌های بین‌المللی ملی و منطقه‌ای رسیده‌اند.

نمایی از دانشگاه الازهر - قاهره

فاطمیان، دانشگاه الازهر را با هدف تدریس فقه شیعه تأسیس کردند و نام آن را از اسم خوب زهرا (س) اخذ نمودند.

***

در دوران فاطمیان، مراسم جشن و عزاداری در ایام تولد و شهادت اهل بیت (ع) در مصر رواج پیدا کرد.

***

رئیس دانشگاه الازهر مصر فتوا داد که اهل سنت و جماعت می‌توانند از فتاوی علمای شیعه جعفری پیروی کنند.

مؤلف کتاب تاریخ شیعه می‌نویسد: «کُزاف نیست اگر بگوییم تشیع در همان روزی که اسلام وارد مصر شد به مصر راه یافت».^۲ برخی انتصاب «محمد بن ابی بکر» از سوی حضرت علی (ع) به امارت مصر را از دلایل علاقه مردم به آن حضرت و آل او دانسته‌اند اما شواهد تاریخی نشان می‌دهد که حتی قبل از خلافت علی (ع) نیز قلوب مسلمانان مصر مملو از عشق به ایشان بوده است.

یکی از دلایل رواج تشیع علی (ع) در مصر - پیش از آن که آن حضرت به مقام خلافت برسد - «مطلب مقریزی» است. وی می‌گوید: «قیس بن سعد انصاری به سوی مصر گسیل شد و در ربیع الاول سال ۳۷ بر مصر درآمد مردم مصر در آن روزها از لشکر و سپاه علی (ع) بودند».^۳ «ابن اثیر» نیز درباره حوادث سال ۳۶ - پس از گزارش خطبه و سخنرانی نماینده حضرت علی (ع) که مردم را برای بیعت با آن حضرت دعوت می‌کرد، می‌نویسد: «مردم برخاستند و به آن حضرت بیعت خود را اعلام کردند و مصر سامان یافت و علی (ع) کارگزاران خود را بر مصر گماشت».^۴ همانگونه که گفته شد، گماردن محمد بن ابی بکر و قیس جهت اداره مصر و عشق ایشان به پاسداری از حریم اهل بیت علیهم السلام باعث آشنایی بیشتر مردم با فضایل آن بزرگان و افزایش نفوذ معنوی تشیع در آن سرزمین شد. پس از به قدرت رسیدن «عمرو بن عاص» - که مردی خبیث و مخالف خاندان پیامبر بود - فعالیت گسترده‌ای در مصر برای دور ساختن مردم از اهل بیت علیهم السلام صورت پذیرفت. بسیاری کشته و زندانی شدند و شماری تبعید گردیدند. اما با آن همه خصومت، دوستان حضرت علی (ع) فراوان بودند. مقریزی می‌گوید: «وقتی علی علیه السلام به شهادت رسید و معاویه در حکومت خود استقرار و استقلال یافت سربازان و اشراف مصر عثمانی بودند، اما بسیاری از مردم آن از دوستان علی (ع) به شمار می‌رفتند».^۵

دوران حکومت امویان برای شیعیان و دوستان اهل بیت علیهم السلام بسیار تلخ و ملال‌آور بود. در این دوران، سب و دشنام علی (ع) رواج یافت و دوستان وی در انزوا قرار گرفتند. اینان اگرچه به صورت علنی قادر به حمایت از خاندان پیامبر نبودند، اما در دل ولای آن عزیزان را زنده نگه می‌داشتند و نسبت به ادامه راه آنان وفادار بودند. در دوران بنی عباس نیز اینچنین بود، اگرچه این سلسله در اوایل حکومت خود با شعار خونخواهی امام حسین علیه السلام به میدان آمد، اما پس از مدتی انواع ظلم‌ها و ستم‌ها را نسبت به علویان روا داشت و این آغازی بر نهضت علویان علیه حکومت بنی عباس بود.

نخستین علوی که به مصر وارد شد و مردم با او بیعت کردند «علی بن محمد بن عبدالله» از نوادگان حضرت امام حسن مجتبی (ع) بود^۶ وی تلاش‌هایی برای احیای تشیع در مصر انجام داد، اما در مقابله با جور و ستم حکام بنی عباس ناکام ماند. دیگر قیام‌های علویان در مصر نیز اگرچه باعث تقویت موضع شیعیان و خروج ایشان از انزوا شد، اما آن شوکت و جلال دوران خلافت حضرت علی بن ابی طالب (ع) را احیا نکرد. ظهور فاطمیون در مصر آغازی مجدد بر افزایش محبت اهل بیت (ع) در این سرزمین بود. فاطمیان از فرقه اسماعیلیان خاص بودند که خود را از نسل حضرت زهرا (ع) می‌دانستند و به همین دلیل، سلسله خود را فاطمی نامیدند. پس از وفات امام جعفر صادق (ع)، پیروان آن حضرت به شش فرقه تقسیم شدند که یکی از این فرقه‌ها، اسماعیلیان خاص بودند. آنها اعتقاد داشتند که پس از امام صادق (ع)، فرزند بزرگ ایشان یعنی اسماعیل به امامت رسیده و مرگ اسماعیل را در زمان حیات پدر که به سال ۱۴۵ هجری

روی داده است، انکار می‌کردند. اینان در مورد اسماعیل می‌گفتند: «او نمرده و نخواهد مرد و او مهدی قائم است که برای نجات امت خود باز خواهد گشت».^۷ نخستین خلیفه فاطمی «عبدالله المهدی» نام داشت که خود را از نسل «محمد بن اسماعیل بن جعفر الصادق (ع)» و از ذریه حضرت فاطمه (ع) معرفی کرد. وی در سال ۳۰۱ با تصرف «سکندریه» نیت خود را برای فتح مصر آشکار کرد و سلسله فاطمیان را در سال ۳۰۸ در تونس تشکیل داد که دامنه آن پس از مدتی به مصر کشانده شد.

فاطمیان خود را شیعه و محب اهل بیت (ع) می‌دانستند و - علیرغم انحرافشان از مذهب صحیح - علاقه‌مند بودند از نام امام به جای خلیفه استفاده کنند تا قرابت خود را به شیعیان بیشتر نشان بدهند.

«عبدالمجید الجندی» عضو شورای عالی امور اسلامی مصر و مؤلف کتاب «الامام جعفر الصادق (ع)» درباره حکومت فاطمیان و ارتباط آن با حضرت امام صادق (ع) می‌نویسد: «امام صادق علیه السلام در تاریخ اسلام، یگانه امامی است که عالم و دانشمند بود و تاریخ جهان بر پایه اندیشه‌های دینی، فقهی، اجتماعی و اقتصادی ایشان استوار بود و بر این اساس، دولتها و کشورهای با عظمتی بنیان یافتند. مصر به یاد دارد که پس از دوره فراعنه، باشکوه‌ترین حکومت تاریخ در همین سرزمین استقرار یافت که قلمرو آن از سواحل اقیانوس اطلس تا خلیج سوئز امتداد داشت این حکومت یعنی فاطمیان چنانچه به وسیله ارتشهای ترک مهار نمی‌شد، قلمرو آن تا قله‌های هیمالیا و قلب قاره آسیا امتداد می‌یافت».^۸ مرحوم «دهخدا» در مورد اولین خلیفه فاطمیان می‌گوید: «عبدالله بن محمد الفاطمی العلوی از فرزندان امام جعفر صادق (ع)، امام و مؤسس دولت علویین در مغرب و جد فاطمیان در مصر است. در نسب وی اختلاف است. وی در سلیمه سوریه سکونت داشت، سپس بسیاری از اصحاب خود را در مغرب پراکنده کرد تا ظهور امام زمان (مهدی) را بشارت دهند و مردم را بدو خوانند».^۹

«امیر المعزالدین لله» اولین خلیفه فاطمی بود که موفق شد مصر را به تصرف درآورد. فرمانده سپاه وی به نام «جوهر» به این مهم نایل شد، در حالی که قبل از وی لشکر فاطمیان نتوانسته بود بر تمام مصر مسلط شود. فتح مصر در سال ۳۵۸ هـ ق روی داد. المعزالدین لله، قاهره را بنیاد کرد و از این پس، قاهره پایتخت مصر شد. وی اهتمام خاصی بر نشر تشیع در مصر نشان داد. در دوران حکومت وی، اذان به سبک شیعیان در مأذنها طنین انداز شد، در مسائل ارث، طلاق، نماز جمعه و معاملات، فقه تشیع حاکم و مدح اهل بیت علیهم السلام گسترده شد. یکی از مهمترین کارهای این دوره، تأسیس «جامع الازهر» بود. هدف از این عمل، تدریس فقه شیعه بود. نام این دانشگاه نیز از نام حضرت فاطمه زهرا (ع) اقتباس شده است.

«المعزالدین لله این مدرسه بزرگ را تأسیس و جوهر و موقوفات عظیمی برای آن وضع کرد و خود او و خلفای فاطمی موقوفات آن را توسعه دادند. همه این کوشش‌ها با این هدف مبذول شد که فقه آل محمد صلی الله علیه وآله و مذهب تشیع در آن تدریس شود».^{۱۰}

بنا به تصریح «جلال الدین سیوطی»، المعز پس از تسخیر قاهره و کمک به قحطی زندگان این شهر، به ذکر مناقب رسول الله (ص) و اهل بیت علیهم السلام دستور داد. او به خطبا امر کرد که به ذکر مناقب رسول اکرم (ص)، علی (ع)،

فاطمه (ع)، حسن (ع) و حسین (ع) بپردازند.

«الحاکم بامر الله» خلیفه دیگر فاطمیان بیش از اسلاف خود به ترویج تشیع پرداخت. در زمان وی، دانشکده‌ای به نام «دارالحکمه» برای تدریس فقه و لغت تأسیس شد و بزودی مبدل به بزرگ‌ترین کتابخانه عصر خود گردید.

فاطمیان علی رغم ترویج مذهب شیعه، به دیگر مذاهب نیز به دیده احترام می‌نگریستند و دانشگاه الازهر مرکز بحث و گفت و گو بین علمای اسلام از مذاهب گوناگون و حتی دانشمندان مسیحی با متفکران اسلامی بود.

مرحوم «سیف آزاد» در کتاب «تاریخ خلفای فاطمی» شرح مبسوطی از مراکز علم و دانش فاطمیان بیان می‌کند و از جمله می‌نویسد: «جامع الازهر نه فقط مرکز دعوت فاطمیان بود، بلکه علمای شافعی و حنفی و غیره هم در آن اجتماع می‌کردند... فاطمیان در علم و حکمت تعصب به خرج نمی‌دادند و در مقابل علمای شیعه و سنی با گشاده‌رویی رفتار می‌کردند».^{۱۱}

«الحاکم بامر الله فاطمی در زمان خود دو تن عالم مالکی را برای تعلیم فقه دعوت کرد».^{۱۲} در دوره فاطمیان، برپایی مراسم جشن و عزاداری در ایام تولد یا شهادت اهل بیت علیها السلام رواج پیدا کرد. زیارت و بوسیدن مقابر متبرکه، توسل به ائمه علیها السلام و بویژه گرامیداشت روز عاشورا گسترش یافت. وجود سه حرم متبرک در قاهره، یعنی «مقام رأس الحسین علیه السلام»، «مرقد منسوب به حضرت زینب علیها السلام» و «مرقد سیده نفیسه»، عوامل اصلی افزایش محبت آل محمد صلی الله علیه وآله در جامعه مصر است. این حررها امروز نیز زیارتگاه عاشقان اهل بیت علیها السلام هستند.

مشهد رأس الحسین علیه السلام، یکی از زیارتگاه‌های اصلی مسلمانان مصر است. آنها معتقدند سر مبارک حضرت امام حسین علیه السلام در این محل دفن شده است. مردم مصر در دوران فاطمیون، این مکان را ارج و قرب فراوان می‌داشتند و بویژه در روز عاشورا با برپایی عزاداری و نوحه‌خوانی در کنار این مرقد و قربانی کردن شتر و گاو و گوسفند ارادت خود را نسبت به آن حضرت ابراز می‌کردند. اگر چه پس از دوران فاطمیان، این مراسم منسوخ شد، اما هنوز هم در روز عاشورا خطبا و ائمه جمعه بخصوص در مسجد الازهر پیرامون قیام خونین کربلا سخن می‌گویند و یاد شهدای عاشورا را گرامی می‌دارند.

همچنین در ایام میلاد حضرت امام حسین (ع) سه شب در مصر جشن گرفته می‌شود و فرقه‌های مختلف مذهبی از جمله بُهره‌ها، صوفیه و دراویش با برپایی آیین‌های جشن و سرور به شعرخوانی و مدیحه‌سرایی در وصف آن حضرت می‌پردازند.

یکی از توفیقات نگارنده این بود که در شب تولد حضرت امام حسین (ع) طبق سنت معمول مصر (۲۸ ربیع الثانی) در قاهره بودم و شکوه و عظمت گرامیداشت این روز را توسط عاشقان آن حضرت از نزدیک مشاهده کردم. در شب میلاد، ازدحام جمعیت چنان زیاد بود که امکان ورود حتی به صحن مسجدی که حرم در آن واقع است، میسر نشد. فرقه‌های مختلف شیعه در کنار برادران اهل تسنن تا پاسی از شب، با مولودیه‌خوانی و جشن نسبت به اهل بیت علیهم السلام ابراز محبت کردند. گروه زیادی از شیعیان بُهره (بُجره) که مرکز آنان در هند است و در مصر فراوان هستند، به همراه قطب بزرگ و رهبر دینی خود در این مراسم شرکت کرده بودند. بسیاری از آنان رنج سفر از هند را برای زیارت

مردم مصر، بوسیدن
 ضریح، تضرع و توسل به
 حضرت زینب (ع) را جایز
 می‌دانند.

***

اکنون دو میلیون نفر
 از منسوبان به امام
 صادق (ع) با نام «جعافره»
 در منطقه مصر سکونت
 دارند.

دارای بنای عظیمی است که از مشاهد اهل البیت علیهم السلام به جز مشاهد معصومین علیهم السلام کم و کسر ندارد.^{۱۴}

بر روی دیوارهای مسجد رأس الحسین (ع) آیات و احادیث فراوانی در مدح اهل بیت علیهم السلام نوشته شده است؛ از جمله «أحب اهل بیتی الی الحسن والحسین» و «قل لا اسئلكم علیه اجراً الا المودة فی القربی»^{۱۵} و این نشان دهنده عمق علاقه مردم این کشور به خاندان عصمت و طهارت است.

«از جملات فراوانی که در مدح اهل بیت بر دیوارهای مسجد نوشته شده، یکی این است که: "مقام رأس الحسین کعبه مصر است"»^{۱۶}.

مزار متبرک حضرت زینب (ع) نیز یکی دیگر از اماکن زیارتی قاهره است. برخی از مورخان معتقدند آن حضرت پس از اقامت در مصر در همین سرزمین وفات کرده و در قاهره دفن شده است. برخی دیگر نیز معتقد به فوت و دفن آن حضرت در شام هستند و عده ای نیز مزار ایشان را مدینه می‌دانند.

«از مهمترین کتابهایی که به سفر حضرت زینب (ع) به مصر اشاره کرده است، اخبار الزینبات نوشته یحیی بن الحسن الحسینی العبدلی الاعرجی است و آیت الله العظمی نجفی مرعشی رحمة الله نیز در مقدمه خود بر این کتاب، آن را متنی قابل اطمینان دانسته اند. این کتاب پیرامون سفر حضرت زینب (ع) به مصر و در گذشت ایشان در آن در نیمه رجب ۶۲ یا ۶۳ هجری سخن گفت است. آیت الله قاضی طباطبایی رحمة الله نیز در کتاب اول اربعین حضرت سیدالشهدا (ع) ضمن تأیید روایت اخبار الزینبات به ۱۲ منبع دیگر که سفر حضرت زینب (ع) به مصر و در گذشت آن حضرت را در قاهره تأیید می‌کند اشاره کرده است. از طرف دیگر، محققان دیگری در مستند بودن اخبار الزینبات شک و روایت سفر آن حضرت را به مصر رد کرده اند و معتقدند آن حضرت به شام سفر کرده اند.»

رأس الحسین (ع) به جان خریده بودند. جمع کثیری از این افراد را زنان تشکیل می‌دادند و حرم مدتی برای ایشان قرق بود تا بدون دغدغه زیارت کنند. برخی مورخان معتقدند سر مبارک امام حسین (ع)، نخست در قدس شریف دفن بوده و بعداً به قاهره آورده شده است.

در این مورد، «مقریزی» می‌نویسد: «أفضل بن امیر الجیوش» وقتی بر قدس دست یافت و وارد «عسقلان» شد، در آن جا خرابه‌ای بود که سر حسین بن علی (ع) در آن مدفون بود. افضل این سر را از خاک بیرون آورد و آن را معطر ساخت و در میان سبد و زنبیلی مخصوص در بهترین خانه‌ای که در عسقلان وجود داشت، نهاد، و آن خرابه را بازسازی و آباد کرد. وقتی کارش در عمران و آبادی این ویرانه به پایان رسید، رأس شریف را افضل بر سینه خود حمل می‌کرد و پیاده آن را با خود برد تا به همین محلی که در قاهره به مشهد رأس الحسین علیه السلام معروف است، رسانید. حمل این سر از عسقلان به قاهره در روز یکشنبه هشتم جمادی الاخری سال ۵۴۸ هـ انجام گرفت. گویند این رأس شریف وقتی که از محل خود در عسقلان بیرون آورده شد، دیدند از آن خون می‌ریزد و خون آن بند نمی‌آید و بوی خوشی به مانند بوی مشک از آن متصاعد است.^{۱۳}

ابن بطوطه نیز می‌نویسد: یکی از مزارهای شریف، مشهد مقدس عظیم الشان رأس الحسین بن علی علیه السلام است که بر آن، رباطی بسیار بزرگ و ساختمانی شگفت آور بنا کردند و حلقه‌های در و روکشهای آن از نقره است. و در واقع، حق اجلال و تنظیم این مشهد مقدس با چنین بنای فاخری ادا شده است.

وی همچنین می‌نویسد: در قدس، مشهد معروفی است، زیرا حسین بن علی (ع) قبل از آن که به قاهره منتقل شود، در آنجا قرار داشت. امروز نیز این مشهد

راجع به سفر حضرت زینب (ع) به قاهره مشهور است که آن حضرت مدتی به عنوان مشاور ویژه حاکم مصر در عصر خود منصوب شد و لقب صاحبه الشوری داشت و در مدت اقامت خود در مصر با تشکیل جلسه‌هایی، معارف اسلامی و قرآن کریم به زنان تدریس می‌کرد.

مردم مصر بوسیدن ضریح، تضرع و توسل به حضرت زینب (ع) برای برآورده شدن حاجات را روا می‌دانند و همانند شیعیان در سوگ اهل بیت علیهم السلام و منسوبین به آنها عزاداری می‌کنند.

طواف عروس در حرم حضرت زینب (ع) نیز سنتی مرسوم است و نگارنده در چند مورد شاهد این مراسم بوده است. محل طواف زن‌ها و مردها در حرم مطهر از یکدیگر جداست و بوی عطر، فضای روحانی حرم را معطر می‌کند. مردم مصر که شافعی مذهب هستند، برخی همانند برادران شیعه خود باز دست باز نماز می‌خوانند و بعد از نماز با فشردن دست به یکدیگر «تقبل الله» می‌گویند.

بسیاری معتقدند حرم حضرت زینب (ع) دارای کرامات درخشان و غیرقابل انکاری بوده و شاید به همین دلیل است که در طول روز نمی‌توان اطراف ضریح را خالی از زائر دید.

مرقد «سیده نفیسه» نیز از مزارات متبرک قاهره است. سیده نفیسه دختر حسن بن زید بن حسن بن علی بن ابی طالب (ع) است. مردم مصر احترام خاصی برای این بانوی عالمه و عابدۀ قائل هستند و در این محل اجتماع می‌کنند و دسته جمعی به ذکر و زیارت می‌پردازند. بر روی یکی از دیوارهای این حرم، قسمتی از دعای افتتاح «اللهم انا نرغب اليك في دولة كريمة...» بر تابلوی زیبایی نصب شده و جالب این که در زیر آن نوشته شده است: «تقدیم به مهدی (ع)». در داخل حرم نیز تابلوهایی دیده می‌شود که بر روی آنها آیاتی در مدح اهل بیت علیهم السلام نوشته شده بود. پدر سیده نفیسه از طرف منصور خلیفه عباسی پنج سال حاکم مدینه بود. سپس زندانی شد و تمام دارایی‌اش توقیف گشت، سیده نفیسه با شوهرش اسحاق (پسر امام صادق علیه السلام) - به مصر رفت و در رمضان ۲۰۸ هـ. ق در گذشت. او صاحب کرامات بسیار بود، مستجاب الدعوه و زن شکوه‌مندی بود که سخن و سیمای او نردبان آسمان بود و خانه‌اش ملجأ و پناهگاه تهیدستان و بی‌پناهان.

وقتی سیده نفیسه در گذشت، شوهرش اسحاق می‌خواست جسد او را به مدینه ببرد. مردم اشک‌ریزان بر درخانه‌اش جمع شدند و از او خواستند که مشهد نفیسه در مصر باشد، نفیسه را در خانه محل سکونتش به خاک سپردند. او در ماه رمضان در گذشته بود و مردم روزه‌دار بر او می‌گریستند.^{۱۷}

در مورد جامعه و مردم مصر باید گفت این مردم بسیار مذهبی هستند و دین اسلام را به عنوان تنها هویت تاریخی و فرهنگی خود می‌شناسند و از ابراز علایق اسلامی خود پرهیز نمی‌کنند. قاهره شهره هزار مأذنه، شهر مساجد بزرگ و تاریخی و شهر نماز جمعه و جماعت است. اکثر زنان قاهره با حجاب هستند. معمولاً صدای قرآن مجید در خیابان‌ها و مغازه‌ها طنین‌انداز است. در مصر تعصب مذهبی و عناد با تشیع به اندازه‌ای که در بین وهابیون دیده می‌شود وجود ندارد. روش اکثر نویسندگان مصری در طول تاریخ نسبت به وقایع صدر اسلام به ویژه مسأله جانشینی پیامبر (ص) منصفانه بوده است.

کتاب «الامام علی بن ابی طالب» که در چند جلد توسط «عبدالفتاح عبدالمقصود» نویسنده مصری نوشته شده گواه این مدعا است. بسیاری از نویسندگان مصری

در مورد علم و فقاہت امام ششم شیعیان (ع) قلم زده اند.

«عبدالحمید الجندی» نویسنده کتاب «الامام جعفر الصادق (ع)» در توصیف ایشان می‌نویسد: فقه شیعی یکی از دو رودخانه‌ای است که تمدن اسلامی را بارور کرد و قانونگذار مصری برای اجرای قانون خانواده از این منبع استفاده نمود. امام جعفر صادق (ع) در واقع، قله شکوهمند فقه اهل بیت پیامبر علیهم السلام به شمار می‌رود. او در فقه امام بود، در زندگی خود برای مسلمانان امام بود و مسلمانان امروز گنجینه‌های گرانبهای خود را به صورت ناب و بدون هیچ شائبه‌ای از ایشان می‌دانند... با توجه به موقعیت آن حضرت در میان اهل بیت علیهم السلام حقیقت این است که ایشان بدون استثناء بر کلیه فقها ارجحیت دارند.^{۱۸}

«خالد محمد خالد» در کتاب خود «بناء الرسول فی کربلا» نوشته است: زمانی که آیه مبارکه: «انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا» نازل شد حضرت رسول، علی و فاطمه و حسن و حسین را زیر کسا جمع کرد و فرمود: اینان اهل بیت من هستند.

دنیا و هر آنچه از پستی‌ها و پلیدی‌ها دارد، همان رجسی بود که خداوند آن را از خاندان پیامبر اکرم علیهم السلام دور کرد.

غیر از قاهره، آثار محبت اهل بیت علیها السلام در بسیاری دیگر از مناطق مصر نیز وجود دارد. در منطقه «صعید» به ویژه استانهای «قنا» و «اسوان» گروهی از منسوبان به حضرت امام جعفر صادق (ع) به نام «جعافره» زندگی می‌کنند. تعداد جعافره در مصر به دومیلیون نفر می‌رسد. آنها تفکراتی نزدیک به شیعه دارند و با اهل سنت همزیستی برادرانه دارند.

«بهره‌ها» (یا بخره‌ها) گروه دیگری از شیعیان اسماعیلیه آفریقا هستند که در بسیاری از مناطق مصر زندگی می‌کنند.

«ژان کلودپن راد» از محققان فرانسوی در مورد این فرقه می‌نویسد: "در آسیای شرقی، شیعه سه گروه دارد که همه گجراتی اند و زبانشان گجراتی است اولین آنها گروهی اسماعیلی به نام بهره هستند. اینان (بهره‌ها) ثروت زیادی کسب کردند و غالباً تحصیل‌کرده و اکثراً مهندس بودند و توانستند مراکز نیایشی به وجود آورند و در امور مذهبی بخصوص در قاهره سرمایه‌گذاری نمودند. به اعتقاد اینان مقبره حضرت زینب علیها السلام در دمشق نیست، بلکه در قاهره است. مسجدی هم به نام مسجد حسین علیه السلام دارند و آن را بازسازی کردند و معتقدند سر امام حسین (ع) در دمشق دفن نیست، بلکه به قاهره آورده شده است. اینان مسجد الحکیم را بازسازی کردند".^{۱۹}

در کتاب جغرافیای تاریخی و انسانی شیعه در جهان اسلام، از مناطق دیگری در مصر که پایگاه محبان اهل بیت بوده، یاد شده است: «اهالی قریه‌ای در مصر به نام ارمنت از شیعیان بوده‌اند که خبر آن در کتاب الطالع السعید آمده و بعدها تشیع در آن کاستی گرفته است».

«ابن حوقل» نیز نوشته است: «از اولاد قبطیان، غیلان ابومروان، رئیس غیلانیه فرقه‌ای از شیعه هستند».

«ابن اثیر» در سال ۵۸۴ هجری از قیام تعداد ۱۲ نفر شیعه در قاهره نام می‌برد که یاعلی یاعلی می‌گفتند.^{۲۰} در همین کتاب، خبر از تشیع در شهری به نام «اسفون» داده شده که در آن نیز تشیع به تدریج کاهش یافته است. «مقدسی» نیز در قرن چهاردهم آورده بود که مردم بالای قصبه «فسطاط» و «صندقا»

در شب میلاد امام حسین (ع) شدت ازدحام در
 مقام رأس‌الحسین آنقدر زیاد است که
 حضور در صحن و حیات حرم نیز امکانپذیر نمی‌شود.

ورودی و ضريح مقام رأس‌الحسین (ع) - قاهره

علی (ع) در مصر و قبور متبرک حضرت زینب (ع)، رأس‌الحسین (ع)، سیده نفیسه و مالک اشتر نخعی در این کشور هنوز زنده است، زنده می‌ماند و شعله این محبت را فروزانتر خواهد کرد.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، بداندیشان و تفرقه‌گرایان - چه از وهابیون و چه از روشنفکران غربگرا - تلاش فراوانی برای خاموش کردن عشق اهل بیت علیهم السلام در قلوب مسلمانان مصر به عمل آوردند. کتب بسیاری نوشته و سخنان فراوانی گفته شد، اما وجدان شیعی مردم مصر همچنان بیدار است. اهل بیت علیهم السلام در طول تاریخ با جهاد و شهادت و ایثار، اعتلای کلمه الله و مجد و عظمت و مسلمانان را ضمانت کردند و در این عصر نیز محبت ایشان باعث اتحاد مسلمانان و غلبه بر شرک و کفر جهانی خواهد شد. ان شاء الله.

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- تاریخ شیعه، علامه محمدحسین مظفر، ترجمه دکتر سیدمحمدباقر حجتی، ص ۲۸۵.
- ۲- همان منبع، ص ۲۵۷.
- ۳- همان منبع، ص ۲۵۸، به نقل از الخطط، ۴/۱۴۹.
- ۴- همان منبع، ص ۲۵۸، به نقل از الکامل، ۳/۱۶۰.
- ۵- همان منبع، ص ۲۵۹، به نقل از الخطط، ۴/۱۵۱.
- ۶- علی بن محمد بن عبدالله بن حسن بن حسن بن علی بن ابی طالب علیه السلام.
- ۷- نهضت قرمطیان، دکتر حسینعلی ممّتن، ص ۹.
- ۸- الامام الصادق، عبدالحلیم جندی، نسخه عربی، ص ۴.
- ۹- نهضت قرمطیان، دکتر حسینعلی ممّتن، ص ۵۸.
- ۱۰- تاریخ شیعه، علامه محمدحسین مظفر، ص ۲۷۱، پاورقی.
- ۱۱- تاریخ خلفای فاطمی، ص ۲۸۰، مندرج در نهضت قرمطیان.
- ۱۲- انجم الزاهر، ج ۶، ص ۱۷۲، مندرج در نهضت قرمطیان.
- ۱۳- تاریخ شیعه، علامه محمدحسین مظفر، ص ۲۸۰، پاورقی.
- ۱۴- الرحله، صفحات ۲۱ و ۳۴.
- ۱۵- مصر از زاویه ای دیگر، جمیله کدیور، ص ۴۹.
- ۱۶- همان، ص ۶۹.
- ۱۷- همان، ص ۴۹.
- ۱۸- الامام جعفر الصادق، عبدالحلیم جندی، صفحات ۴ و ۵، متن عربی.
- ۱۹- ژان کلود پن راد، «بولتن دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی»، شماره ۷۱.
- ۲۰- جغرافیای تاریخی و انسانی شیعه در جهان اسلام، رسول جعفریان، ص ۳۷.

شیعی‌اند. وجود این علایق در میان مسلمانان مصر و همچنین نقش بهره‌ها، صوفیه، جعفریه و دیگر گروه‌های دوستدار اهل بیت علیهم السلام از سویی و تفکر روشن برخی از علمای مصر نظیر «شیخ محمود شلتوت» و «علامه محمد غزالی» زمینه مناسبی برای فعالیت در جهت تقرب بین مذاهب اسلامی در مصر فراهم آورده است.

شکوفه‌ها

در زمان زعامت مرجع فقید شیعیان جهان «حضرت آیت الله العظمی بروجردی ره» افزایش ارتباطات علمای شیعه و سنی، زمینه تأسیس دارالتقرب مصر را فراهم کرد. آیت الله فقید برای بهره برداری مثبت از این ارتباطات، «علامه شیخ محمدتقی قمی» را که مردی دانشمند و علاقمند به اتحاد مسلمین بود، به مصر فرستاد. ایشان پیام آیت الله بروجردی را به «شیخ مجید سلیم» که مقام شیخ الازهر را در آن زمان داشت، ابلاغ کرد. پیام متقابل شیخ سلیم به آیت الله، باب مکاتبه و مرادیه بین دو مرکز مهم شیعه و سنی را گشود. سفر یکی از علمای مصر به نام «شیخ حسن باقوری» به ایران، انتشار کتاب المختصر النافع علامه حلی و تفسیر مجمع البیان شیخ طوسی در مصر و برپایی مجلس عزاداری حضرت امام حسین (ع) از سوی دانشگاه الازهر از دستاوردهای ارتباطات علمای شیعه و سنی بود. دیری نگذشت که موضوع تدریس فقه مذاهب اسلامی در دانشگاه الازهر به عنوان مصوبه ای در ماده سوم اساسنامه دارالتقرب گنجانده شد.

فتاوی «شیخ محمود شلتوت» رئیس دانشگاه الازهر مبنی بر جایز بودن پیروی از فقه شیعه، حادثه مهم دیگری بود که قرابت و نزدیکی تفکرات علمای شیعی و سنی را نشان می‌داد. وی به عنوان بزرگترین مرجع رسمی اهل سنت با کمال صراحت فتوا داد که پیروان مذهب شیعه اثنی عشری با دیگر مذاهب اسلامی از نظر برخورداری از امتیازهای مسلمان بودن برابر هستند و به اهل سنت و جماعت اجازه داده می‌شود در صورت تمایل از فتاوی علمای شیعه جعفری پیروی کنند.

عشق و علاقه مردم مصر به اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام که ریشه در صدر اسلام دارد، هنوز جوشان است. یاد دوران خلافت دادگسترانه حضرت

حرم سیده نفیسه (س)؛ سند انکار ناپذیر تشیع در آفریقا

مصر، همچون خانه‌ای برای اهل بیت پیامبر است و قاهره گلستانی است که عطر گل‌های بارگاه‌های برجستگی از آل رسول الله را به مشام زائران می‌رساند و قرن‌ها است که مصریان در کنار مزارشان سرود عشق را زمزمه و اجر رسالت را ادا می‌کنند. سرودهای دسته‌جمعی و همخوانی اشعار مشتمل بر توسل و مدایح ائمه اهل بیت (ع) در حرم سیده زینب، مقام رأس الحسین و بارگاه سیده نفیسه جلوه‌هایی از این شور عاشقانه است که از لابلای تنگ‌راه‌های تاریخ عبور کرده و خود را به نسل حاضر رسانده‌اند.

«سیده نفیسه» نوه امام حسن مجتبی (ع) و عروس امام صادق (ع) است. پدر بزرگوارش «الحسن الانور» فرزند «زید ابلج» پسر امام مجتبی (ع) است. حسن الانور عالمی بزرگوار، فاضلی زاهد و عابدی مستجاب‌الدعوه بود و از تابعین شمرده می‌شد. او در سال ۱۵۰ هجری قمری از طرف خلیفه عباسی، امیر مدینه گشت، اما سپس عزل و مدتی بعد به اتهام دعوت مردم به حکومت علویان به دست «منصور دوانیقی» در زندان محبوس شد. این بانوی بزرگ دارای مقامات معنوی، خدمات اجتماعی، کمالات عرفانی، تهجد و کثرت عبادت بود. کرامات و شفای مریضان در حیات و پس از مرگ، شخصیت تاریخی و محبوبی از وی در قلوب مصریان ساخته است و حرم زیبای وی مورد زیارت مسلمانان فرقه‌های گوناگون در قاهره می‌باشد.

گرچه برخی محققان نقاد مصری در صحت تاریخی همه مزارهای دیگر اهل بیت (ع) در مصر تردید کرده‌اند، اما بر صحت تاریخی بانوی مدفون در این بارگاه اتفاق نظر دارند. سیده نفیسه در ۲۶ رمضان سال ۱۹۳ هجری قمری وارد مصر شد و تا پایان عمر (رمضان سال ۲۰۸) در این دیار اقامت کرد.

فرزندانش وی و همسرش - اسحاق بن جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام، معروف به اسحاق مؤتمن -، به «اسحاقیون» معروف شدند و قبایل «بنورقی» در مصر و «بنو زهره» در سوریه از نسل آنان هستند. وجود این بارگاه شریف و این نسل پرجمعیت، از بارزترین دلایل «ریشه‌دار بودن تشیع در آفریقا» است که امری انکارکردنی نیست.

چندی قبل «مجمع تقریب مذاهب اسلامی» در ایران، کتاب «سیده نفیسه» را که تولیت و امام جمعه اسبق این بارگاه - که سنی مذهب نیز بود - تألیف و چاپ نموده است را تحقیق و تجدید چاپ نمود و منتشر ساخت. حرم حضرت نفیسه گرچه در تمام روزهای سال شاهد زائرانی است که از دور و نزدیک برای زیارت و توسل و حاجت آمده‌اند، اما در موسم سالگرد ایشان جمعیتی میلیونی از سراسر مصر برای شرکت در مراسم به قاهره می‌آیند و چندین روز به اجتماع و نذر و مدیحه‌سرایی دسته‌جمعی می‌پردازند. گرچه اکثریت قریب به اتفاق این زوار از اهل سنت‌اند، اما این همه ابراز عشق و توسل را نسبت به شخصی که غیر از عترت پیامبر (ص) باشد روا نمی‌دارند!!

با توجه به وجود موقعیت مهم مسجد سیده نفیسه، بالطبع «امام جمعه بارگاه سیده نفیسه» که نقش هدایتگری زائران را - بویژه در خطبه‌های نماز جمعه - بر عهده دارد، دارای نقش آفرینی قابل توجهی است. آنچه در صفحه مقابل می‌خوانید، گزارشی است از ملاقات «حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد حسن زمانی» با «شیخ اشرف» امام جمعه و جماعت حرم سیده نفیسه:

امام جمعه سنی حرم سیده نفیسه : باید وهابیون را نقد کنیم

نمایی از حرم حضرت نفیسه (س) - قاهره

شبی برای دیدن «آقای شیخ اشرف» امام جمعه حرم سیده نفیسه (س)، به این بارگاه مشرف شدم و نشستی مفصل با ایشان داشتم.

شیخ اشرف یک روحانی تقریباً ۴۵ ساله، رشید، فاضل، معتدل، با عزت نفس و خوش برخورد است. وی اکنون مشغول تدوین پایان نامه دکتری خود در رشته حدیث با عنوان "روش های تربیتی از نگاه احادیث" می باشد.

قبل از دیدار ما، شیخ اشرف برای جمعی صحبت می کرد. وی ضمن تأکید بر توجه به اهل بیت (ع) و تخطئه تندروی وهابیون، معتقد بود که هم باید وهابیان را با احترام نقد کنیم و هم ضمن پایداری بر صحت اصل عرفان و توسل، باید از بدعت ها و خرافات تصوف و افراط در توسل پرهیز شود.

ما بیش از یک ساعت راجع به "تفکر اعتدالی در اسلام"، "تقریب بین تشیع و تسنن"، "دروس فقهی اهل سنت" و "مباحث مربوط به سنت و حدیث" صحبت کردیم و من گزارشی از مراکز علمی اسلامی ایران ارائه و "مجمع تقریب"، "جامعه المصطفی العالمیه" و "دانشکده علوم حدیث" را معرفی کردم.

در لابلای این گفتگوی علمی و صمیمی، موارد زیر نیز مورد توافق قرار گرفت:

۱. تجدید چاپ کتب زندگی نامه سیده نفیسه با تألیف و پژوهشی جدید.
(من کتاب سیده نفیسه چاپ مجمع تقریب را هدیه کردم و برای وی بسیار شگفت آور بود که چگونه ایران اسلامی عملاً این گام های تقریبی را بر می دارد. من پیشنهاد کردم که تولیت حرم، بخش کار فرهنگی را فعال کند و همین کتاب و کتاب دیگری که تألیف پیشینیان بود را تجدید چاپ نماید. علاوه بر اینکه یکی از محققان تاریخ اهل بیت (ع) را دعوت نموده تا پژوهش جدید و مفصلی را راجع به حضرت نفیسه انجام دهد گرچه چند سال طول بکشد و سپس چاپ کنند).

۲. تألیف و نشر کتاب در دو سطح «مختصر برای عموم» و «مفصل برای محققان».

۳. اگر برای چاپ دچار کمبود مالی بودند ما تا حد امکان مشارکت می کنیم.
۴. راجع به تکمیل رساله دکترایش در سفر حج امسال با ریاست بعثه ایران که رئیس دانشگاه علوم حدیث (دارالحدیث) است دیدار نموده و ضمن بهره گیری از راهنمایی های علمی ایشان و همکاران متخصصان، یک دوره کتب منشوره و لوح فشرده آنها را دریافت کند.

هم باید وهابیون را با احترام نقد کنیم و هم ضمن پایداری بر صحت اصل عرفان و توسل، باید از بدعت ها و خرافات تصوف و افراط در توسل پرهیز شود.

سادات و شیعیان اولین مروجان اسلام در سودان

«سید محمد احمد النور الزاکی» در سال ۱۹۷۷ میلادی، در ایالت شمالی «کرت فان» کشور سودان به دنیا آمد. وی پس از طی دوره دبیرستان در کشورش، در دانشگاه شهید بهشتی ایران و در رشته مهندسی کامپیوتر آغاز به تحصیل کرد اما به علت فوت یکی از بستگانش نتوانست در سش را به پایان برساند و مجبور به بازگشت به سودان شد.

وی در سودان موفق به اخذ مهندسی حسابداری شد و سپس از سال ۲۰۰۵ میلادی برای فراگیری علوم اسلامی به قم هجرت کرد. وی اکنون در حال نگارش پایان‌نامه خود در مقطع کارشناسی ارشد در زمینه «ادیان ابراهیمی» است.

– می‌دانیم که شما از سادات سودان هستید. پس به عنوان اولین سؤال بفرمایید چرا بر مذهب تشیع نبودید؟

– بسم الله الرحمن الرحيم. خاندان ما از ابتدا در مصر سکونت داشتند و شیعه بودند؛ اما به علت فشارهای شدید علیه شیعیان و سادات که از جانب «صلاح الدین ایوبی» و دار و دسته او اعمال می‌شد، آنها مجبور به خارج شدن از مصر شدن و به کشور سودان پناه آوردند. البته اجداد ما، در سودان هم نمی‌توانستند خود را شیعه معرفی کنند، ولی چون آنجا کسی آنان را نمی‌شناخت، توانستند به زندگی خود ادامه دهند.

خاندان ما آنقدر اعتقادات خود را به صورت مخفی نگه داشتند که این مسئله باعث شد آنها از شیعه فقط یک نام را یدک بکشند؛ اگرچه ارتباط خود با اهل بیت علیهم السلام را کاملاً قطع نکردند.

– پس با وجود این مهاجرت‌ها می‌توان تشیع را در سودان ریشه‌دار دانست؟

– بله. در واقع ورود تشیع به سودان، همزمان با ورود اسلام به این کشور است. دلیل واضح آن هم وجود خانواده‌های شیعی‌الاصل در سودان است که غالباً از سادات هستند و پیشینه پیدایش آنها به دوره «فاطمیون» در مصر و «ادریسی‌ها» در مغرب، در قرن‌های سوم و چهارم هجری برمی‌گردد.

سودان Sudan

جمهوری سودان بزرگ‌ترین کشور آفریقا است و در شمال شرقی این قاره قرار دارد. مساحت این کشور ۲۵۰۳۸۹۰ کیلومتر مربع، جمعیت آن بیش از ۴۰ میلیون نفر و پایتختش شهر «خرطوم» است.

اریتره و اتیوپی در شرق، مصر و لیبی در شمال، چاد و آفریقای مرکزی در غرب، و اوگاندا، کنگوی دموکراتیک و کنیا در جنوب، با آن مرز مشترک دارند.

۸۰ درصد مردم سودان مسلمان، ۱۰ درصد مسیحی و بقیه هم پیرو ادیان بومی یا بی‌دین هستند که گروه اخیر در منطقه آفریقایی‌نشین این کشور سکونت دارند.

این کشور در گذشته «مصر جنوبی» خوانده می‌شد اما در سال ۱۹۵۶ میلادی از حاکمیت دوگانه انگلستان و مصر خارج و مستقل شد.

و تبلیغ دین پرداختم و با مطالعات پیگیر و تحصیل در زمینه دین، بخصوص با استفاده از کتب مستبصرین و کتاب‌های «شیخ جعفر سبحانی»، «علامه عسگری»، «شهید سید محمد باقر صدر» و برخی از کتب «شهید مرتضی مطهری» به روند رو به رشدی برای کمک به مردم در راستای فهم این مفاهیم دست پیدا کردم.

– شما فعالیت قلمی هم دارید؟

– من بیشتر به تهیه جزوات درسی و مباحثه‌های دینی برای تبلیغ و درس دادن در کشور خود مشغول هستم. گاهی هم به ترجمه کتاب و نوشتن مقالات در موضوعات مختلف می‌پردازم.

– فعالیت وهابیون در کشور شما چگونه است؟

– وهابی‌ها در کشور ما فعالیت‌های زیادی دارند. آنها با استفاده از ثروشان، مدرسه و مسجد و کتابخانه می‌سازند و در روستاهای بدون آب، چاه حفر می‌کنند و به نیازهای اقتصادی مردم می‌پردازند تا آنها را به دین خود درآورند. آنها یک سیستم آموزشی دارند که سعی می‌کند از دوران مهد کودک تا دانشگاه، ذهن افراد را به سوی عقاید وهابی جهت‌دهی کند تا از همان دوران کودکی خیالشان از هدایت مردم به این دین من درآوردی راحت شود.

لازم به ذکر است وهابیون در سودان دارای ۴۰۰۰ مسجد هستند که در این مساجد به برگزاری کلاس‌ها و حلقه‌های درس پرداخته و در این میان، طلاب نخبه را انتخاب کرده و برای آموزش فرهنگ نادرست وهابیت به دانشگاه‌های خود در مدینه منوره و مکه معظمه می‌فرستند.

امام جمعه‌های آنها اکثراً وهابی نیستند؛ اما به خاطر مسائل مالی و دریافت پول از وهابیون، در مساجد آنها نماز خوانده و به تبلیغ برای آنها می‌پردازند!

– چه حرفی برای دیگر مسلمانان دارید؟

– همه مسلمانان باید به کتاب خداوند متعال - یعنی قرآن کریم - رجوع کنند چراکه این کتاب، مکلف به هدایت همه مردم است.

من همچنین به برادران اهل سنت سفارش می‌کنم که به کتب اصلی خود درباره دین رجوع کنند. من اهل سنت را انسان‌هایی حق‌طلب می‌شناسم و می‌دانم که اگر آنها به کتب خود بازگردند و حقیقتاً مطالب آن را با تحقیق جستجو کنند، یک ثانیه هم سنی نمی‌مانند و بسرعت پیرو مذهب اهل بیت (ع) می‌شوند.

همین نصیحت را به مردم خداجو و شیعه و دوستدار اهل بیت (ع) هم دارم که شما باید خود تحقیق کنید که چرا مذهب تشیع ۱۲ امامی بر حق است و پیروان دیگر ادیان - همانطور که در کتب خودشان هم آمده است - باید به این مذهب الهی بگردند.

البته در این میان یک مسأله مهم وجود دارد و آن این است که انسجام و اتحاد، از اساسی‌ترین فرامین الهی میان برادران واقعی و دینی است که نباید با تفرقه‌افکنی گروهک‌های دین‌نما به مخاطره افتد و باعث نابودی فرهنگ ناب و الهی اسلام شود.

– اگر حرف نگفته‌ای باقی مانده؟

– در پایان هم سخنی با امام زمان خود دارم و می‌خواهم به ایشان بگویم که: آقای من! ما گرفتاریم و تو ناظری. اگر مصلحت بر غیبت شما است، ما قبول داریم ولی تحمل و طاقت نداریم. از شما می‌خواهم که خود از خداوند مهربان درخواست کنید که در ظهورتان تعجیل کند.

– این سادات از کدام شجره هستند؟

– هم از سادات حسنی هستند و هم حسینی. "سادات ادریسی"، "سادات مراغنه" و "سادات عربیکین" از جمله شیعیان بومی سودان‌اند. "سادات آل الزاکی" هم، جدشان «سید اسحاق المؤمن» فرزند امام صادق (ع) و جدشان «حضرت سیده نفیسه» است که در مصر بارگاه معروفی دارد.

– این شیعیان، پس از ورود به سودان، مذهب اهل بیت (ع) را ترویج نکردند؟

– ببینید، دولت فاطمی مصر تأثیر بسزایی در تشیع سودان داشت. سودانی‌ها هم بسیار مورد اعتماد دولت فاطمی بودند و بیشتر ارتش فاطمی که بر علیه صلاح‌الدین انقلاب کرد از سودانی‌ها بودند. اما همانطور که گفتم ایجاد شرایط سخت برای شیعیان و حتی کشتار جمعی آنان، باعث شد که بسیاری از سادات به سمت جنوب مهاجرت کنند و نتوانند در آنجا علناً ابراز تشیع کنند. اما آنان بی‌کار هم نبودند و شروع به نشر اسلام برای همه مردم - بدون استثناء - کردند. آنها در آنجا احساس کردند که اهالی جنوب نیاز به آموزش دین و مسائل آن و قرائت قرآن دارند پس رابطه خود با قرآن را حفظ کردند و کلاس‌های قرآنی برگزار نمودند. یعنی تلاش کردند که اصل دین اسلام را ترویج کنند.

– با این حساب آشنایی با قرآن و حدیث، به استبصار خانواده شما کمک کرد؟

– بله. همانطور که گفتم از شیعه بودن ما فقط یک نام باقی مانده بود. تا اینکه چهار سال بعد از انقلاب اسلامی، اولین کسی که در خاندان ما شیعه بودن خود را علنی اعلام کرد، عموی من «سید مجاهد الزاکی» بود. پس از ایشان کم‌کم این کار در دیگران تأثیر گذاشت و باعث شیعه شدن آنها نیز شد.

من هم چهارده‌ساله بودم که به مدرسه اهل بیت - علیهم السلام - رفتم و تشیع خود را اعلام کردم. برادر من قبل از بنده شیعه شده بود و سه سال بعد از من، پدرم دوباره شیعه شد. در حال حاضر در منطقه ما، همه خاندان شیعه هستند.

– چه کتاب‌هایی در مسیر شیعه شدن به شما کمک کرد؟

– کتاب‌های زیادی خواندم؛ از جمله: معالم/المدرستین نوشته «علامه عسگری» و المراجعات «سید شرف الدین موسوی عاملی». کتاب کامل‌کننده برای مسیر بنده، جلد چهارم کتاب اصول/العقائد فی الاسلام از «سید مجتبی موسوی لاری» بود. به علاوه خیلی کتب دیگر که موجود بود. برای شخصی به سن من این کتب، بسیار عالی و غنی بودند و تمام نادانی من را جبران کردند.

– چه افرادی در این مسیر کمک حال شما بودند؟

اول دو عمویم «سید مجاهد» و «سید منتصر» کمک کردند. آنها با مباحثی که با همدیگر داشتیم به همراه برادرم «سید احمد» به من کمک کردند تا نقاط ضعفم را درست کنم. سپس مهم‌ترین مطلبی که مرا به سمت این مذهب ناب محمدی هدایت کرد، جستجو در روایاتی بود که خود اهل سنت در کتاب‌هایشان درباره "اولاد رسول الله (ص)" آورده‌اند.

– پس از استبصار هم فعالیت خاصی دارید؟

– من بعد از شیعه شدن هم به شکل جدی به تحقیق و بحث درباره احکام الهی

مظلومیت حسین (ع) هر انسانی را منقلب می کند

«ابراهیم مؤذن» حدود پنج سال و نیم است که در ایران زندگی می کند. او اهل کشور نیجریه است و اکنون طلبه جامعه المصطفی العالمیه می باشد و در رشته کارشناسی ارشد علوم قرآن و تفسیر مشغول تحصیل است.

— در کشور نیجریه جمعیت مسلمانان و شیعیان چقدر است؟

— از ۱۴۰ میلیون نفر جمعیت نیجریه، حدود ۵۵ درصد مسلمان، ۳۵ درصد مسیحی و ده درصد بقیه هم طبیعت پرست یا بی دین هستند. از بین ۵۵ درصد مسلمان هم، چیزی حدود هفت میلیون نفر شیعه هستند.

— رابطه اهل سنت و شیعیان و همچنین مسلمانان با غیرمسلمانان در نیجریه چگونه است؟

— تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران هم تعدادی شیعه در نیجریه وجود داشت. اما پس از پیروزی انقلاب در ایران، مکتب اهل بیت (ع) به شکل عجیبی در نیجریه معرفی شد و پیروان زیادی پیدا کرد. هم اکنون افراد زیادی هستند که قبلاً سنی بودند و بعداً به مکتب اهل بیت (ع) گرایش پیدا کردند. بنابراین طبیعی است که در خیلی از خانواده ها بعضی از فرزندان، اهل سنت باشند و بعضی دیگر شیعه. پس روابط صمیمی ای باید برقرار باشد. یعنی طبیعی است که مشکلی بین اهل سنت و شیعیان وجود ندارد.

البته یک سری افراد مغرض و همچنین وهابی های تندرو از این روابط خوب نگران هستند و علیه گسترش تشیع توطئه ایجاد کرده و مشکلاتی به وجود می آورند که بعضاً به زد و خورد نیز منجر می شود. اما بطور کلی اهل سنت غیروهابی و غیرمغرض هیچ مشکلی با ما شیعیان ندارند و همزیستی مسالمت آمیزی با هم داریم. با بقیه ادیان هم مشکلی نداریم.

نیجریه Nigeria

نیجریه کشوری است با مساحت ۹۲۳/۷۶۸ کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر ۱۴۰ میلیون نفر، واقع در غرب آفریقا که از لحاظ جغرافیایی، اجتماعی و فرهنگی یکی از متنوع ترین کشورهاست.

کشور نیجریه پرجمعیت ترین کشور آفریقا و به طور بالقوه یکی از ثروتمندترین آنهاست و با وجود اینکه دارای منابع طبیعی و انسانی فراوانی بوده و از بازار داخلی قدرتمندی برخوردار است اما به مقدار زیادی بر بخش اقتصاد خارجی و به طور ویژه به درآمد نفتی خود تکیه کرده است.

بیش از ۶۰ درصد از جمعیت این کشور به شغل کشاورزی مشغول می باشند که این خود باعث فراهم آمدن حجم عمده ای از منابع غذایی و ذخایر مواد خام گردیده است.

کشور نیجریه در سال ۱۹۶۰ استقلال خود را بدست آورد. تاریخچه پس از استقلال این کشور همواره با عنادهای قومی منطقه ای و وجود تضاد میان قوانین نظامی و غیرنظامی همراه بوده است.

پایتخت نیجریه "ابوجا" است و از جمله مهمترین و بزرگترین تنوعات قومی این کشور می توان به ۳ قوم HausaFulani و Yoruba، Ibo در شمال کشور اشاره نمود.

فرهنگ مهدویت، چقدر در رواج تشیع نقش داشته است؟

همه انسان‌ها - اعم از مسلمان و غیرمسلمان، شیعه و سنی - از وضع موجود دنیا ناراضی هستند. چون هیچ‌کسی راضی نیست که بشر با این نابرابری، با این بی‌انصافی و با این گرفتاری به سر برد. این امر نشان می‌دهد که یک چیزی در کار هست و همه مکاتب و انسان‌ها به دنبال منجی و نجات‌بخش هستند. البته اطلاعات مربوط به فرد منجی به شکل دقیق؛ با اعلام زمان تولد، محل تولد، مشخصات پدر، مشخصات مادر، مشخصات فردی و معنوی و ... فقط در مکتب اهل‌بیت(ع) مطرح شده و در مکاتب دیگر بحثی نشده. حتی اهل سنت هم آن‌را به عنوان شخصی که بعداً به دنیا خواهد آمد و یا قبلاً به دنیا آمده، مطرح می‌کنند؛ ولی به این شکل دقیقی که در مکتب اهل‌بیت(ع) مطرح شده در مکاتب دیگر مطرح نشده است.

به صورت فردی، شیعیان نیجریه چگونه مذهب اهل‌بیت(ع) را تبلیغ می‌کنند؟

هرکسی برطبق مقدرات و توان خود. مثلاً روابط خانوادگی، روابط دوستانه، روابط محل کار، روابط روستا و شهر و قبیله یا فعالیت‌هایی مثل چاپ کتاب، ارائه مقاله و سخنرانی و ... ضمن اینکه فعالیت‌هایی هم به صورت گروهی وجود دارد.

ممنون از اینکه در این گفتگو شرکت کردید.

عوامل و زمینه‌هایی که باعث رشد استبصار در نیجریه شد چه چیزهایی هستند؟

همانگونه که گفتیم، محرک اصلی این موج شیعه‌طلبی، پیروزی انقلاب اسلامی و نیز موج اسلام‌خواهی در جهان بود. این موج باعث شده افرادی با انگیزه اسلام‌خواهی راهی حوزه علمیه قم شوند و دروس مذهبی بخوانند. از طرفی، جامعیت مکتب اهل‌بیت(ع)، سازگاری آن با فطرت انسانی، دلایل قانع‌کننده عقلی و نقلی، استواری پیروان اهل‌بیت(ع) و تشیع بر مسأله عشق و محبت، مسائل عاطفی مربوط به مظلومیت اهل‌بیت(ع)، همچنین مسأله بسیار عمیق دعا و نیایش که در مکتب اهل‌بیت علیهم السلام هست و در هیچ مکتب دیگری در دنیا وجود ندارد موجب رشد سریع تشیع در نیجریه شد. در هیچ دین و مذهبی در دنیا مانند صحیفه سجادیه، ادعیه‌ای که در مفاتیح‌الجنان و مناجات‌اثمه(ع) هست وجود ندارد. پس این خیلی اثرگذار است.

و مسأله محبت به اهل‌بیت(ع)، دوستی مردم با پیامبر(ص) و خاندان او و مسأله مظلومیت آن خاندان اطهر با آن ویژگی‌ها و آن فضائی که دارند و اینکه چه مصائبی در این دنیا دیدند؛ هر انسانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. وقتی که انسان با مصائب امام حسین(ع) در روز عاشورا مواجه شود منقلب می‌شود. همچنین وقتی که مصائب امام علی(ع)، پس از وفات پیامبر(ص) را بدانند، آن هم با آنهمه بیانات و احادیث روشنی که درباره جانشینی وی از سوی پیامبر وجود دارد.

جامعیت مکتب اهل‌بیت(ع) و دلایل قانع‌کننده عقلی و نقلی آن، موجب رشد سریع تشیع در نیجریه شد

***

هیچ دین و مذهبی در دنیا، مثل صحیفه سجادیه و مناجات اثمه(ع) را ندارد

نوع رابطه حکومت و حاکمان نیجریه با فعالیت‌های مذهبی شیعیان چگونه است؟

اگر کسی با منافع آنها رویارویی نداشته باشد و فقط سرگرم ترویج مذهب اهل‌بیت(ع)، نشر کتاب، برقراری ارتباط با افراد، ارائه سخنرانی و ... حتی در سطح خود حکومت باشد، آنها مانع نمی‌شوند؛ ولی آنچه باعث حساسیت آنها می‌شود حرکتی است که به منافع آنها لطمه وارد کند. این امر باعث عکس‌العمل آنها می‌شود. در همه جای دنیا همین‌طور است.

مسجد ملی آواها - نیجریه

آغوش باز آمازیغ‌ها در برابر تشیع

ریشه‌ها

ریشه های تشیع در الجزائر - همانند دیگر کشورهای شمال آفریقا - به صدر اسلام بازمی گردد که اسلام، با قرائت اهل بیت به آفریقا وارد شد. همین داستان در زمان فاطمیان نیز دوباره رخ داد و مردم الجزایر و دیگر کشورهای شمال آفریقا، تحت تأثیر حرکت این سلسله، یک بار دیگر به سوی اهل بیت پیامبر (ص) متوجه شدند. "آمازیغ" ها (یا همان قوم "بربر") از اولین کسانی بودند که از فاطمیان استقبال کردند و آنان را در منازل خویش جای دادند. آمازیغ‌ها که شیعه شده بودند در راه محبت اهل بیت (ع) از هیچ چیز نمی‌هراسیدند؛ لذا در کنار فاطمیان جنگیدند و در تحکیم قدرت آنان نقشی برجسته ایفا کردند. اما به دلیل سپری شدن سالیان زیاد، عدم وجود تبلیغات و آموزش مناسب، اختلاط با نژادهای دیگر و کشتار جمعی شیعیان، آمازیغ‌های نزدیک به زمان معاصر، از تشیع خویش بی‌خبر بوده و هستند.

اما هنوز می‌توان نشانه‌های بارزی از تشیع را در بین آنان دید؛ مانند:

۱. آمازیغ‌ها در روز عاشورا دست از کار می‌کشند و تعطیل می‌کنند. آنان معتقدند که کار در این روز نحوست دارد و مالی که در آن کسب شود برکتی نخواهد داشت.
۲. آنان در روز عاشورا مرغ یا پرنده‌ای را قربانی می‌کنند ولی دلیل این قربانی را نمی‌دانند.
۳. در برخی از مناطق آمازیغی، مردم گوشت خرگوش نمی‌خورند در حالیکه دلیل این اجتناب را نمی‌دانند. این امر به ریشه‌های شیعی آنها باز می‌گردد؛ چرا که گوشت خرگوش در فقه جعفری حرام است اما در فقه عامه حلال.
۴. در بین آمازیغ‌های اصیل، شخصی که اسم یکی از خلفاء را داشته باشد یافت نمی‌شود؛ ولی تعداد کثیری از افراد نام‌هایی مانند «سید علی» دارند. جالب اینکه کلمه "سید" تنها به عنوان پیشوند دو نام «احمد» و «علی» به کار می‌رود و آن را به هیچ وجه در ابتدای نام‌های دیگر نمی‌آورند.

الجزایر Algeria

جمهوری دموکراتیک خلق الجزایر کشوری است در شمال قاره آفریقا به پایتختی "الجزیره"، با ۲,۳۸۱,۷۴۰ کیلومتر مربع وسعت و بیش از ۳۳ میلیون نفر جمعیت. تونس و لیبی در شرق، نیجر، مالی و موریتانی در جنوب، و مراکش در غرب این کشور، با آن مرز مشترک دارند. ۹۹ درصد جمعیت آن "عرب - بربر" بوده و کمتر از یک درصد اروپایی هستند. زبان رسمی کشور عربی است و زبان‌های فرانسوی و بربری (آمازیغی) نیز کاربرد دارند. آمازیغ‌ها، قدیمی‌ترین مردم شمال آفریقا و در واقع ساکنان اصلی آن محسوب می‌شوند که تاریخشان به بیش از ۲۰,۰۰۰ سال پیش بازمی‌گردد. حتی در سال گذشته میلادی، باستان‌شناسان اروپایی، جواهراتی آمازیغی در نزدیکی شهر "فکیک" در مراکش پیدا کردند که ۸۲,۰۰۰ سال قدمت داشت! ۹۹ درصد مردم الجزایر، مسلمان و بقیه مسیحی و یهودی هستند. مذهب رایج مسلمانان این کشور "مالکی" است و شیعیان و محبان اهل بیت (ع) نیز از دیرباز در این کشور وجود داشته‌اند. این کشور با انقلابی خونین و حماسی، توانست در سال ۱۹۶۲ از استعمار فرانسه رهایی یابد.

نشر معارف اهل بیت (ع) در شهرهای مختلف بازی کرده، زمینه‌سازان قبول اندیشه ولایت محمد و آل (ص) در این کشور شدند.

۴. **پیروزی انقلاب اسلامی ایران:** فعالیتی که استادان شیعه خارجی ایجاد کردند موجب گردید که الجزایر همانند زمینی بذرپاشیده و منتظر باران باشد. پیروزی انقلاب اسلامی ایران، بسان این باران بود. العامری در این ارتباط می‌گوید: «هنگامی که انقلاب مبارک اسلامی ایران پیروز شد، خط امام خمینی (ره) زمینه آماده‌ای برای رشد در سرزمین انقلاب و مقاومت (الجزائر) پیدا نمود».

اساتید خارجی، قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران به الجزایر وارد شدند؛ اما پیروزی انقلاب اسلامی، همانند یک انفجار بزرگ، به حرکت آنان سرعت داد.

۵. **خلأ عقلانی و فقر اندیشه‌های دینی:** برخی از محققان معتقدند که دلیل انتشار وسیع دوباره تشیع در کشورهای شمال آفریقا - مانند الجزایر، تونس و مراکش - به خلأ روحی و فقر عقلانی اندیشه‌های دینی در این کشورها بازمی‌گردد. اهمیتی که مکتب اهل بیت (ع) و آموزه‌های شیعی به «عقل»، «تفکر ناب» و «اجتهاد» می‌دهند، بمثابة گمشده‌ای بود که جوانان و دانشگاهیان این کشورها را به خود جذب کرد.

۶. **اقدامات افراطی گروه‌های خشن سلفی و وهابی:** یکی دیگر از دلایل گرایش مردم به مذهب تشیع در این کشور، خشونت‌ی است که در سال‌های اخیر از سوی جماعت‌های سلفی مسلک در حق این مردم اعمال شده است.

«وداد» دختر جوانی است که در ماه مبارک رمضان سال ۲۰۰۳ از مذهب مالکی به مذهب اهل بیت (ع) مشرف شد. وی علت استبصارش را اینگونه بیان می‌کند: «به دلیل خشونت‌های عجیبی که از سلفی‌ها مشاهده کردم دچار اضطراب عقیدتی شدم و حتی مدتی دین را ترک گفتم. البته کافر و لامذهب نشدم ولی عباداتم را انجام نمی‌دادم. تا اینکه پس از مدتی با یک شخص عراقی مواجه شدم و وی برایم از شیعه و از امامت سخن گفت و از اینکه اهل بیت (ع) «کشتی نجات و هدایت» و «مظلومان تاریخ» اند، اینجا بود که محبت اهل بیت در دلم افتاد و سپس با آنان بود که اسلام واقعی را شناختم. اگرچه خانواده‌ام با من مخالفند و حتی من را و نماز خواندنم را مسخره می‌کنند و برای استهزاء من را «شیعه‌دخترک» صدا می‌زنند ولی من به این لقب افتخار می‌کنم».

یکی از نکات قابل توجه اینکه حرکت جدید تشیع در الجزایر، از دانشگاه‌ها و مراکز علمی آغاز شد. یعنی در ابتدا نخبگان، فرهنگیان و جوانان را به خود جذب کرد و سپس در میان عوام انتشار یافت.

ماده ۶۱ قانون اساسی الجزایر تصریح می‌کند: «تمامی افراد ملت، از آزادی فردی در انتخاب عقایدشان برخوردارند». بر این اساس، تاکنون مشکل خاصی از سوی دولت برای کسانی که در این کشور به تشیع گرویده‌اند به وجود نیامده است. البته خود شیعیان نیز بهانه‌ای برای آزار و اذیت به دست دیگران نداده و حتی المقدور سعی می‌کنند که حساسیتی ایجاد نکنند.

حدود ۱۰ سال پیش (۱۹۹۷ م) در یک مصاحبه تلویزیونی از «شیخ بوعبدالله غلام الله» وزیر امور دینی الجزایر سؤال شد: «شنیده‌ایم تعداد زیادی از مردم الجزایر به مذهب تشیع گرویده‌اند؟» وی ابتدا تلاش کرد این مسأله را انکار کند اما مجری برنامه، بر سؤال خود پافشاری کرد و تأکید نمود که هزاران نفر از مردم شیعه شده‌اند و سپس پرسید: «اگر این افراد به شما مراجعه و تقاضای احداث مسجد کنند آیا به آنها اجازه خواهید داد؟» وزیر پاسخ داد: «از لحاظ دینی، منعی برای این کار وجود ندارد اما به لحاظ ملی نمی‌توانیم اجازه چنین کاری را بدهیم ...».

شیعیان الجزایر اگر چه اکنون از شبکه‌های ماهواره‌ای شیعی - مانند تلویزیون‌های «المنار» و «سحر» - بهره می‌برند ولی همچنان نیازمند کتب و معلومات شیعی هستند.

تشیع بیشتر مردم اصیل الجزایر - یا همان آمازیغ‌ها و بربرها - تا اوایل قرن پنجم هجری ادامه داشت تا اینکه «المعز بن بادیس الصنهاجی» دست به قتل عام آنان زد. این کشتار در زمان «صلاح الدین» نیز تکرار شد. از این رو فقط آنهایی توانستند از این نسل‌کشی، جان سالم به در برند که تقیه نموده و به مذاهب عامه تظاهر کردند. (این امر را «ابن اثیر» نیز در کتابش، ضمن حوادث سال ۴۰۷ آورده است).

شکوفه‌ها

پس از قرن‌ها سکوت، مذهب تشیع از پنجاه سال پیش تاکنون، دوباره در الجزایر تجدید حیات یافت. این تجدید حیات، در دو دهه‌ی اخیر، به حد انتشار و انفجار رسیده است. گرچه مطابق معمول، آمار جدیدی که نشان‌دهنده میزان شیعیان الجزایر باشد وجود ندارد (و اگر هم چنین آماری وجود داشته باشد سری است و به دلایل مختلف در دسترس قرار نمی‌گیرد) اما تخمین زده می‌شود که اکنون حداقل ۵ درصد از مردم الجزایر شیعه باشند.

بیشترین رشد شیعی را می‌توان در شهرها و مناطقی همچون «الجزیره» پایتخت، «باتنه»، «سطیف»، «تیارت»، «تلمسان»، «سیدی بلعباس»، «بلکور»، «واد قریش»، «العناصر»، «بجادیه»، «تیزوزو»، «جیجل»، «وهران» و «البلیده» ملاحظه نمود. هم‌اکنون حتی در مناطقی از این کشور - مانند شهرک‌های تابع استان «وهران» - در ماه محرم مجالس حسینی برگزار می‌گردد.

«محمد العامری» مسؤول شبکه «شیعة الجزائر» در گفتگویی که چند سال پیش با سایت اینترنتی شبکه العربیة انجام داد گفت: «بحمد الله حرکت استبصار در الجزایر، از حالت انتشار گذشته و به حالت انفجار رسیده است! این پدیده اکنون تمام خاک کشور را پوشش داده است و در بین تمامی طبقات اجتماعی به چشم می‌خورد. پیش از این، فقط جوانان شیعه می‌شدند اما اکنون به برکت امام زمان (عج) خانواده‌هایی وجود دارند که تمام اعضای آنها به مذهب اهل بیت (ع) گرویده‌اند. از جمله بتازگی شخصی که ۶۹ سال از عمرش می‌گذرد شیعه شده است».

دلایل گرایش دوباره به تشیع در الجزایر در عصر جدید را می‌توان ذیل عناوین زیر برشمرد:

۱. **ریشه‌های شیعی الجزایر:** گذشته از ریشه‌های شیعی که به فاطمیون و بربرها بازمی‌گردد، تعداد زیادی از قبایل موسوم به حسنی و حسینی در الجزایر وجود دارند که علی‌الظاهر، شجره آنها به نوادگان حسنین - علیهما السلام - می‌رسد. همچنین قبایلی در منطقه «رشته کوه‌های الاوراس» وجود دارند که از اساس، شیعه اسماعیلی بوده‌اند اما اکنون از این امر مطلع نیستند. یکی از دلایل این غفلت، استعمار فرانسه بوده است که تلاش زیادی برای از بین بردن هویت مردم الجزایر نمود. «امیر عبدالقادر الجزائری» رهبر مقاومت الجزایر در برابر استعمار فرانسه نیز از سلاله امام حسین (ع) به شمار می‌رفت.

۲. **محبت ذاتی مسلمین نسبت به اهل بیت (ع):** اعتقادات دینی مردم الجزایر، اعتقاداتی نسبتاً دست نخورده و فطری است؛ یعنی مردم، فطرتاً مسلمان هستند. فطرت پاک یک مسلمان نیز نمی‌تواند محبت اهل بیت (ع) را نداشته باشد. بر این اساس است که چه در زمان قدیم و چه در دوران معاصر، الجزایری‌ها به محض شنیدن از مذهب اهل بیت (ع) به سوی آن گرایش پیدا می‌کنند.

۳. **ورود استادان شیعه از خارج:** درصد زیادی از انتشار شیعی اخیر، مرهون ورود استادان و مدرسانی است که از کشورهای عراق، لبنان و سوریه برای کار به الجزایر مهاجرت کردند. کشور الجزایر حدود ۴۰ سال پیش برای تکمیل کادر علمی مراکز آموزشی خود، پذیرای استادان عرب از خارج از کشور گردید. معلمان عراقی، سوری و لبنانی، از وقتی که پای به مدارس و دانشگاه‌های الجزایر گذاشتند نقش مهمی در

معجزه اخلاص؛ گرایش میلیونی به تشیع

«حجت الاسلام والمسلمین محمد سیوطی» روحانی بنینی که حدود یک میلیون نفر را به مذهب اهل بیت (ع) مشرف کرده است را در حاشیه یک اجلاس در تهران زیارت کردیم. در فرصت تنفس بین برنامه‌ها مجال مختصری فراهم شد تا صحبتی دوستانه - و متأسفانه کوتاه - با او داشته باشیم. اگرچه با شروع مجدد مراسم، صحبت ما نیز قطع گردید و سوالات بسیاری ناپرسیده ماند اما شاید همین گفتگوی کوتاه، در آمد و مقدمه و انگیزه‌ای باشد برای گزارش مفصل تر:

بنین Benin

– شنیده‌ایم که شما از ابتدا "شیعه" نبوده‌اید بلکه از مستبصرین هستید. چگونه مذهب تشیع را شناختید؟

– بسم الله الرحمن الرحیم. نه، من شیعه نبودم. آشنایی ام با مذهب اهل بیت (ع) نیز برمی گردد به سفرم به دمشق.

چون در کشور ما "بنین" مدرسه و نظام درسی وجود نداشت من در ابتدای جوانی برای تحصیل به کشور سوریه رفتم. در آنجا با یک "روحانی شیعه‌ی عراقی" ملاقات کردم. او با من برخورد گرم و دوستانه‌ای داشت و حتی در امور زندگی به من کمک کرد. کم کم که رابطه ما بیشتر شد وی درباره تشیع برایم صحبت می کرد و برخی منابع و کتب را به من معرفی می نمود. این امر بتدریج موجبات شیعه شدن مرا فراهم نمود.

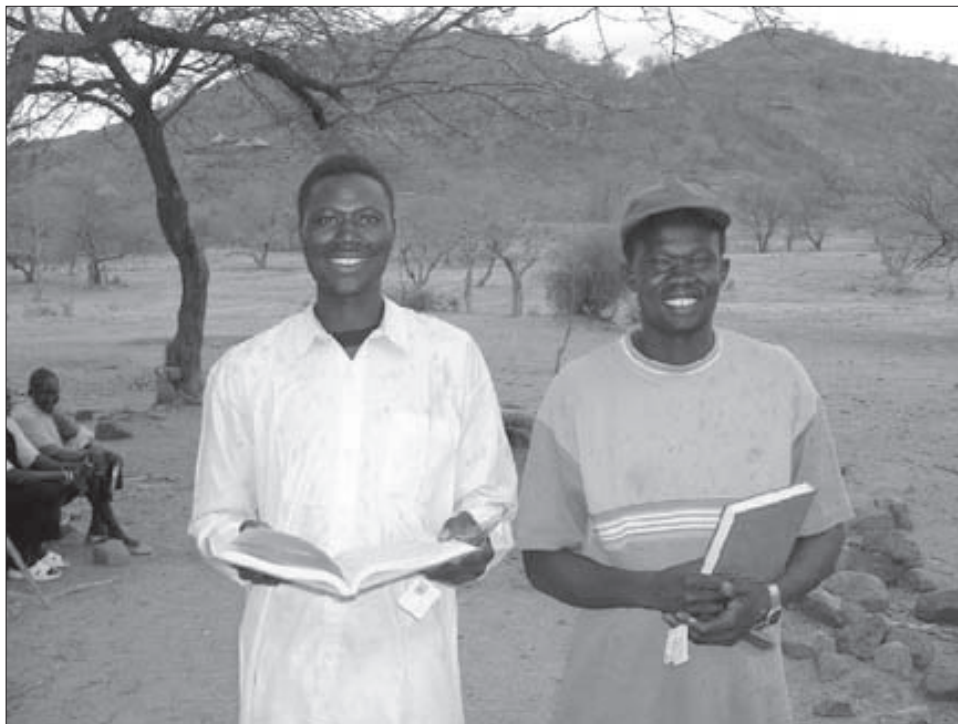
– آیا غیر از سوریه در جای دیگر هم درس خواندید؟

بله، من و بعضی از برادران بنینی که در سوریه درس می خواندیم پس از مدتی به ایران آمدیم و مدت ۹ سال در قم درس خواندیم و سپس به بنین برگشتیم.

جمهوری بنین کشوری است با مساحت ۱۱۲،۶۲۲ کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر ۸ میلیون نفر واقع در ناحیه ای موسوم به "West Coast" یا ساحل غربی آفریقا. شصت درصد این جمعیت مسلمان هستند. پایتخت این کشور "پورتونوو - Porto-Novo" با ۲۳۴ هزار نفر جمعیت است. بنین از کشورهای مستعمره فرانسه بود که در سال ۱۹۶۰ اعلام استقلال کرد. زبان رسمی مردم بنین، فرانسوی است که در کنار آن بیش از ۶۰ زبان و لهجه محلی نیز وجود دارد. نکته مهم در مورد این کشور کوچک آفریقایی، فراگیر شدن مذهب تشیع و انتشار آن است که می توان از آن به عنوان یک "معجزه الهی" یاد کرد، چرا که در کمتر از سی سال، قریب «یک میلیون نفر» به مکتب اهل بیت (ع) گرویده و تشیع را آئین مذهبی خود قرار داده اند. این امر عظیم چیزی نیست جز اراده الهی که به دست پرتوان مردی تلاش گر و مجاهد، بنیانگذاری شده و به این حد از پویایی رسیده است.

با تأسیس مدارس
 علمیه گوناگون
 در مناطق مختلف
 بنین، نهضتی علمی
 به راه افتاد و نتیجه
 این شد که اینک
 هر عائله بنینی، یک
 عالم شیعه دارد

- جمعیت بنین چقدر است؟
 - حدود هشت میلیون نفر.

- آیا همه مسلمان هستند؟
 - نه! شصت درصد مسلمان و بقیه مسیحی هستند.

- وضعیت سیاسی این کشور چگونه است؟
 - با وجود اکثریت داشتن مسلمانان، حکومت، مسیحی است.

- جمعیت شیعیان در بنین چند نفر است؟
 - تقریباً یک میلیون نفر شیعه در بنین زندگی می‌کنند.

- این، یعنی حدود یک چهارم جمعیت مسلمان بنین! تشیع در این کشور چگونه تا این حد پیشرفت کرد؟

- من و دوستانی که در حوزه علمیه درس خواندیم پس از بازگشت، در بنین مدرسه علمیه تأسیس کردیم و الحمدلله توانستیم در مراحل اول، بیشتر از دویست طلبه را آموزش داده و به جامعه تقدیم نمائیم. الان هر یک از این فارغ‌التحصیلان، از علمای شیعه محسوب می‌شوند که خودشان در مناطق مختلف کشور اقدام به تأسیس مدرسه نموده‌اند و در تربیت طلاب علوم دینی، همتی خاص مبذول می‌دارند.

- یعنی الان ده‌ها مدرسه علمیه یا مکتب شیعی در بنین فعال است؟
 - بله؛ از این مهمتر، نتیجه این نهضت علمی این شده است که اینک برای هر عائله‌ی بنینی، یک عالم شیعه وجود دارد. بله، به این شکل مذهب اهل بیت (ع) توانست به سرعت در بنین پیشرفت کرده و فراگیر شود.

- آیا در این راه با مشکلی هم برخورد نمودید؟

- بدیهی است که عکس‌العمل‌هایی را برانگیخت. وقتی من و دوستان به بنین برگشتیم و اقدام به تأسیس مدارس علوم دینی و تبلیغ شیعه نمودیم و به لطف خدا آن موفقیت‌ها را به دست آوردیم "وهابی‌ها" از این شکوفایی شیعی در بنین غافلگیر شده و می‌پرسیدند: «این از کجاست؟ این شیعیان از کجا آمدند؟». اکثریت این افراد کسانی بودند که در عربستان سعودی و کویت، درس خوانده بودند و شیعیان را در آنجا دیده بودند، ولی در حقیقت به شیعه نزدیک نشده بودند و ایشان را بدرستی نمی‌شناختند، لذا وقتی که به بنین برگشتند می‌گفتند: «شیعیان کافر هستند! ما اینها را در کشورهای خلیج می‌شناسیم، اینها بمب هستند!» لذا بسیار ترسیدند و شروع به ایجاد تشویش و اضطراب بین مردم نمودند و هدفی جز تخریب وجهه شیعه نداشتند. اما خوشبختانه توفیق چندانی نیافتند. هم‌اکنون نیز دائماً تبلیغ می‌کنند که شیعیان کافرنند و معتقدند که «علی» پیامبر و رسول خدا است! در حالی که ما چنین اعتقادی نداریم بلکه می‌گوییم امام علی - علیه السلام - اولین جانشین و خلیفه مظلوم پیامبر است.

شیعیان غنا در سطح فرهنگی بالایی هستند

«محمد مرتضی البرا» از روحانیون غنایی است که در ایران مشغول تحصیل علوم دینی است. صحبت کوتاه و دوستانه زیر در حاشیه همایش امسال دکترین مهدویت با ایشان انجام شده است:

—مسلمانان غنا چه مذهبی دارند؟

—بسم الله الرحمن الرحيم. مسلمانان کشور من پیرو مذاهب مختلفی هستند. اکثریت آنان، به لحاظ فقهی «مالکی» هستند و از نظر اعتقادی، به «صوفیه» گرایش دارند. گروهی هم «وهابی» هستند که از لحاظ فقهی «حنبلی» به شمار می‌روند. «شیعیان اثنی عشری» هم هستند که البته در اقلیت‌اند. یک فرقه دیگر مسلمانان هم به نام «احمدی» وجود دارد.

—در غنا چه تعداد شیعه وجود دارد؟

—حدود ده هزار نفر از مسلمانان غنا شیعه هستند.

—این عدد، نسبت به دیگر کشورهای آفریقایی کم نیست؟

—چرا؛ به دلیل ضعف خودمان است. البته همه می‌دانند که مذهب شریف اهل بیت (ع)، در طول تاریخ مورد گزند دشمنان بسیار خود بوده است؛ اما اکنون اگر ما به اندازه ۱۰ درصد وهابی‌ها کار کنیم همه غنا و آفریقا شیعه می‌شوند. ما چون به اندازه کافی فعالیت نکرده‌ایم، محکم‌ترین مذهب دنیا هنوز غریب مانده است.

غنا

Ghana

غنا کشوری است با مساحتی در حدود ۲۳۸ هزار کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر ۲۸ میلیون نفر، در منطقه غرب آفریقا که در مجاورت خلیج گینه (اقیانوس اطلس) واقع شده است. ساحل عاج در غرب، بورکینافاسو در شمال و توگو در شرق این کشور قرار گرفته‌اند. پایتخت این کشور "اکرا" و زبان رسمی، انگلیسی است ولی مردم به زبانهای محلی همانند گا، آکان و هانوسیا نیز تکلم می‌کنند.

این کشور دارای ۱۰ استان است که توسط وزرای منطقه‌ای (استانداران) اداره می‌شود. حدود نیمی از مردم این کشور از نژاد آشانتی و مسیحی و نیم دیگر مسلمان هستند؛ تعداد کمی هم پیرو ادیان بومی.

مسلمانان عمدتاً در شمال این کشور سکونت داشته و به کشاورزی اشتغال دارند. به علت سابقه حضور استعماری دول غربی خصوصاً انگلستان، جلوه‌های فرهنگ غربی کاملاً در این کشور قابل مشاهده است.

شیعیان، به لحاظ فرهنگ در سطح بالایی قرار دارند. مشکل مادی نیز ندارند. فقط باید مخلصانه کار کنیم.

***

اگر ۱۰ درصد وهابی‌ها کار کنیم، همه غنا شیعه می‌شوند.

نمایی از همزیستی مسالمت‌آمیز ادیان - غنا مسجد و کلیسای مجاورت هم

- شیعیان غنا، سازماندهی مشخصی ندارند؟

- از چند سال پیش یک مجمع محلی وابسته به مجمع جهانی اهل بیت (ع) در غنا تشکیل شده و الحمدلله دوستان در آنجا مشغول هستند و دارند کم‌کم کار می‌کنند. امیدواریم در آینده وضعیت شیعیان بهبود پیدا کند.

- و برنامه‌های تبلیغی؟

- در غنا یک روز در هفته، یعنی روز جمعه را به مسلمانان اختصاص داده‌اند و ما می‌توانیم در این روز امکاناتی را در اختیار داشته باشیم. البته به علت زیاد بودن فرقه‌های مختلف اسلامی در این کشور، هر جمعه یکی از فرق به تبلیغ مذهب خود می‌پردازد. آقای شیخ عبدالمؤمن سخنران مخصوص شیعیان است که در جمعه‌ای که به ما تعلق دارد به تبیین مسایل دینی می‌پردازد.

در غنا شبکه‌های رادیویی بسیاری وجود دارد اما هیچکدام مذهبی نیستند. در گذشته هر هفته دو ساعت از این برنامه‌ها در اختیار مبلغان مذهبی بود، اما چون هزینه در اختیار گرفتن شبکه‌های رادیویی بسیار بالاست در حال حاضر هیچ برنامه مذهبی از رادیو پخش نمی‌شود.

- رابطه اهل سنت با شیعیان در غنا به چه نحو است؟

- ما با اهل سنت صوفی‌مذهب رابطه خوبی داریم و مشکلی با هم نداریم. آنها حتی در مراسم ما شرکت می‌کنند و هیچ مسأله‌ای با هم نداریم.

- وهابی‌ها چگونه؟

- داستان وهابی‌ها جداست. آنها متأسفانه برای شیعیان مشکلات فراوانی بوجود می‌آورند و در ویدئوها و مناظر بر علیه شیعه فعالیت می‌کنند و نسبت به شیعیان فحاشی می‌کنند.

- و با بقیه ادیان غنا؟

- ما ظاهراً مشکلی با مسیحیان نداریم. غنا یک کشور با اصطلاح Freedom and Justice است. به همین دلیل کسی حق ندارد مزاحم دیگر ادیان و مذاهب شود.

- الآن در همایش دکترین مهدویت هستیم. به نظر شما مشکل مسلمانان و شیعیان

در عصر حاضر چیست؟

- همان‌گونه که می‌دانید، از ناحیه فرهنگ، فرهنگ تشیع در سطح بالایی قرار دارد و به لحاظ مادی نیز مشکل بزرگی وجود ندارد. فقط باید اخلاص داشته باشیم و مخلصانه کار کنیم و منتظر ظهور امام مهدی (ع) باشیم.

خداوند می‌فرماید: «لیظهره علی الدین کله». یعنی خداوند وعده می‌دهد که کل دنیا را امن و ایمان فرا می‌گیرد. به همین دلیل امام مهدی (ع) ظهور می‌کند و «یملأ الأرض قسطاً و عدلاً کما ملئت ظلماً و جوراً» و نتیجه آن این فرمایش خداوند است که: «ولیدلّتهم من بعد خوفهم أمتاً یعبدوننی لا یشرکون بی شیناً». یعنی این شاءالله یک روزی بیاید که همه، موحد و مؤمن شوند و این، هدف از قیام امام زمان علیه‌السلام است.

- از شما به خاطر اینکه در این گفتگوی کوتاه شرکت کردید متشکرم.

تشیع؛ مذهبی شناخته‌شده در توگو

«حجت‌الاسلام والمسلمین سید حسین امین السید» یک روحانی لبنانی و از مبلغان فعال شیعی در دو کشور غنا و توگو در غرب آفریقا است. وی نزدیک به هفت سال است که در این منطقه فعالیت می‌کند. اگر چه بیشتر فعالیت السید در زمینه امور اسلامی لبنانی‌های مقیم غنا و توگو متمرکز است اما گفتگو با او می‌تواند اطلاعاتی در زمینه تشیع در این دو کشور در بر داشته باشد.

– شما در دو کشور غنا و توگو حضور داشته و دارید. جمعیت مسلمانان و شیعیان در این مناطق، و درصد آنان نسبت به کل کشور چقدر است؟
– ۴۵ درصد مردم توگو و ۴۰ درصد مردم غنا مسلمان هستند. دین رسمی غنا مسیحیت است و اکثر اشراف و بزرگان دولت از این آیین هستند. مسلمانان با فعالیت‌های خوب خود توانسته‌اند به مناصبی نظیر معاون رئیس جمهور نیز دست یابند. همچنین تعدادی از وزراء و نمایندگان مجلس نیز از مسلمانان می‌باشند که فعالیت‌های مناسب و محبوبیت قابل قبولی دارند. تعداد شیعیان با وجود ضعف آمارگیری، در مجموع مناسب است و مسجد و مدرسه متعلق به خود را دارند. هم‌اکنون، دانشگاه و حوزه‌ای نیز برای شیعیان تأسیس شده است و جمعیت شیعیان روز به روز در حال افزایش است.
کارهای تبلیغی ما بیشتر بر روی لبنانی‌های موجود در غنا متمرکز است که تعداد آنها ۱۰۰۰ نفر می‌باشد و ۵۰۰ نفر از آنان شیعه هستند.
در توگو هم جمعیت مسلمانان رو به افزایش است. در گذشته نه چندان دور نسبت آنان ۳۰ درصد بوده است که با تلاش‌های صورت گرفته به مرور این تعداد به ۴۵ درصد رسید. این جمعیت در مناطق مهم کشور سکونت دارند و مورد اعتماد رئیس جمهور سابق و کنونی هستند. آنان در سرزمین خود بسیار قوی هستند و با جدیت کارهای خود را انجام می‌دهند.

توگو Togo

توگو کشوری است با مساحت ۵۶،۷۸۵ کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر ۶ میلیون نفر که در منطقه غربی آفریقا واقع شده است. پایتخت این کشور شهر "لومه - Lome" با ۷۵۰ هزار نفر جمعیت است.
۴۵ درصد از جمعیت توگو مسلمان هستند.
نام رسمی آن "جمهوری توگویی" است و از سوی غرب با غنا، از سوی شرق با بنین و از سوی شمال با بورکینا فاسو هم‌مرز است. در جنوب، توگو ساحل کم‌مسافتی در کنار خلیج گینه دارد. شهر لومه هم بر همین کرانه قرار گرفته است.

به دست آوردن آمار دقیق شیعیان توگو نیز مانند سایر کشورهای آفریقایی مشکل است. تشیع در توگو مذهب شناخته شده‌ای است و مدرسه‌ای برای تربیت دانش‌آموزان علوم دینی و تبلیغ وجود دارد. مردم توگو نیز تشیع را مذهب وحشتناک و رانده‌شده‌ای نمی‌دانند و آن را به راحتی می‌پذیرند. اما مشکل موجود، کمبود امکانات است.

تعداد لبنانی‌های موجود در توگو نیز ۱۵۰۰ نفر است و ۸۰۰ نفر آنان شیعه هستند. آنجا حسینی‌های برای شیعیان دایر است و تلاش‌ها در جهت ساخت مصلی و مدرسه استمرار دارد و ساخت حسینیه بزرگ، سالن ورزشی و دیگر فعالیتهای اجتماعی و خدماتی برای آفریقا نیز از جمله اقداماتی است که در نظر داریم انجام دهیم تا از این طریق بتوانیم زمینه پیوند با آفریقایی‌ها را در جهت ایجاد رابطه دوستانه و مناسب فراهم کنیم.

– سطح سواد و وضع اقتصادی در میان مردم و به خصوص شیعیان چگونه است؟

– وضع فرهنگی غنا بسیار متفاوت با توگو است. در غنا مدرسه‌ها و دانشگاه‌های خارجی فراوانی وجود دارد. مدارس آمریکایی، انگلیسی، فرانسوی و همچنین دانشگاه‌های بین‌المللی ترکیه که در نقاط مختلف جهان فعالیت می‌کنند و سطح علمی بالایی دارند. در غنا وضع اقتصادی در بین شهر و روستا و میان مردم مختلف متفاوت است. برخی دارای وضع اقتصادی بسیار مناسب و قسمتی دیگر بسیار فقیر و تهی‌دست‌اند.

اما در توگو وضع نامناسب است. دانشگاه‌های توگو فقیر و ناتوانند تا جایی که در برخی رشته‌های عملی نظیر پزشکی، دانشجویان سال چهارم با دانشجویان سال اول در یک کلاس می‌نشینند. تحصیلات پزشکی آنان تنها جنبه نظری دارد و جایی برای فعالیت‌های عملی نیست. در آن جا کتاب درسی اغلب وجود ندارد بلکه دانشجویان سخنان استاد را ثبت کرده و از آن به عنوان کتاب استفاده می‌کنند. اغلب افراد در توگو کارگرد و سرمایه‌دار در آن بسیار اندک است. این کشور تحت سیطره سرمایه‌داران بیگانه است و نه سرمایه‌داران داخلی. اما به مرور برای توسعه آن تلاش‌هایی در حال انجام است و به مرور می‌تواند به قدرت و استقلال دست یابد.

– نیازهای مردم، به خصوص جوانان آنجا، چیست؟

– آنان به همه چیز نیاز دارند؛ زیرا دولت به برنامه‌های فرهنگی و تربیتی اهمیت چندانی نمی‌دهد. البته یک نکته مثبت که آنجا وجود دارد این است که در آن جا "آموزش" الزامی است و با وجود فقر، دولت، تمام برنامه‌های آموزشی مدارس را به عهده گرفته است؛ اما برنامه‌ای جهت افزایش سطح فرهنگی و تربیتی وجود ندارد. در آنجا مراکز فرهنگی اروپایی نظیر مراکز فرانسوی و آلمانی فعالیت می‌کنند، اما چیزی که آفریقایی‌ها را مستقیماً از نظر فرهنگی تغذیه کند و فرهنگ آفریقایی‌ها را مدنظر بگیرد وجود ندارد. ما درصدد انجام این اقدامات از طریق ایجاد مراکز فرهنگی هستیم که به این جوانان برای آشنایی با اسلام و قرآن و اهل بیت(ع) کمک کند. زیرا این مسائل است که انسان را احیا می‌کند و او را از تاریکی به نور هدایت می‌نماید. این مراکز فرهنگی که قصد تأسیس آنها را داریم این نیازها را برطرف خواهد کرد. برنامه‌های ورزشی نیز برای جوانان بسیار مهم است.

پاپ گفت: "آفریقا باید در سال ۲۰۰۰ یک قاره مسیحی باشد؛ اما اکنون سال ۲۰۰۸ است و مسیحیت در این قاره موفقیتی نداشته است."

تشیع در توگو
مذهب شناخته شده ای
است

اما غربی ها به جهانی سازی دیگر می اندیشند!

بله، غربی که شرکتهای اقتصادی بر آن حاکم است و افکار سرمایه داری در آن وجود دارد هرگز به قصد توسعه و پیشرفت به کشوری وارد نمی شود بلکه هدف آن، غنیمت ها و مستثمرات آن کشورها است.

این حمله ای که به آفریقا شده است در مرحله اول برای مواد اولیه و معادن است و در مرحله دوم برای منابع نفتی است. بعد از ورود آمریکایی ها به آفریقا و منع آنان از استفاده و استخراج نفت، آنان پایگاه های نظامی را در آنجا ایجاد کردند چون معتقدند که پس از پایان نفت در خاورمیانه و کشورهای عربی، نفت آفریقا نقش مهمی خواهد داشت و استخراج آن شروع خواهد شد. بنابراین اگر غرب سخن از جهانی سازی می زند، این دروغ و نیرنگی بیش نیست. آنان جهانی سازی را برای تسلط و استثمار خود می دانند نه برای پیشرفت و توسعه بشریت.

از دید غرب، جهان اسلام در چه جایگاهی حضور دارد و در طرف

مقابل، جهان اسلام چه برخوردی باید با آنان داشته باشد؟

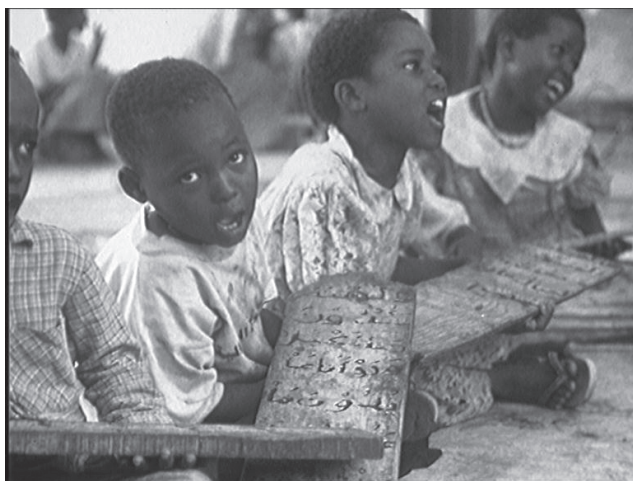
غرب و علمای غربی اسلام را به دید دشمن بزرگ خود می بینند. این چیزی است که آنان خود بر آن اذعان می کنند. هنگامی که سخن از «جنگ تمدنها» می زنند به این سبب است که تمدن حاکم بر جهان، بر داشته های جهان حکم خواهد کرد. بنابراین هر کس بر فکر انسان تسلط یابد بر توانایی ها و داشته های او تسلط یافته است.

آنان می خواهند تمدن و فرهنگ غربی را رواج دهند تا بر جهان تسلط یابند. در مقابل ما می خواهیم فرهنگ اسلام و ایمان و فرهنگ اهل بیت (ع) را گسترش

همچنین با توجه به اینکه آفریقا سرزمینی استعماری و استثماری است، انقلاب ارتباطی بالایی در آن برقرار است و هزینه آن نیز اندک می باشد. اما فقر مانع از کاربرد آن شده است. ما در نظر داریم تا در مراکز فرهنگی که تأسیس می کنیم از وسایل ارتباط با فرهنگ های جهان و فرهنگ خود استفاده کنیم که اگر این مسئله محقق شود نتایج بسیار گسترده ای در بر خواهد داشت و از نظر فرهنگی ثمرات بسیاری دارد.

تأثیرات جهانی شدن بر آفریقا را چگونه می بینید؟

اگرچه هدف مطرح کنندگان این نظریه، شوم بوده است و خواسته آنها تسلط بر جهان و نه ارتباط فرهنگی می باشد؛ اما ما به جهانی سازی فرهنگی دعوت می کنیم زیرا ما تابع فرهنگ اسلام و اهل بیت هستیم و قصد انحصار آن را به خود نداریم بلکه می خواهیم آن را در همه جا منتشر کنیم. ما می خواهیم اسلام در جهان حاکم باشد و این همان چیزی است که حضرت محمد (ص) آن را ایجاد کرد؛ آنگاه که اسلام را جهانی اعلام کرد. ما در صدد ایجاد زمینه اسلام جهانی هستیم تا زمانی که حضرت مهدی (ع) ظهور و بر جهان حکومت کنند. کشورهای جهان با فکر است که تحت حکومت قرار می گیرند نه با تسلط و قدرت. چه بسیار افرادی که بر جهان مسلط شدند اما بر آن حکومت نکردند. ما می خواهیم جهانی داشته باشیم یکپارچه و فرهنگ اسلام و اهل بیت که فریاد آزادی انسان را سر می دهد بر جهان حاکم باشد. جهانی سازی هدف ماست و جهانی سازی رهایی انسان از شقاوت و استثمار کشورهای مستکبر و شیطانی می باشد.

بین کشورهای جهان، بر سر دستیابی به آفریقا رقابت سختی وجود دارد

***

ما تابع فرهنگ اسلام و اهل بیت (ع) هستیم و قصد انحصار آن به خود را نداریم؛ لذا همه را به «جهانی‌سازی فرهنگی» دعوت می‌کنیم

***

فرهنگ اهل بیت (ع)،
 فریاد آزادی انسان را سر می‌دهد

***

فرهنگ اهل بیت (ع)،
 با تسلط و تجاوز مخالف است

دهیم که با تسلط و تجاوز مخالفت می‌کند. آنان همواره اعلام می‌کنند که میان اسلام و آنان دشمنی وجود دارد و تصور می‌کنند که دو تمدن در جهان وجود دارد: یکی تمدن غربی و تمدن دیگر تمدن اسلامی. و می‌بایست بین این دو جنگی رخ دهد تا فرهنگ غربی چیره شود. آنان در جهت این هدف تلاش می‌کنند.

ما راه مستقیم و برهان درست و سلیم را داریم و نیازی به جنگ و تنش نداریم. ما باید اعتقادات درست را برای مردم آشکار کنیم و مردم را به نور اسلام دعوت کنیم تا از تاریکی غرب خارج شوند و به نعمت و نور اسلام نائل شوند.

این چیزی است که برای آنان فاجعه‌آور است. آنان از طریق پول و تسلط نظامی و تسلیحاتی قصد تسلط بر ما را دارند؛ اما تاثیر یک مبلغ اسلامی ما از همه این‌ها بیشتر است؛ چون ما از درون قلب خود با مردم سخن می‌گوییم؛ اما آنها به وسیله فشار نظامی و تسلیحاتی با آنان سخن می‌گویند. ما با آنان در همه چیز شریک می‌شویم و با تمام وجود با آنان سخن می‌گوییم و به قلب آنان نفوذ می‌کنیم، ولی دشمنان اسلام به زمین‌های مردم نفوذ می‌کنند. اگر سرزمین مردم را اشغال کنی مورد نفرت آنان قرار می‌گیری و اگر قلب مردم را به دست آوری مورد محبت آنان قرار می‌گیری. این فرق مسلمانان است با دیگران. ما وارد عقل و قلب آنان می‌شویم؛ در نتیجه آنها عضوی از ما می‌شوند. اما غربی‌ها وارد خانه‌هایشان می‌شوند و اموال و داشته‌های آنها را می‌ربایند. پس چگونه می‌توانند با آنان بمانند؟

سال‌های آینده "سال‌های اسلام در آفریقا" ست. برخلاف سخن «پاپ» که گفته بود: «سال ۲۰۰۰ باید آفریقا مسیحی باشد»، اکنون سال ۲۰۰۸ است و آنان هیچ پیشرفتی نکرده‌اند. شاید تعدادی نیز به مسیحیت روی آورند ولی سرعت نیز از آن خارج می‌شوند یا به تعلیمات آن پای‌بند نمی‌مانند. به همین دلیل مسیحیت با ابتکار جدید، مذهبی متناسب با آفریقایی‌ها در مسیحیت ایجاد کرد. این مذاهب شامل "رقص" و "غنا" و "تعدد ازدواج" می‌باشد که برخلاف آیین مسیحیت است؛ اما کلیسا برای به دست آوردن پیرو در آفریقا به این کار هم تن داده است اما همچنان در ناتوانی و شکست به سر می‌برد. در حالی که مسلمانان با وجود ضعف و کمبود مالی، عامل اصلی در فکر و فرهنگ می‌باشند.

— سؤالات ما تمام شد. اگر نکته خاصی دارید بفرمایید.

— من در پایان این دیدار از توجه و تلاش شما متشکرم و از عنایت و توجه شما به آفریقا که در این روزها مورد توجه همه کشورهای جهان می‌باشد، سپاسگزارم. بین کشورهای جهان بر سر دستیابی به آفریقا تنش و رقابت وجود دارد. اهمیت شما به مسأله آفریقا نشان‌دهنده جهانی بودن فکر و فعالیت‌های شماست؛ و این که اهتمام شما بر تمام جهان است و می‌خواهید فکر اسلامی را به همه جای جهان انتقال دهید. توفیق شما را برای خدمت به اسلام و مذهب اهل بیت (ع) و کمک و یاری کشورهای فقیر و ناتوان در علم و فرهنگ برای دستیابی به فکر و فرهنگ اصیل و درخشان اهل بیت (ع) و نجات از چنگ استعمار و استثمار غرب و افکار شیطانی آنان را، از خداوند منان خواستارم.

سه موج تشیع در سرزمین بلال و نجاشی

ریشه‌ها

اولین ریشه‌های تشیع در اتیوپی به اولین روزهایی بر می‌گردد که دعوت اسلامی وارد این سرزمین شد، یعنی در زمان مهاجرت مسلمانان صدر اسلام به حبشه. این مهاجران که به دستور پیامبر اکرم(ص) و از شر فشارها و شکنجه‌های کفار قریش به سوی حبشه هجرت کردند تحت سرپرستی جناب «جعفر بن ابی‌طالب» برادر امیرالمؤمنین(ع) قرار داشتند. پس از واقعه معروفی که طی آن «اصحمة بن ابجر النجاشی» پادشاه وقت حبشه تحت تأثیر آیاتی از "سوره مریم" قرار گرفت، این مسلمانان توانستند از مکر کفار قریش رهایی یافته، در آنجا در آزادی کامل به زندگی و فعالیت بپردازند.

پس از قدرت گرفتن اسلام و فراتر رفتن آن از مرزهای حجاز، گروهی از اهالی یمن که شیعه شده بودند به حبشه هجرت کردند و با خود پیام مکتب اهل بیت علیهم السلام را به این سرزمین رساندند. این افراد بعد از شنیدن وصایای رسول الله(ص)، نسبت به خلافت حضرت علی(ع)، جزء شیعیان آن حضرت قرار گرفتند؛ چراکه یمن سرزمینی بود که پیامبر(ص) علی(ع) را برای تبلیغ به آن کشور فرستاده بود و اهالی این سرزمین از کسانی بودند که به دست ایشان اسلام آورده بودند.

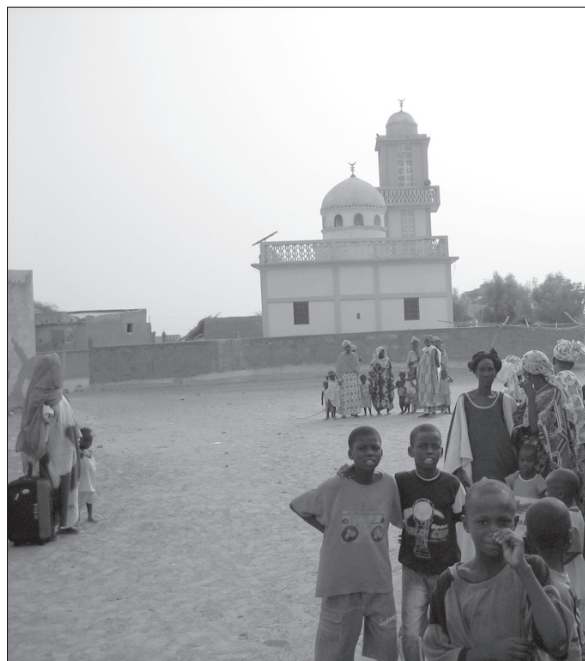
حتی گفته می‌شود که پس از مرگ اصحمة النجاشی، هنگامی که نجاشی بعد از وی، خبر کنار زده شدن علی(ع) را از خلافت شنید، تشیع خود را علنی کرد و آنچه رخ داده بود را رد نمود.

موج دوم تشیع در حبشه به "عصر عباسی" بازمی‌گردد. در این دوران تاریک، گروه‌هایی از پیروان اهل بیت(ع) از فشارها و مظلوم بنی‌عباس فرار و به حبشه هجرت کردند. آنان توانستند برخی از قبایل بت‌پرست اتیوپی را مسلمان نموده و به نزاع‌های قبیله‌ای در این منطقه پایان دهند. همچنین گفته می‌شود آغاز

حبشه Ethiopia

کشور "حبشه" یا همان "جمهوری فدرال دموکراتیک اتیوپی" کشوری است در شرق قاره آفریقا به پایتختی "آدیس‌آبابا"، با ۱,۱۰۴,۳۰۰ کیلومتر مربع وسعت و بیش از ۷۵ میلیون نفر جمعیت. سوماتالی در شرق، کنیا در جنوب، سودان در غرب، و اریتره در شمال این کشور، با آن مرز مشترک دارند. حدود نیمی از جمعیت این کشور، مسلمان و نیم دیگر مسیحی هستند که ارتدوکس‌ها اکثریت آنان را تشکیل می‌دهند. این کشور سابقه‌ای هزاران ساله دارد. در سال ۱۹۳۶ تحت اشغال ایتالیا درآمد و این اشغال تا ۱۹۴۱ و شکست این کشور در جنگ جانی دوم ادامه داشت. اتیوپی بالاخره توانست در سال ۱۹۴۴ از سیطره انگلستان خارج و مستقل شود.

در طول تاریخ، سه موج تشیع، حبشه را تحت تأثیر قرار داده است:

۱. صدر اسلام؛ به وسیله مهاجران اولیه و نیز اهالی یمن که اسلام را از امیرالمؤمنین علی (ع) آموخته بودند؛
۲. عصر بنی عباس؛ که گروه‌هایی از پیروان اهل بیت (ع) از فشارها و مظلوم بنی عباس فرار و به حبشه هجرت کردند؛
۳. عصر مدرن؛ و تحت تأثیر انقلاب اسلامی ایران.

انفصال سرزمین‌های "ارتیره" و "سومالی" از کشور اتیوپی، به این دوران باز می‌گردد.

شکوفه‌ها

شیعیان فعلی اتیوپی نیز متشکل از دو گروه هستند: ۱. شیعیان قدیمی ۲. مستبصرین.

تعداد زیادی از شیعیان بومی اثنی عشری این کشور در منطقه "نغلی‌بورنا" واقع در شمال شرق اتیوپی و ۶۱۰ کیلومتری پایتخت زندگی می‌کنند. مردم این منطقه - که حدود ۳۶۰ کیلومتر از مرز حبشه با سومالی و ۱۷۰ کیلومتر از مرز این کشور با کنیا فاصله دارد - از قومیت‌های گوناگون تشکیل شده‌اند که دو قومیت "سومال" و "اورومو" اکثریت مسلمانان آن را تشکیل می‌دهند.

این منطقه - وبالتحدید شهر "شاکسو" - سرزمین ثروتمندی است که دارای معادن طلا و جنگل‌های انبوه می‌باشد. به همین دلیل، مورد هدف حرکت‌های تبشیری مسیحیت و نیز تبلیغات بهائیت قرار داشته است.

شیعیان نغلی‌بورنا دارای مسجد، حسینیه، مدرسه و فعالیت‌های مذهبی هستند

حرکت استبصار در این کشور بسان دیگر کشورهای جهان دارای رشد سریع بود. گرایش به تشیع در اتیوپی، مرهون ارتباط اهالی این کشور با شیعیان و مستبصران کنیا و تانزانیا است.

در سالهای ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰ تعدادی از مدارس دینی این کشور، حرکتی را برای تصحیح تلقیات نادرست از شیعه آغاز کردند. این حرکت باعث تفاهم بیشتر مسلمانان این کشور و گرایش بیشتر مردم به سوی مذهب اهل بیت علیهم السلام گردید.

مطابق معمول، آمار دقیقی از تعداد شیعیان این کشور در دست نیست؛ ولی برخی شیعیان اتیوپی مدعی هستند که در حدود ۴۰ درصد از مسلمانان این کشور را طوایف گوناگون شیعه تشکیل می‌دهند. شیعیان در "آدیس آبابا" پایتخت و نیز در مناطق شمال و شرق اتیوپی سکونت دارند.

اهل سنت، فرزندانشان را به مدرسه شیعه‌ها می‌آورند

آنچه می‌خوانید گفتگوی کوتاهی با «شیخ حسن عوالی» مسؤول حوزه علمیه شیعیان در اوگانداست. ایشان علاوه بر این، مسؤول برخی یتیم‌خانه‌ها هم در این کشور می‌باشد، که حدود سیصد کودک در آنجا نگهداری می‌شوند:

— تعداد مسلمانان اوگاندا چقدر است؟

— آمار رسمی دولت حکایت از آن دارد که بین ۱۰ تا ۲۰ درصد مسلمان در این کشور زندگی می‌کنند. اما ما فکر می‌کنیم آمار واقعی بیشتر از ۳۰ درصد باشد. حتی در کشور مناطقی هستند که بیش از ۸۰ درصد افراد آنها مسلمان هستند.

— و چند درصد از این مسلمانان، شیعه هستند؟

— اکثریت مسلمانان اوگاندا سنی هستند چون مبلغین آنها خیلی قبل‌تر از ما به این کشور آمدند؛ ضمن اینکه مبلغان شیعه‌ای هم که بعداً آمدند، فقط برای خود شیعیان و فرزندان آنها فعالیت می‌نمودند و فعالیت تبلیغی برای انتشار شیعه نداشتند. برخی از شیعیان هم مهاجرت کردند و مساجد آنها در دست اهل سنت قرار گرفت.

لذا آمار دقیقی از شیعیان نداریم. اما در منطقه‌ای که ما زندگی می‌کنیم ۲۵۰۰۰ شیعه و شش مسجد فعال داریم. در کل اوگاندا نیز سی و پنج تا چهل مسجد شیعی وجود دارد.

— جایگاه شیعیان در اوگاندا چگونه است؟

— هم‌اکنون جایگاه شیعیان خوب است. قبلاً نمی‌توانستیم خودمان را به دیگران

اوگاندا Uganda

اوگاندا کشوری است واقع در شرق قاره آفریقا با مساحت ۲۴۱۱۳۹ کیلومتر مربع و جمعیتی بیش از ۳۰ میلیون نفر. پایتخت این کشور "کامپالا" و زبان‌های رسمی آن انگلیسی، سواحلی و زبانهای محلی از جمله لوگاندا است. دین غالب مردم این کشور مسیحیت و اسلام است. این کشور که در شرق با کشور کنیا، در غرب با رواندا و بروندي و در جنوب با تانزانیا هم مرز است؛ دارای یک فلات مرکزی کم‌ارتفاع با پوشش گیاهی ساوان می‌باشد. مهم‌ترین محصول صادراتی اوگاندا، قهوه است.

تدریس می شود. البته ما مسؤولیت قریب به ۴۰ مدرسه را بر عهده داریم؛ ولی این ۱۵ مدرسه مخصوص شیعیان است.

و فعالیت های خیریه؟

- شش "یتیم خانه" هم داریم، که از حدود ۳۰۰ بچه - پسر و دختر - در آنجا نگهداری می شود که بعضی از آنها شروع به مدرسه رفتن کرده اند.

با وجود ضعف اقتصادی، وضعیت فرهنگی شیعیان اوگاندا - نسبت به اوضاع معمول آفریقا - بسیار خوب است.

وضعیت اقتصادی شیعیان اوگاندا چطور است؟

- وضعیت اقتصادی شیعیان مانند دیگر مردم است؛ یعنی در بینشان قوی هست، متوسط هم هست، اما اکثراً ضعیف هستند.

و وضعیت فرهنگی؟

- به لحاظ فرهنگی - نسبت به اوضاع معمول آفریقا - وضعیت شیعیان بسیار خوب است. همچنین روابط اجتماعی بسیار خوبی هم داریم.

برای تبلیغ تشیع از چه ابزاری استفاده می کنید؟

- تبلیغ شیعه در آنجا از طرق مختلف مثل رادیو، تلویزیون و مبلغینی که از خارج می آیند صورت می گیرد.

تبلیغ اهل سنت چگونه است؟

- اهل سنت بیشتر در مساجدشان تبلیغ می کنند و مشکلی با ما ندارند. آنها حتی بچه هایشان را به مدارس ما می آورند.

- از شما به خاطر اینکه در این گفتگوی کوتاه شرکت کردید متشکرم.

بقبولانیم؛ چرا که ما به نظر آنها "مشرک" بودیم! اما الان مسلمان هستیم!! اکنون گاهی برنامه هایی هم در رادیو و تلویزیون اجرا می کنیم که بقیه مسلمانان خیلی استقبال می کنند. همچنین در مناسبت ها و مراسم مختلف برنامه داریم و همه مردم - شیعه و سنی - می آیند و در مراسم ما شرکت می کنند.

رابطه شیعیان با پیروان ادیان دیگر چطور است؟

- در رابطه با ادیان دیگر نیز مشکلی نداریم و رفتار مردم با هم، با احترام و صرف نظر از دین و آیین یکدیگر است.

و رابطه شما با دولت؟

- شیعیان با دولت هم مشکلی ندارند.

آیا شرکت شیعیان در مسائل سیاسی رضایت بخش است؟

- ما اگر چه نماز جمعه هم داریم، اما شرکت شیعیان در مسائل سیاسی ضعیف است.

آیا شما در طول فعالیتتان مستبصر هم داشته اید؟

- بله، تعداد قابل توجهی مستبصر داریم. آنها، هم از اهل تسنن هستند و هم از مسیحیان، که شیعه می شوند. البته مستبصرانی که قبلاً سنی بوده اند بیشتر هستند

آیا شیعیان مدرسه هم دارند؟

- ما در اوگاندا تقریباً ۱۵ مدرسه استاندارد در سطوح ابتدایی و متوسطه داریم.

مدرسه دینی چطور؟

- مدارس آکادمیک ما با محوریت دروس دینی تشکیل شده است و در آنها دروسی از قبیل فقه، اصول (در حد مقدمات حوزه) و حفظ و قرائت قرآن

شیعه ای که امام جماعت اهل سنت است

«حجت الاسلام والمسلمین احمد خان» مستبصری از کشور سنگال است. وی پس از تحصیل در مدرسه علمیه سنی مذهب "باب الهدی" به مذهب اهل بیت (ع) گروید و دو سال در مدرسه شیعی "سبطی الزهراء (س)" به فراگیری کلیات مذهب تشیع پرداخت و آنگاه برای تکمیل دانش دینی اش به ایران سفر کرد و اینک در جامعة المصطفی العالمیه مشغول به فراگیری علوم اسلامی است. احمد خان چندین مقاله در دفاع از مکتب اهل بیت (ع) نوشته است که در روزنامه های سنگال به زبان فرانسه ترجمه و منتشر شده اند.

سنگال Senegal

سنگال کشوری است، با ۹۵۰۰۰ هزار کیلومتر مربع وسعت و حدود ۱۴ میلیون جمعیت. این کشور ساحلی، در منتهی الیه غربی قاره آفریقا در کناره شرقی اقیانوس پهنای اطلس، که از شمال و شمال شرق با کشور موریتانی، در جنوب با گینه و گینه بیسائو و در غرب با کشور مالی همسایه است و البته در دل خود کشوری کوچک به نام گامبیا را نیز جای داده است که از همه طرف آن را محصور ساخته و تنها کشور همسایه آن محسوب می شود. بیش از ۹۵ درصد مردم سنگال مسلمان هستند که وضعیت اکثرشان از لحاظ اقتصادی متوسط است. مذهب اکثریت مردم این کشور "مالکی" است و شیعیان نیز از دیرباز در این کشور وجود داشته اند.

– آیا سنگال، قبل از انقلاب اسلامی هم شیعه داشت؟

– بسم الله الرحمن الرحیم. بله، سنگال قبل از انقلاب هم تعداد کمی شیعه داشت.

– تا جایی که ما اطلاع داریم، خود شما هم قبلاً سنی بودید و این اولین مصاحبه شما راجع به این موضوع است. چطور شد که شیعه شدید؟

– اولین جرقه شیعه شدنم یک روحانی شیعه بود که با استاد من دوستی داشت. استاد ما سنی بود، اما سنی متعصبی نبود؛ لذا بعضی اوقات از این دوست شیعه اش دعوت می کرد که به کلاس ما بیاید. او هم می آمد و حدیث می خواند. ما هم سؤال می پرسیدیم و اشکال و بحث می کردیم. کم کم ما فهمیدیم که او حرف هایی جدید دارد. اینجا بود که من احساس کردم که در تاریکی هستم. لذا برای یاد گرفتن و تحقیق پیرامون مذهب تشیع به مدرسه شیعیان رفتم؛ مدرسه "سبطی الزهراء".

– و این مدرسه شما را به مذهب اهل بیت (ع) نزدیک کرد؟

– بله؛ مطالبی که آنجا به ما گفتند را با کتب اهل سنت مقایسه می کردم و از اساتیدم هم می پرسیدم. از جواب استادان سنی ام قانع نمی شدم و مردد بودم. لذا دست به دعا برداشتم. با پدرم هم صحبت کردم. بعد مختصری از عقاید و اعمال شیعه را به پدرم گفتم. او می گفت: «ما اهل بیت پیامبر را دوست داریم، همه باید اهل بیت را دوست داشته باشند». مدتی بعد شخصی به من گفت: «تو اشتباه می کنی! شیعیان حضرت

یکی از موانع آنها "طرق صوفیه سنی" است؛ چرا که آنها به زیارت می‌روند، متوسل می‌شوند، وقتی از بزرگان آنها کسی رحلت می‌کند با احترام برایش مقبره‌ای می‌سازند بعد به زیارتش می‌روند و به او متوسل می‌شوند و برایش نذر می‌کنند. لذا چون وهابیت با این اعمال مخالف است در این ۵۰ سال کاری از پیش نبرده است.

— پس اهل سنت سنگال هم به شفاعت و توسل اعتقاد دارند؟

— بله؛ من چند بار اعلام کردم امروز به حضرت زهرا(س)، یا به حضرت حسین بن علی(ع) و حضرت علی بن الحسین(ع) توسل دارم، سنی‌های منطقه آمدند، گریه کردند، متوسل شدند و حتی پذیرایی را بر عهده گرفتند. آنها به این مسائل خیلی علاقه دارند، اما متأسفانه امکانات کم است. من دعای کمیل را تکثیر کردم و به آنها دادم، الان آنها هم پنج‌شنبه‌ها دعای کمیل می‌خوانند و می‌دانند که این دعا از زبان امام علی(ع) است. تا حالا از آن اطلاعی نداشتند و نمی‌دانستند که یک چنین دعای با محتوا و زیبایی هم وجود دارد. دعای توسل هم هر سه‌شنبه‌شب برگزار می‌کنیم. غیر از وهابی‌ها همه می‌آیند. حتی آنهايي هم که تازه وهابی شده‌اند می‌آیند. عقاید آنها نزدیک به عقاید شیعیان است. جالب است بدانید که در کتاب یکی از طرق سنی صوفی، اسم ۱۲ امام ما آمده است.

— در کدام کتاب؟

— در کتاب *احزاب/الاوراد* از «شیخ احمد تیجانی» مؤسس طریقه صوفیه تیجانیه. یک صلوات هم هست که شیخ احمد تیجانی مدعی است آن را در خواب از پیامبر (ص) گرفته است.

— این صلوات چگونه است؟

— اللهم صل علی سیدنا محمد؛ الفاتح لما أُغلق؛ و الخاتم لما سبق؛ الناصر للحق بالحق؛ و الهادی الی الصراط المستقیم؛ و علی آله؛ حق قدره و مقداره العظیم.

— با این توصیفات، فعالیت تشیع در سنگال چگونه است؟

— زمینه بسیار مناسب است ولی امکانات، کم! ما می‌توانیم یک برنامه رادیویی یا تلویزیونی بخریم و درباره عقاید خودمان بدون توهین به دیگران صحبت کنیم. کسی مخالفتی ندارد. جمعه و پنج‌شنبه رادیو و تلویزیون بحث دینی پخش می‌کند و خیلی هم با استقبال روبرو می‌شود. همچنین اگر این برنامه در سنگال پخش شود، به گوش دیگر کشورهای همسایه هم می‌رسد. وهابیت از طریق خرید برنامه تلویزیونی، رادیویی خیلی فعالیت دارند. بعد از نماز صبح و ظهر به مدت ۳۰ دقیقه برنامه دارند. علاوه بر این، مجله و سایت هم دارند. اما موفقیتی به دست نیاورده‌اند؛ اما ما شیعیان سنگال امکانات تبلیغی چندانی نداریم. یک مرکز به نام "المجمع الاعلی للشیعة" داریم. در کل حدود ۵ مسجد داریم، که یکی از آنها در شهر داکار است. بقیه تجمعات در خانه‌ها و مدارس صورت می‌گیرد. البته اهل سنت هم همکاری خوبی با ما دارند و استفاده از مساجد اهل سنت هم بلا مانع است. آنها براحتی کلید مسجد را در اختیار ما قرار می‌دهند.

— چه کارهایی برای نشر مذهب اهل بیت(ع) می‌توان انجام داد؟

— خیلی کارها؛ مثلاً علاوه بر تهیه و پخش برنامه‌های رادیو و تلویزیونی، ما می‌توانیم برنامه‌های فرهنگی هم داشته باشیم؛ کارهای عام المنفعه انجام بدهیم؛ مسابقه برگزار کنیم مثلاً مسابقه فوتبال و بعد از آن هم یک سخنرانی کنیم؛ یا اینکه به شکل گروهی به تبلیغ برویم؛ کتاب‌ها و مقالات را ترجمه کنیم و ...

علی را پیامبر خدا می‌دانند و قرآنی غیر از قرآن ما دارند!! من هم رفتم و تحقیق کردم و فهمیدم که شیعیان حضرت علی (ع) را امام اول خود و جانشین و وصی و پیرو حضرت محمد(ص) می‌دانند.

— کتاب‌های شیعیان را خواندید؟

— چرا؛ در مرحله بعد به سراغ مطالعه کتبی چون *المراجعات* و *ثم‌هتدیت* (آنگاه هدایت شدم) رفتم. بعد هم احادیثی که این کتابها نقل کرده بودند را در کتب اهل سنت بررسی کردم و دیدم همانطور است که نویسندگان این کتاب‌ها نوشته‌اند. اینجا بود که مخفیانه مذهب تشیع را پذیرفتم و شروع کردم مثل شیعیان نماز خواندن.

— واکنش خانواده به شیعه شدن شما چه بود؟ آیا آنها هم شیعه شدند؟

— خانواده‌ام وقتی فهمیدند، با من صحبت و در واقع مباحثه می‌کردند. پدرم با توهین به بزرگان مخالف و به همین دلیل از وهابیت، متنفر است. او چون فکر می‌کرد تشیع هم مثل وهابیت است با من مخالفت می‌کرد. ولی آنها وقتی فهمیدند که شیعه هم با توهین به بزرگان مخالف است و توصیه به احترام و بزرگداشت علما و بزرگان می‌کند خیلی از آن خوششان آمد. خانواده ما ۱۲ نفرند. همه برادرانم شیعه شده‌اند. خواهرانم هم که شیعه نشده‌اند واسطه من با غیر شیعیان شده‌اند و حرف مرا به آنها می‌گویند و حرف آنها را به من.

— چرا مردم سنگال از وهابیت متنفر هستند؟

— چون وهابیت به بزرگان توهین می‌کند. وهابی‌ها حتی پدرم و دوستانش را که سنی هستند ولی دعا می‌خوانند و به پیامبر متوسل می‌شوند را کافر می‌دانند. آنها معتقدند که پیامبر مرده است و تأثیری ندارد!

— تعامل شما که شیعه شده‌اید با اهل سنت چگونه است؟

— سال گذشته من در مسجد اهل سنت پیش‌نماز بودم!

— چگونه؟

— آنها خودشان از من دعوت کردند و گفتند شما هم مثل ما مسلمان هستید و فرقی نمی‌کند.

— به چه روشی نماز خواندید؟

— مطابق مذهب اهل بیت(ع) نماز خواندم. در سنگال بیشتر سنگالی‌ها که مالکی هستند با دست باز نماز می‌خوانند.

— جایگاه مذهب تشیع در سنگال چگونه است؟

— همانطور که گفتم قبل از انقلاب هم سنگال شیعه داشت؛ اما رشد سریع تشیع در این کشور بعد از انقلاب آغاز شد. تشیع را سنگالی‌ها - و بلکه تمام مردم جهان - با امام خمینی می‌شناسند.

— فعالیت‌های وهابیت در سنگال چگونه است؟

— وهابیت حدود ۵۰ سال است که آنجا مشغول فعالیت است. آنها امکانات دارند، تقریباً در هر منطقه و استانی یک مسجد ساخته‌اند. بعضی جاها مسجد ساخته‌اند ولی در آن نمازی خوانده نمی‌شود؛ چون مردم آن منطقه سنی هستند و هر کس آن مسجد را ببیند می‌گوید این مسجد وهابی‌هاست و به طرف آن نمی‌رود.

پیشینه هزار ساله تشیع

ریشه‌ها

بر طبق اسناد و شواهد تاریخی، سواحل شرق آفریقا از پانصد سال پیش از میلاد، پذیرای جهانگردانی از کشورها و ملل مختلف نظیر عرب‌ها، ایرانیان، چینی‌ها و آشوری‌ها بوده است. حضور مذهب اهل بیت (ع) در جزیره زنگبار و تانزانیا نیز نزدیک به هزار سال سابقه دارد.

در قرن هشتم میلادی، مصادف با قرون اولیه هجری قمری، عرب‌ها بتدریج شروع به سکونت در سواحل شرق آفریقا و زنگبار نمودند و کالاهای مختلفی از جمله فنجان، صابون و شیشه‌های رنگی را به بومیان می‌فروختند و در مقابل، محصولات کشاورزی، غله و حبوبات دریافت می‌نمودند.

در این میان ورود "شیرازی‌ها" به جزایر شرق آفریقا و تشکیل "امپراتوری زنج" را می‌توان سازمان‌یافته‌ترین مهاجرت بیگانگان در سواحل شرق آفریقا و زنگبار دانست که در بافت فرهنگی و اجتماعی مردم این مناطق دگرگونی‌های عمیقی پدید آورد و حتی منجر به پیدایش "زبان سواحیلی" گردید. اسناد معتبر تاریخی در این خصوص نوشته‌اند: «قرن هشتم و نهم میلادی یکی از بازرگانان شیراز به همراه شش نفر از فرزندان‌ش با هفت کشتی به "جزیره پمبا" و "سواحل لامو، مالیندی، مومباسا، کیلوا و کومور" از توابع "زنگبار" مهاجرت و اقدام به تجارت طلا، عاج، پوست و ادویه کرد. این شیرازی‌ها که در منطقه خلیج فارس ساکن بودند با مخلوط شدن با ساکنان بومی، فرهنگ جدیدی را شکل دادند».

برخی از تاریخ‌نگاران، انگیزه مهاجرت شیعیان به سواحل شرق آفریقا را، به قدرت رسیدن «طغرل سلجوقی» در شیراز (۷۴۲ ق.) دانسته‌اند که با تشیع و شیعیان مخالف بود.

«ابن بطوطه» نیز که در قرن دوازدهم میلادی از منطقه "کیلوا" بازدید کرده است، تحت تأثیر نفوذ، تأثیر و گسترش اسلام در میان ساکنان بومی قرار

تانزانیا Tanzania

جمهوری متحد تانزانیا کشوری است واقع در شرق آفریقا با مساحت ۹۴۵,۰۸۷ کیلومتر مربع و جمعیتی نزدیک به ۴۰ میلیون نفر. این کشور از اتحاد دو کشور تانگانیا و زنگبار به وجود آمد و پایتخت آن، شهر "دارالسلام" است با ۲ میلیون و ۳۴۰ هزار نفر جمعیت. منطقه جزیره‌ای زنگبار از سال ۱۵۰۳ و به مدت ۴۵۰ سال، بتناوب تحت سلطه پرتغال، عمان، عرب‌ها و بریتانیا قرار داشت تا اینکه در سال ۱۹۶۱ مستقل شد. تانگانیکا نیز در دسامبر ۱۹۶۱ از بریتانیا اعلام استقلال کرد؛ و سرانجام دو ملت "تانگانیا" و "زنگبار" در ۲۶ آوریل ۱۹۶۴ با یکدیگر ادغام شده و جمهوری مستقل تانگانیکا را تشکیل دادند. شش ماه بعد نام این کشور به "تانزانیا" تغییر یافت. حدود ۱۰۰۰ سال پیش گروه‌هایی از شیراز به زنگبار مهاجرت کردند و هنوز هم پس از گذشت قرن‌ها در زنگبار، اصل و نسب شیرازی به نوعی نجیب زادگی محسوب می‌شود. آیین نوروز امروزه در زنگبار برگزار می‌شود. زبان ها انگلیسی و سواحیلی زبان های رسمی این کشور هستند

مزروعی" در «بندر مومباسا» در کنیا؛ اعراب "قبیله باجونی" در «لامو»؛ اعراب "قبیله حارث" در دو جزیره اصلی زنگبار «ونگوچا» و «پمبا»؛ و "قبیله مولی" در جنوب شهر پمبا.

مقابله نظامیان پرتغالی با رسوم بومیان و کشتار مردم سواحل شرق آفریقا همچون زنگبار و مومباسا سبب تشدید دامنه طغیان عمومی شده و اعراب ساکن، دست کمک به سوی پادشاهان عمانی دراز کردند. آنان سرانجام در سال ۱۶۹۸ میلادی استعمارگران پرتغالی را شکست داده و بر مناطقی از شرق آفریقا تسلط می‌یافتند.

در اواسط قرن نوزدهم میلادی شرایط سیاسی و اجتماعی قاره آفریقا بر اثر رقابت‌های ناشی از کشورهای استعماری بریتانیا و فرانسه تغییر کرد و اندیشه استعمار منطقه شرق آفریقا تشدید گردید و از اواخر این قرن نیروهای انگلیسی به بهانه مبارزه با برده‌داری بر بخش‌هایی از منطقه تسلط پیدا کردند.

در این برهه از تاریخ، نسل شیرازی‌ها و بازماندگان آنها که منزوی شده بودند با حمایت از حرکت‌های ضد استعماری ساکنان زنگبار، با ائتلاف با بومیان زنگباری حزب "افرو شیرازی" را تشکیل داده و در قرن بیستم بر علیه اعراب و استعمار انگلیس به فعالیت سیاسی پرداخته و در نهایت در به استقلال رسیدن جزیره زنگبار در ۱۹۶۳ میلادی مشارکت نمودند. این حزب اکنون نیز به عنوان حزب حاکم، قدرت سیاسی در جمهوری فدرال زنگبار را بر عهده دارد.

آثار تاریخی و اماکن برجای مانده از شیعیان در جزیره زنگبار

۱. مسجد کیزیمازی (مسجد فاطمة الزهراء): این مسجد یکی از قدیمی‌ترین مساجد دایر موجود در زنگبار می‌باشد که در سال ۱۱۸۴ قمری ساخته شده است. بر کاشی‌کاری‌های باستانی این مسجد، نام آن، فاطمة الزهراء (س) حک شده است. کتیبه موجود در این مسجد به خط کوفی بوده و امروزه همچنان به عنوان مسجدی محلی مورد استفاده نمازگزاران بومی قرار دارد. در حاشیه مسجد نیز قبرستانی قدیمی وجود دارد که از لحاظ باستان‌شناسی دارای اهمیت تاریخی است.

۲. حمام کیدیچی: در حومه شهر زنگبار دو حمام وجود دارد که در قرن دوازده هجری قمری پس از انتقال «شاهزاده شهرزاد بیگم قاجاری» به شکل معماری شیعی احداث گردیده، از مراکز مورد توجه گردشگران می‌باشد.

۳. حمام حمامی: این حمام در منطقه باستانی شهر زنگبار وجود دارد و به وسیله دولت زنگبار به عنوان اثر ملی ثبت شده است. بازدید از بخش‌های مختلف این حمام بیننده مطلع را به یاد حمام فین کاشان می‌اندازد. تابلویی که بر ورودی این حمام نصب شده است معمار آن را فردی شیعه به نام «حاجی غلامحسین» معرفی می‌کند. این حمام در سال‌های ۱۸۷۰ تا ۱۸۸۱ میلادی مورد استفاده عمومی قرار داشت.

۴. حرم حاجتمندان: در شهر باستانی «باگامایو» مقبره‌ای وجود دارد که آفریقایی‌ها معتقدند متعلق به خانمی دارای فضیلت بوده است. مردم با مراجعه به آن و ریختن صدقه و روشن کردن شمع، حاجات خود را می‌طلبند. به طور کلی، در شهرهای باگامایو و کیلوا که در حدود پانصد سال محل استقرار امپراطوری زنج بوده است ابنیه، مساجد و عمارت‌های متعددی از حکومت شیعیان وجود دارد که اینک به مخروبه تبدیل شده‌اند. علاوه بر این آثار در

می‌گیرد و اشاره می‌کند که: مردم به جنگ مقدس اعتقاد داشته و تقوا و درستکاری، مورد توجه آنها بوده است.

«ابن مسعود» مؤرخ مشهور با توصیف مشاهدات خود از شهر "کیلوا" که مقر سلطنت امپراتوری زنج بوده است، مؤسس آن را «سلطان علی» از شیعیان شیراز معرفی کرده که با ازدواج با یکی از دختران حکام بومی، نسل حکمرانان بعدی را بر جای گذارده است.

این شیعیان با مهاجرت به سواحل کشورهای شرق آفریقا دو اقدام انجام داده‌اند که اثر و بقایای آن پس از هزار سال هنوز به چشم می‌خورد:

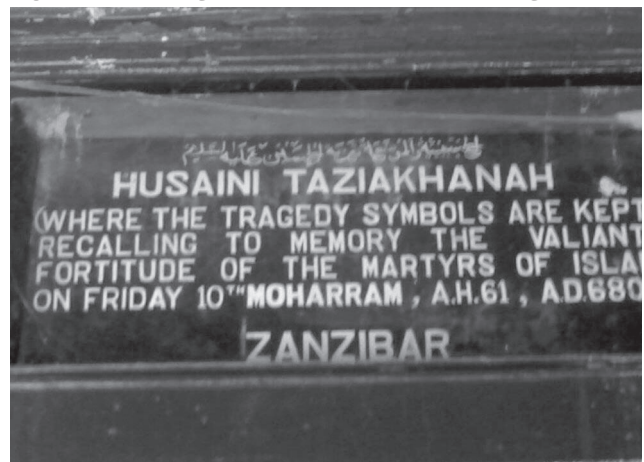
۱. راهاندازی مبادلات تجاری و رونق بخشیدن به اقتصاد و آباد کردن شهرها و مراکز استقرار خود.

۲. کمک به گسترش اسلام در شرق آفریقا و ساختن مساجد و اماکن عمومی در زنگبار و مومباسا.

«سلطان علی بن حسین» ابتدا در زنگبار و سپس در «کیلوا» در نزدیکی «دارالسلام» استقرار یافت و با سران محلی رابطه حسنه‌ای برقرار کرد. وی دامنه فعالیت اقتصادی و تجاری خود را گسترش داده و دولت‌شهرهای مستقلی را در مناطقی نظیر "مالیندی"، "مالو"، "زنگبار" و "آنزوان" بنیان نهاد. این دولت‌شهرها هر کدام به صورت فدرال اداره می‌شدند و در نحوه اداره امور داخلی خود اعم از امور قضایی و قانونگذاری از استقلال کامل برخوردار بودند.

پس از وی، بیش از دویست سال، ده‌ها نفر از اولاد و اعقاب وی عهده‌دار پادشاهی می‌شوند اما به دلیل سودجویی و توطئه‌های سیاسی داخلی و خارجی، طی قرن‌های سیزده و چهاردهم میلادی، این امپراطوری به سراسیمه سقوط کشیده می‌شود.

در اواخر قرن پانزدهم میلادی - در زمان حکومت «فضیل بن سلیمان» - «واسکودوگاما» دریانورد مشهور پرتغالی پس از کشف راه دریایی هند، وارد منطقه دریایی آفریقا شد و پس از جنگ‌ها و توطئه‌هایی، بساط حکومت زنج را

نمایی از تابلوی حسینی «محمل عباس» در شهر زنگبار

برچید. پرتغالی‌ها در اقدامی وحشیانه بسیاری از عرب‌ها و ایرانیان ساکن را قتل عام نموده و پایه‌های قدرت خود را مستحکم کردند.

در مجموع حاکمیت شیعیان بر زنگبار و جزایر اطراف آن حدود پنج قرن به طول انجامید و در طی این مدت دسته‌جات زیادی از عرب‌ها در زنگبار و مناطق ساحلی کشورهای کنیا و تانزانیای امروزی سکونت یافتند؛ همچون اعراب "قبیله

شکوفه ها

امروزه نسل جدیدی از شیعیان در تانزانیا و زنگبار زندگی می کنند که می توان آنان را به پنج دسته تقسیم کرد:

۱. شیعیان بومی آفریقایی تبار.
۲. شیعیان خوجه دوازده امامی (هندی).
۳. شیعیان بحرانی.
۴. بحرهما (نهرها).
۵. فرقه آقاخانی.

بحرانی ها از نسل شیعیان عربی هستند که از سالیان دراز پیش از این، از کشورهای حاشیه خلیج فارس و بحرین به زنگبار مهاجرت کرده بودند. آنان نیز دارای حسینی و مراکزی بوده اند که امروزه در منطقه باستانی زنگبار به عنوان اثر تاریخی به چشم می خورد. بحرانی ها نقش مهمی در ترویج فرهنگ اسلام و اهل بیت علیهم السلام از خود بر جای گذاشته اند.

"بحرها" یا "شیعیان شش امامی" نیز از دیگر فرقه هایی هستند که خود را شیعه به حساب آورده و دارای مسجد و مراکز تبلیغی در زنگبار می باشند؛ اما به دلیل فعالیت درون گروهی و عدم ارتباط با بومیان و دیگر مسلمانان، به صورت فرقه ای بسته عمل می کنند و با برگزاری مراسم دینی و مذهبی و عزاداری برای امام حسین (ع) به زندگی مذهبی خود ادامه می دهند. مرکز اصلی آنها در کشور هند است.

آقاخانی ها نیز از دیگر فرقه های منسوب به تشیع می باشند که متأسفانه دارای عقاید انحرافی و فاسد هستند. این گروه را می توان ساخته دست غرب و وابسته به روشنفکر نماها دانست که اسلام را تنها در لفظ و گفتار پذیرفته اند.

شیعیان بومی

شیعیان تانزانیایی نیز پیرو مذهب اثنی عشری هستند. آنان تشکلی موسوم به "شیعیان بومی و تانزانیایی" را راه اندازی کرده اند که از چهره های برجسته آن می توان به استاد فقید «سید اختر رضوی» مؤلف کتاب تشیع در شرق آفریقا و «استاد خطیب» اشاره کرد که در میان افراد شاخص تشکل های اسلامی آفریقا، جایگاه ممتازی دارند.

خوجه ها (شیعیان هندی)

پدیده حایز اهمیت در میان فرقه های شیعی، "شیعیان خوجه دوازده امامی" هستند که به دلیل ساختار تشکیلاتی منظم، دارای مراکز تبلیغی منسجم، مدارس، بیمارستان و هتل مخصوص به خود می باشند. "فدراسیون جهانی خوجه ها" با دفاتری در آفریقا و انگلستان امور سیاسی این شیعیان را اداره می کند.

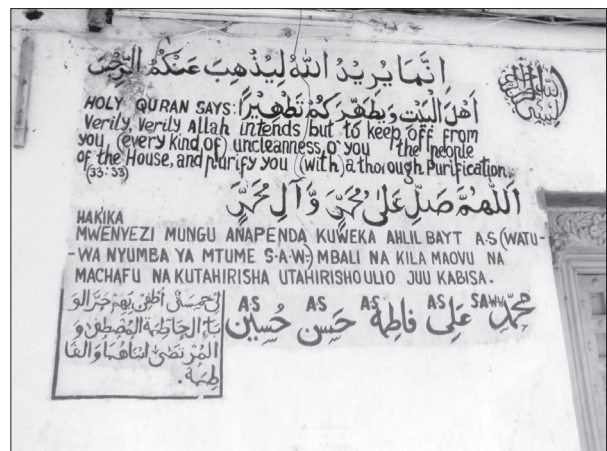
برخی از مراکز و تشکل های وابسته به شیعیان خوجه عبارتست از:

۱. مرکز اسلامی - تبلیغی بلال؛ که به تعلیم و تربیت شیعیان بومی تانزانیا می پردازد.
۲. مدرسه و کالج المنتظر؛ که به پرورش و آموزش فرزندان شیعیان هندی می پردازد. در این کالج، آموزه های تشیع در کنار علوم روز تدریس می شود.
۳. مرکز اسلامی و تربیت معلم مهدی (عج)؛ در منطقه "کیباها".
۴. شبکه تلویزیونی العترة و کتب و نشریات وابسته به آن.
۵. بیمارستان شیعیان خوجه؛ که به ارائه خدمات به شیعیان و نیز بومیان

سراسر مناطق شرق آفریقا، کشور تانزانیا، کنیا، مجمع الجزایر کومور و کشور موزامبیک - بویژه در زنگبار و مومباسا - نشانه هایی از حضور این سلسله وجود دارد که باستان شناسان و مورخان اروپایی و بومی در کتاب ها و تألیفات خود به آنها اشاره نموده اند.

۵. اسناد مکتوب در موزه دارالسلام و زنگبار: در این موزه ها اسناد و نوشته هایی مربوط به حضور کهن شیعیان و ایرانیان در زنگبار و برپایی تمدن سواحیلی به چشم می خورد.

۶. مسجد قدیمی حجت الاسلام: این مسجد اصلی ترین مرکز تجمع شیعیان در زنگبار بوده است و روبروی حمام تاریخی ایرانی ها در بخش باستانی این جزیره قرار دارد. در حال حاضر نیز نماز جمعه شیعیان در این مسجد برپا می گردد. در بخشی از این مسجد چندین دیگ قدیمی و بالابر سنتی وجود دارد که هنوز در اربعین هر سال، به وسیله آنها اقدام به پختن حلیم و غذا برای عزاداران می نمایند. تصاویری از علماء و امامان جماعت و چندین ضریح ساخته شده به یاد کربلا و نجف اشرف در این مسجد دیده می شود. بر دیوارهای این مسجد، «آیه تطهیر» و احادیثی از پیامبر (ص) از جمله حدیث ثقلین به چشم می خورد.

نمایی از مسجد حجت الاسلام - تانزانیا

اقدامات کلبعلی خان

«سپه سالار کلبعلی خان» سردار شیعی ای بود که به استخدام «ماجد برغش» سلطان عمان در آمد و در سال ۱۸۷۰ میلادی به فرماندهی کل نیروهای نظامی عمان در جزیره زنگبار منصوب گردید.

تبلیغ مذهب اهل بیت (ع)، گفتن شهادت ثلثه (اشهد أن علیا ولی الله) در اذان های یومیه، آباد کردن اراضی و حفر چاه از مهم ترین اقدامات کلبعلی خان در دوره ده ساله حکومت بر زنگبار بوده است. وجود محله قدیمی موسوم به "عجمو" و حفر چندین چاه که نام وی به عنوان "خان" در آن حک گردیده است از موارد بازمانده از وی در جزیره زنگبار می باشد.

همچنین در موزه تاریخی قصر بیت العجایب چندین توپ قدیمی جنگی به چشم می خورد که به نظر می رسد در دورانی که خان فرمانده ارتش زنگبار بوده و در میان مردم به سپه سالار مشهور بود برای دفاع از زنگبار در برابر اشغال بیگانگان و رقابت های انگلیسی ها و آلمانی ها وارد این جزیره شده است.

مذهبی خود را در مقابل دیگر مذاهب و فرقه ها به نمایش می گذارند.

مهم ترین کارهای انجام شده در ایام محرم عبارت است از:

- * حضور در مراسم سخنرانی و سینه زنی در مسجد مرکزی .
- * پوشیدن لباس سیاه و نصب پرچم عزا از منازل و اماکن شیعیان.
- * نشر کتاب های مذهبی و برپایی نمایشگاه محرم و روز شمار وقایع.
- * حضور فعال نوجوانان و جوانان در ایام محرم در مساجد و عزاداری ها.
- * دعوت از علماء و سخنرانان برجسته برای سخنرانی در دهه محرم.
- * اطعام به عزاداران و مستمندان.
- * تدارک برای برگزاری راهپیمایی شب عاشورا.
- * حضور گسترده زنان و دختران در عزاداری ها و محافل روضه خوانی زنانه.

مراسم مشهور اربعین حسینی در زنگبار

شیعیان جزیره زنگبار نیز همه ساله عزاداری سالار شهیدان (ع) را احیاء می کنند. آنان در ایام محرم و صفر با حضور دسته جمعی در حسینیه ها و مسجد اصلی شیعیان زنگبار در محله "کیپوندا" و نیز با سیاه پوش کردن منازل و اماکن خود به عزاداری می پردازند.

با توجه به پراکندگی شیعیان خوجه در سراسر شرق آفریقا و تانزانیا برای اینکه این مراسم عزاداری کم جمعیت برگزار نگردد، تمامی شیعیان در "روز اربعین" با حضور در جزیره زنگبار به صورت گسترده اقدام به عزاداری نموده و حتی باعث حضور بومیان غیر شیعه در این مراسم می شوند. از نکات قابل توجه در مراسم اربعین حضور علماء و شخصیت های اهل سنت در این عزاداری است.

این مراسم به اندازه ای برای شیعیان هندی دارای اهمیت است که در ایام اربعین هر سال، کلیه مسافر خانه های متعلق به شیعیان در زنگبار به مدت یک هفته برای عزاداران رزرو می گردد و فعالیت های این جزیره - که جاذبه ای گردشگری نیز به شمار می رود - تحت الشعاع "مراسم اربعین" قرار می گیرد.

شیعیان به مدت دو روز به صورت چرخشی با حضور در مساجد و حسینیه ها اقدام به سوگواری و سینه زنی می نمایند. پخش شربت و دادن اطعام به عزاداران و فقراء و ساکنان زنگبار - که "تیار" نام دارد - بخش مهمی از این مراسم عزاداری است. در یک کلام، مراسم دو روزه اربعین در زنگبار، مراسمی سنتی، بی بدیل، منحصر به فرد و ترکیبی از عزاداری ایرانی - هندی - آفریقایی است که در هیچ کجای دنیا مشاهده نمی شود.

آمار

از تعداد دقیق شیعیان تانزانیا و زنگبار، آمار صحیح و جدیدی در دست نیست. مسجد قدیمی شیعیان و مقبره برخی از مبلغین و علماء، بعد از انقلاب ۱۹۶۴ میلادی، به دست دولت انقلابی زنگبار مورد تخریب قرار گرفت و به علت محدودیت های ایجاد شده و کشتار شیعیان خوجه در "مراسم اربعین سال ۶۴" رفته رفته شیعیان هندی و ایرانی تبار از این جزیره کوچ کرده و به شهر دارالسلام یا دیگر کشورها مهاجرت کردند و شیعیان بومی باقی ماندند. برخی از افراد مسن منطقه، جمعیت کلی شیعیان زنگبار - پیش از انقلاب ۶۴ - را در حدود پنجاه هزار نفر تخمین می زنند که با به راه انداختن دسته های عزاداری در این جزیره، هر سال قدرت نمایی می کردند.

آفریقایی می پردازد.

۶. هتل مخصوص شیعیان ؛ که جهت استفاده خوجه هایی است که از دیگر کشورها به تانزانیا سفر می کنند.

۷. قبرستان مخصوص.

۸. مراکز و دفاتر خدماتی و تجاری همچون "ویپاس"، "والجیس"، "معصومین" و ...

۹. مدرسه خاتم الانبیاء (ص) در شهر "آروشا" واقع در شمال تانزانیا. این مدرسه در دامنه قله کلیمانجارو، برای تعلیم و تربیت کودکان قبیله وحشی «ماسایی» و آشنا کردن آنها با آرمان های اسلام و تشیع و آموزش علوم روز تأسیس شد و اینک به صورت مرکزی منطقه ای مورد توجه قرار دارد. «آقای مختار غلامحسین» مدیر این مدرسه اسلامی نیز مورد قبول دولت تانزانیا است و کودکان بومی ماسایی را با اجازه والدینشان - که افرادی خرافاتی و بی دین هستند - به صورت مداوم و شبانه روزی با تعلیم اسلام و تشیع آشنا می نماید. در میان قبایل آفریقایی، قوم ماسایی به بی باکی شهرت داشته و مردم آن با دست خالی اقدام به شکار شیر می نمایند و از ذرت و دیگر گیاهان تغذیه می کنند.

۱۰. مسجد مرکزی خوجه ها در "دارالسلام" پایتخت تانزانیا.

۱۱. مساجد و مراکز متعدد در شهرهای گوناگون تانزانیا و و جزیره زنگبار. خوجه های هندی تبار زنگبار که تحت مرکزیت شیعیان شرق آفریقا فعالیت می کنند دارای اماکن و مهمانخانه های وابسته به خود و نیز ده ها حسینیه و مسجد در سراسر جزیره زنگبار می باشند که در ایام ولادت و شهادت ائمه اطهار - علیهم السلام - اقدام به برگزاری مراسم نموده و نماز جمعه هر هفته نیز در مسجد مرکزی شیعیان اقامه می گردد.

شیعیان خوجه در هر شهر و کشور با برگزاری انتخابات سالانه یا دوسالانه، رییس و ارکان اجرایی و تبلیغی خود را انتخاب می کنند تا به عنوان رابط آنها با دولت و دیگر تشکلات به انجام امور مربوط به شیعیان می پردازد.

ایام محرم در شهر دارالسلام

در ایام محرم و صفر هر سال، خیابان ها و مراکز اصلی دارالسلام پایتخت تانزانیا سیاه پوش می شود. شیعیان خوجه از شب اول محرم با برپایی ماکت واقعه کربلا و سیر روز شمار دهه اول محرم و پخش روضه و مرثیه از معابر و مساجد و اماکن متعلق به خود، این ایام را گرامی می دارند.

حضور پر شور در نماز جماعت های یومیه، عزاداری، سینه زنی و سخنرانی وعاظ مشهور در شب های محرم و روزهای تاسوعا و عاشورا، از باشکوه ترین مراسم شیعیان در دارالسلام است. آنان در ایام تاسوعا و عاشورا از کسب و کار خودداری ورزیده، مراکز تجاری را تعطیل می کنند.

هر سال در شب عاشورا راهپیمایی بزرگی برگزار می شود و شیعیان از مسجد قدیمی خود به سمت مسجد مرکزی سینه زنی و نوحه خوانی می کنند. جالب اینکه در بین دسته عزاداری، برخی از غیرمسلمانان، هندوها و غیرشیعیان حاضر شده و به نذر و نیاز می پردازند. در این راهپیمایی چندین هزار نفر، عزاداران با احترام به مقام و منزلت ابا عبدالله الحسین (ع) با حضور در محدوده و خیابان های اصلی شهر دارالسلام، و حمل پرچم های سیاه رنگ و روشن کردن شمع، شعائر

مسجد شیعه ها آبروی شهر است

آقای سید سعید رحیمی مبلغ و قاری بین المللی قرآن کریم است که سالها در پاکستان، تایلند و چند کشور آفریقایی مشغول تبلیغ بوده است. ماه شعبان امسال و پیش از عزیمت وی برای تبلیغ ماه مبارک رمضان به آفریقا، فرصتی دست داد تا گفتگویی با او داشته باشیم درباره تشیع در ماداگاسکار و کومور. آنچه در این دو صفحه آمده بخش اول مصاحبه با ایشان درباره ماداگاسکار است و در دو صفحه بعد سخنان وی درباره کومور را می خوانید.

ماداگاسکار Madagascar

جمهوری دموکراتیک ماداگاسکار کشوری جزیره ای است واقع در آب های اقیانوس هند، شرق موزامبیک، روبروی کرانه شرقی جنوب آفریقا، با مساحت ۵۸۷،۰۴۱ کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر ۱۹ میلیون نفر. پایتخت این کشور شهر "آنتاناناریوو" است با ۱ میلیون و ۴۰۳ هزار نفر جمعیت. ماداگاسکار چهارمین جزیره بزرگ جهان است. این جزیره از سال ۱۸۹۶ تحت سلطه فرانسه بود تا اینکه در سال ۱۹۶۰ به عنوان "جمهوری مالاگاسی" اعلام استقلال کرد. اما همچنان نفوذ فرهنگی فرانسه در این کشور مشهود است.

— شما چه نوع فعالیتی در ماداگاسکار و کومور داشته اید؟

— بسم الله الرحمن الرحیم. من آنجا علاوه بر تلاوت قرآن و سخنرانی در مجالس و مجامع شیعه و سنی، به تدریس قرآن کریم و احکام هم مشغول بوده ام، که خوشبختانه خیلی هم با استقبال و احترام مردم مهربان این دو کشور روبه رو شدم.

— ترکیب اقلیت های دینی و مذهبی در ماداگاسکار چگونه است؟

— ۱۰ درصد از این جمعیت کشور ماداگاسکار را مسلمانان تشکیل می دهند؛ البته شیعیان درصد کمی از این جمعیت را دارند و به دو گروه تقسیم می شوند؛ یک گروه شیعه های ۶ امامی که به "بحره ها" مشهورند، و شامل مهاجران هندی می شوند و گروه دیگر، شیعیان ۱۲ امامی، که برخی از مهاجران هندی، خوجه ها و بومی های همان منطقه هستند که بومی ها، توسط خوجه ها و مبلغین شیعه شده اند. ۵۰ درصد مسیحی، و بقیه یهودی هستند و یا دین های محلی دارند.

— آیا شیعیان مسجد هم دارند؟

— بله، بحره ها چند مسجد در پایتخت دارند. ولی کسی غیر از خودشان را

وهابی‌ها اگر چه
 خیلی فعالیت
 می‌کنند و حتی
 در روستاها هم
 حضور دارند،
 اما جایگاهی
 در ماداگاسکار
 ندارند.

– پیروان ادیان و مکاتب مختلف که در این کشور زندگی می‌کنند، با هم مشکلی ندارند؟

– کسی نسبت به مذهب و دین دیگری تعصبی ندارد. البته اخیراً سخت‌گیری‌هایی احساس می‌شود.

– از فعالیت‌های وهابیت در ماداگاسکار بگویید.

– وهابیت اگر چه خیلی فعالیت می‌کنند، اما چنان جایگاهی ندارند. برای مثال یک بار یکی از قاریان قرآن دعوت وهابی‌ها را پذیرفته و برای قرائت قرآن به مسجد آنها رفت. از آن به بعد هیچ یک از مساجد اهل سنت از آن قاری دعوت نکردند و به او اجازه تلاوت قرآن در مساجدشان را ندادند.

وهابی‌ها نقاط ضعف فراوانی دارند، یکی از نقاط ضعف آنها توهین به بزرگان و قبور پاکان و نیکان است. این توهین باعث رنجش و دوری خیلی از مسلمانان ماداگاسکار از وهابی‌ها شده است، اگر چه در تمام روستاها تبلیغ می‌کنند.

– شیعیان ماداگاسکار بیشتر با مشکلاتی رو به رو هستند؟

– در ماداگاسکار شیعیان خوجه مشکل خاصی ندارند. اما شیعیان بومی در کشوری زندگی می‌کنند که باید همزمان با دو فرهنگ اسلام و غرب کنار بیایند که این مشکل است.

– از نظر شما بهترین کمک به آنها چیست؟

– به نظر من بهترین کمک به آنها تربیت و پرورش مبلغینی است که دغدغه فرهنگی داشته باشند.

– از لحاظ اقتصادی اوضاع مردم ماداگاسکار چگونه است؟

– ماداگاسکار از لحاظ اقتصادی وابسته به کشور فرانسه است، بیشتر کالاهایشان هم فرانسوی است. مردم از لحاظ اقتصادی به دو دسته تقسیم می‌شوند: یا فقیر فقیر هستند و یا ثروتمند ثروتمند، با فاصله طبقاتی فاحش. و جالب این است که همه‌شان به صورت مسالمت‌آمیز در کنار هم زندگی می‌کنند.

راه نمی‌دهند. به شدت سنتی و بسته هستند، به طوری که آنجا ابتدا از بنده برای تلاوت قرآن دعوت کردند ولی بعد لغوش کردند.

شیعیان ۱۲ امامی هم یک نظام و اجتماع فوق العاده منظمی دارند. مسجد بسیار خوبی هم دارند. که هم محل عبادت است، هم دارای محلی برای ورزش آقایان و بانوان و غذاخوری و حسینیه. برنامه‌های مختلف و مفصلی هم دارد، به ویژه در ماه مبارک رمضان.

– برای ما جالب است که بدانیم چطور شده که یک مکان، هم محل عبادت است، هم محل ورزش است، هم رستوران، هم حسینیه؟

– این مسجد چند طبقه است، و هر طبقه به یک فعالیت اختصاص پیدا کرده، در حالی که محوریت با نماز است.

همچنین در شهر ماژونگادر سال‌های اخیر مسجدی با کمک خوجه‌ها، شیعیان و مؤمنین ساخته شده است. خوشبختانه مردم از این مسجد و برنامه‌هایش استقبال خوبی کرده‌اند، حتی سنی‌ها این مسجد را آبروی تمام شهر می‌دانند.

– موافق هستید کمی هم راجع به "کومور" صحبت کنیم؟
– بله، خواهش می‌کنم.

– جمعیت کومور چقدر است و مسلمانان چقدر از این جمعیت را تشکیل می‌دهند؟

– این کشور حدود ۷۵۰ هزار نفر جمعیت دارد. از این جمعیت بیش از ۹۹ درصد مسلمان هستند. بیشترشان سنی شافعی هستند، شیعیان هم حدود ۱۰ درصدی می‌شوند.

جالب اینکه سال‌ها پیش از شیراز عده‌ای ایرانی به آنجا رفته‌اند و ماندگار شده‌اند. هنوز قبرستان شیرازی‌ها در این جزایر وجود دارد و مردم به عنوان اجداد خود با افتخار از آنها یاد می‌کنند.

– شیعیان این کشور، در چه وضعیتی به سر می‌برند؟

– اخیراً معارف اهل‌بیت – علیهم‌السلام – به صورت خیلی آرام در حال ترویج است، ولی تا دو سال پیش فعالیت شیعه در این دیار غیر رسمی بود. اما از این تاریخ به بعد، دو گروه از شیعیان در "مورونی" و "آنژوان" اعلام وجود کردند و در حال حاضر تعدادشان رو به تزاید است. تعداد زیادی از آنها سه ماه رجب، شعبان و رمضان و ۷ روز بعد از عید فطر را روزه می‌گیرند.

– آیا شیعیان این کشور مدرسی هم دارند؟

– دو مرکز به نام "مرکز اهل‌بیت مورونی" و دیگری "مرکز القائم آنژوان" کاملاً فعال هستند، فقط در مرکز اهل‌بیت مورونی بیش از ۴۰۰ نفر رسماً ثبت‌نام

کومور Comoros

جمهوری فدرال اسلامی کومور یا همان "جزایر قمر" مجمع‌الجزایری است در جنوب شرقی آفریقا در آبهای اقیانوس هند که در شرق سواحل موزامبیک و شمال غربی ماداگاسکار قرار دارد. نام کومور از واژه عربی "القمر" گرفته شده است. این کشور که از اتحاد چهار جزیره "موهیلی"، "آنژوان"، "مورونی" و "مایوت" تشکیل شده است ۲۲۳۶ کیلومتر مربع مساحت و بیش از ۸۰۰۰۰۰ نفر جمعیت دارد. پایتخت این کشور مورونی است. اسلام برای اولین بار قرن‌ها پیش به وسیله مردمانی از سواحل خلیج فارس – از جمله تجار ایرانی شیراز – به مردمان این جزیره ارائه شد. از سال ۱۸۴۳ میلادی فرانسه این کشور را مستعمره خود نمود و در سال ۱۹۱۲ رسماً مستعمره این استعمارگر شد و با ماداگاسکار که تحت‌الحمایه فرانسه بود، یکی گردید اما پس از چندی جدا شد و در سال ۱۹۷۱ به لحاظ اقتصادی خود مختار شد. در سال ۱۹۷۵ مجلس نمایندگان کومور به طور یکجانبه استقلال کومور را اعلام نمود. این کشور در سال ۱۹۹۳ به عضویت اتحادیه عرب نیز پذیرفته شد. در این کشور در عرض ۳۰ سال، ۲۰ کودتا انجام شده است. البته علی‌رغم استعمار یکصد و چهل ساله فرانسویها بر این جزایر و تاثیر فرهنگ غرب، اسلام همچنان براین کشور حاکم است. اقتصاد و درآمد کومور هم عمدتاً بر محور مالیات‌های گمرکی و صید فرآورده‌های دریایی و بعضاً صادرات وانیل، عطر و دامپروزی و کشاورزی می‌چرخد و به شدت وابسته به تولیدات خارجی به خصوص فرانسه است.

تعداد زیادی از شیعیان کومور، هر سه ماه رجب، شعبان و رمضان و نیز ۷ روز بعد از عید فطر را روزه می گیرند

نموده و درس می خوانند؛ موضوعات درسی عبارتند از: زبان انگلیسی، عربی، فرانسه، معارف، احکام و قرآن در مراسم و مناسبت ها هم این مرکز فعال است.

– آیا شیعیان این کشور همه ۱۲ امامی هستند؟

– نه، تعداد قابل توجهی از اسماعیلیان و بُحره ها نیز در این کشور زندگی می کنند، کما اینکه از شیعیان هندی اثنی عشری نیز ده ها خانواده حضور دارند، اما این حضور فقط تجاری است و ارتباط چندانی با بومیان ندارند و هیچ نقشی در تبلیغ دین ایفا نمی کنند.

– آیا شیعیان در این کشور آزادند و یا مخالفانی هم دارند؟

– در این کشور دو گروه مخالف حضور شیعیان هستند: گروه اول وهابیان و علمایی هستند که در عربستان تحصیل کرده اند. این گروه به صورت مبنایی با تشیع مخالفند. گروه دوم، سیاسیون مخالف رئیس جمهور هستند که فقط برای منافع گروهی و شخصی با گروه اول همکاری و زد و بند می کنند چون رئیس جمهور با شیعیان رابطه خوبی دارد، این سیاسی ها به نوعی با گروه اول متحد شده اند. برخی از وابستگان به فرانسه نیز از این ماجرا به نفع خودشان استفاده می کنند.

– آیا شیعیان کومور غیر از ایران برای تحصیل به کشور دیگری هم می روند؟

– بله می توان گفت تعداد زیادی از فعالان شیعه کومور در حوزه ماداگاسکار تحصیل نموده اند. تعدادی از دانشجویان کوموری نیز در دانشگاه امام خمینی قزوین و قم درس می خوانند.

– در پایان اگر سخنی باقی مانده می شنویم.

– چیزی که من آن را در این مدت تجربه کردم این است که راه تبلیغ، تمسک به قرآن کریم و معارف ناب اهل بیت علیهم السلام است. در اینصورت دیگران هم به خوبی از آن استقبال می کنند.

– از شما متشکریم که در این گفتگو شرکت کردید.

عاشورا؛ سند اصالت تشیع

ریشه‌ها

در دوران باستان، "رومی‌ها" در تونس حضور داشتند و پس از اسلام نیز "خراسانی‌ها" و "ترک‌ها" در این سرزمین دولت و حاکمیت یافتند.

اما حضور تشیع در این کشور به همان قرن اول ظهور اسلام برمی‌گردد؛ حتی قبل از زمانی که دولت اداری (ادریسی‌ها) در قرن دوم هجری در مراکش و حکومت فاطمیون در مصر و تونس ایجاد شد.

ساکنان اصلی تونس "بربرها" بودند که از موالیان اهل بیت (ع) به شمار می‌رفتند. شدت این ولاء به حدی بود که پس از واقعه جانشوز کربلا، یکی از قیام‌های خونخواهی، به وسیله آنان و در تونس فعلی رخ داد. بنی‌امیه نیز مشابه آنچه در "قتل عام حرّه" در مدینه منوره انجام داده بود را در تونس اعمال کرد.

نخستین خلیفه فاطمی «عبدالله المهدی» نام داشت که خود را از نسل «محمد بن اسماعیل بن جعفر الصادق (ع)» و از ذریه حضرت فاطمه (س) معرفی کرد. وی در سال ۳۰۱ با تصرف «اسکندریه» نیت خود را برای فتح مصر آشکار ساخت و سلسله فاطمیان را در سال ۳۰۸ در تونس تشکیل داد که دامنه آن پس از مدتی به مصر کشانده شد.

در دوران جدید، فرانسه این کشور را به استعمار کشید تا سال ۱۹۵۶ که این کشور دارای استقلال گردید.

بعد از استقلال، سیاست "حذف کامل دین اسلام از نظام دولتی و زندگی مردم تونس" دنبال شد. این سیاست - به موازات اقدامات «آتاتورک» و «پهلوی اول» در ترکیه و ایران - به دست «حبیب بورقبیه» در تونس اجرایی گردید. اما از سال ۱۹۸۷ که «بن علی» قدرت را در دست گرفت، دریافت که سیاست زور برای حذف دین، قابل پیگیری نیست؛ لذا می‌کوشد تا جایی که ضرر ندارد فعالیت دینی - اسلامی را آزاد بگذارد که نمونه آن توجه جدید به "دانشگاه زیتونه" است.

تونس Tunisia

جمهوری تونس کشوری است در شمال آفریقا با مساحت ۱۶۳،۶۱۰ کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر ۱۱ میلیون نفر. این کشور بر کرانه دریای مدیترانه قرار دارد و از غرب با الجزایر و از شرق و جنوب با لیبی هم‌مرز است. پایتخت این کشور شهر "تونس" است. در سال ۱۸۸۱ فرانسه، تونس را مستعمره خود نمود. با آغاز جنگ جهانی دوم، ارتش آلمان برای تقویت پایگاه متحدین در شمال آفریقا، در تونس نیرو پیاده کرد. در سال ۱۹۴۳ نیروهای ارتش آلمان از تونس عقب‌نشینی کردند و تونس به کنترل متفقین درآمد. این کشور طی پیمان پاریس که در سال ۱۹۵۶ میلادی امضاء شد، استقلال خود را به دست آورد. کشور تونس به ۲۴ استان (یا ولایة) تقسیم شده و سه جزیره مهم نیز به نام‌های "زمبره"، "قرقنه" و "جربه" دارد.

شیعیان مذهبی نیز کسانی هستند که با مطالعه و تحقیق به مذهب شیعه گرویده‌اند.

شیعیان تونس بیشتر در جنوب این کشور و مناطقی مانند "قفصه"، "قابس"، "سوسه"، "مهديه" و نیز شهر "تونس" پایتخت این کشور زندگی می‌کنند و به تبع رویکردهای مختلفی که دارند گاه افراط و تفریط نیز در بین آنان به چشم می‌خورد؛ اما به شکل کلی، شیعیان تونس، ذهنیتی ساده و بدون غل و غش در ارتباط با این مذهب دارند و برخی مسائل اختلاف‌برانگیز که بین نخبگان تشیع در کشورهای اصلی شیعه وجود دارد در این کشور مطرح نیست.

وجود مستبصر مشهور «دکتر سید محمد تیجانی سماوی» که از اهالی شهر "قفصه" یکی از شهرهای جنوبی کشور تونس است نیز علت گرایش بسیاری از تونسی‌ها - چه در داخل این کشور و چه در اروپا - به مذهب اهل بیت (ع) شده است.

در جولای سال گذشته (۲۰۰۷) هفته‌نامه الوطن تونس - که گفته می‌شود "گرایش یعنی" دارد - با چاپ مقاله‌ای با عنوان چگونه شیعه شدند و... چرا؟ ضمن چاپ عکس نه نفر از شیعیان تونس مانند «تیجانی» و «مبارک بغدادش»، به مسائلی مانند تعریف شیعه، کیفیت انتشار تشیع در تونس، مشکلات شیعیان تونس و ازدواج موقت، پرداخت و تلاش نمود بین مسلمانان تونس فتنه‌انگیزی کند. این نشریه سپس خواهان اظهار نظر مردم در ارتباط با تشیع از طریق ایمیل شد؛ که به لطف خدا اینگونه توطئه‌ها نیز به شناخت بیشتر مردم و در نتیجه گسترش این مذهب خواهد انجامید.

یکی از نگرانی‌های شیعیان تونسی، فرزندان آنها و باصطلاح "نسل جدید" است. این نگرانی با وجود دو تهاجم فرهنگی که از سوی "عرب" و "وها بیت" علیه اسلام اصیل آغاز شده است جدی‌تر نیز به نظر می‌رسد.

اهل سنت تونس هنوز در
شب عاشورا برای همدردی با
اطفال کربلا، آتش می‌افروزند.

***

وجود «دکتر تیجانی»
مستبصر مشهور تونسی،
موجب گرایش بسیاری از
مردم تونس به تشیع است

که نماد اسلامی کشور تونس به شمار می‌آید. همچنین راه اندازی رادیو قرآن، توجه به مراکز قرآنی در حد حفظ و قرائت، و نیز تقید شخصی خود او به ظواهر شرع.

سیاست حاکمان تونس در طول تاریخ این بود که جز مذهب مالکی، مذهب دیگری رواج پیدا نکند؛ لذا مذهب بیشتر مردم تونس "مالکی" است. مذاهب "تشیع"، "حنفی" و "اباضی" - یعنی نحله‌ای از خوارج - نیز در این کشور زندگی می‌کنند.

نتیجه اقدامات لائیک حکومت‌ها در تاریخ این کشور، این بوده است که برخی از مسلمان آن - علیرغم آنکه بسیار علاقمند به دین و قرآن هستند اما - نگاهشان نسبت به دین نگاهی سکولار باشد و مثلاً "حجاب" را جزء مسلمات دین ندانند و بی حجاب بودن برایشان طبیعی جلوه کند. اما اکنون جریانی ایجاد شده است که به دنبال زنده کردن تراث تاریخی است و می‌خواهد از لحاظ علمی بداند که مثلاً فاطمیون که بودند و چه کردند و چه دستاوردهایی داشتند.

مانند تمامی کشورهای آفریقا، در تونس نیز سه نوع شیعه وجود دارد:

۱. شیعیان کهن.

۲. نو شیعه‌ها (مستبصرین).

۳. اهل سنت دوستدار اهل بیت (ع).

از آنجه که اکثریت مسلمانان تونس به لحاظ "عقیده"، بشدت علاقمند به اهل بیت (ع) هستند و از لحاظ "عمل" نیز پیرو مذهب مالک بن انس - که نزدیک‌ترین مذهب فقهی سنی به تشیع محسوب می‌شود - می‌باشند، می‌توان بسیاری از مردم تونس را شیعیانی دانست که از تشیع خود بی‌اطلاع هستند! یکی از نشانه‌های این تشیع، مراسم ماه محرم است که به اشکال گوناگون در تونس و دیگر کشورهای آفریقایی وجود دارد و از ارزش خاصی برخوردار است. در تونس از زمان تسلط فاطمیان بر این کشور، مذهب تشیع و سنت‌های آن از جمله مراسم سوگواری ایام عاشورا جزء آیین‌های اجتماعی مردم قرار گرفت؛ به طوریکه عاشورا تا چندی قبل جزء تعطیلات رسمی این کشور بود.

مردم تونس در ایام محرم از هرگونه مراسم شادی مانند جشن عروسی و ختنه‌کنان خودداری می‌کنند. آنها حتی در عزاداری‌هایشان در این ماه، از خوردن غذاهای رنگین اجتناب می‌کنند و صبح عاشورا نیز به قبرستان‌ها و مزار اموات سر می‌زنند و معتقدند که همه ارواح در روز عاشورا کنار قبر خود حضور پیدا می‌کنند و منتظر دیدار بستگان زنده خود هستند.

مردم تونس شب عاشورا با آتش زدن علف‌های خشک و شعله‌ور کردن آنها که به «جیجه» شهرت دارد، گلوله‌هایی شلیک می‌کنند و بر این اعتقادند که این عمل موجب شادمانی اطفال کربلا می‌شود. این سنت، شبیه به شمع‌روشن کردن شیعیان ایران در شام غریبان است که نوعی همدردی با اطفال امام حسین (ع) محسوب می‌گردد.

شکوفه‌ها

اما - گذشته از ریشه‌های عمیق تشیع در شمال آفریقا - گروه دوم شیعیان تونس (یعنی مستبصران و نوشیعه‌ها) اکنون خود را به دو گروه تقسیم می‌کنند: "شیعیان مذهبی" و "شیعیان سیاسی".

منظور از شیعیان سیاسی کسانی هستند که جریانات سیاسی آنها را به مذهب شیعه متمایل کرده است.

اللهم و أعمم بذلك أعداءك في أقطار البلاد من الهند و الروم و الترك و الخزر
والحبش و النوبة و الزنج ...
ليكون دينك الأعلى و حزبك الأقوى ...

خداوندا !

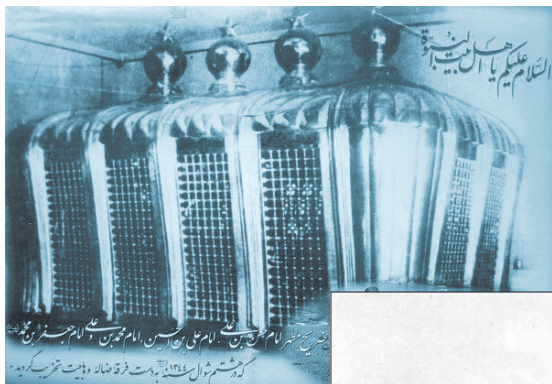
دعای ما را درباره دشمنانت که بر سرزمین های گوناگون، از هند و روم و ترکستان و خزر و
حبشه و نوبه و زنگبار مسلط اند نیز اجابت کن ...
تا دین تو بلندتر، و گروه تو تواناتر از دیگر ادیان و گروه ها گردد ...

از دعای امام سجاد زین العابدین (ع) برای مرزداران اسلام

امام صادق(ع) و زاهدان نادان

به مناسبت ۲۵ شوال سالروز شهادت
و ۸ شوال سالروز تخریب بارگاه امام ششم (ع)

بارگاه و ضریح تخریب شده امام صادق(ع)
و آئمه بقیع(ع) در مدینه منوره

می‌شمارد؟ آیا می‌توانید در پاسخ او بگویید من زاهدم و چیزی ندارم؟ اگر بگویید قاضی خلاف می‌کند پس در حق مسلمانان ستم کرده‌اید و اگر بگویید درست و عادلانه حکم می‌کند خود را محکوم نموده‌اید.

۴. به من بگویید شما داناترید یا سلیمان بن داود(ع) که از خدا ملکی خواست که احدی را پس از وی نشاید؟ بی‌شک عمل و سخن سلیمان به حق بود و ما ندیدیم که خداوند او و یا مؤمنی دیگر را بدان خاطر نکوهش کند.

۵. آیا یوسف پیامبر(ع) به پادشاه مصر نگفت: "مرا بر خزاین زمین بگمار که من نگاهبانی دانا هستم" و کارش بدانجا رسید که امور کشور مصر و اطراف آن تا یمن را به دست گرفت و مردم به هنگام قحطی که بدان گرفتار شده بودند، از آذوقه‌ای که نزد او بود دریافت می‌کردند. بی‌شک عمل و سخن یوسف به حق بود و هیچ کس را ندیدیم که به خاطر این کار بر یوسف عیب گیرد و او را سرزنش کند.

۶. ذوالقرنین نیز بنده‌ای بود که خدا را دوست داشت و خدا هم او را. خداوند وسایل را برایش فراهم کرد و مشارق و مغارب گیتی را در زیر حکومتش درآورد. بی‌شک عمل و سخن او به حق بود و ندیدیم کسی بدین خاطر بر او عیب بگیرد. بنابر آنچه شما می‌گویید، سزاوار نیست که کسی چیزی از متاع دنیا را نگاه دارد و حتی اگر نیاز شدید هم بدانها دارد باید همه را از کف بنهد. چه بد باوری است آنچه به سوی آن گراییده‌اید و مردم را به سوی آن می‌کشانید و این ناشی از جهل به کتاب خدای عز و جل و سنت پیامبر اوست.

ای جماعت! به آدابی که خداوند مؤمنان را بدان مؤدب فرموده، متأدب شوید و به همان امر و نهی خدا اکتفا کنید و آنچه بر شما مشتبه شده و علم آن را ندارید، از خود دور کنید و علم آن را به دانشمندان واگذارید تا اجر برید و نزد خداوند معذور باشید. ناسخ و منسوخ و محکم و متشابه قرآن و حرام و حلال خدا را بشناسید. با این کار به خداوند نزدیک‌تر و از جهل و نادانی دورتر می‌گردید.

پی‌نوشت‌ها:

۱. سوره مبارکه حشر، آیه ۹.
۲. سوره مبارکه انسان، آیه ۸.
۳. سوره مبارکه فرقان، آیه ۶۷.
۴. سوره مبارکه اسراء، آیه ۲۹.

پس از آنکه یکی از زاهدان و صوفی‌مسلمان معاصر با امام صادق(ع) به نام «سفیان ثوری» به نزد امام آمد و نسبت به لباس خوب آن حضرت اعتراض کرد و حضرت پاسخ او را داد، جمعی دیگر از مردمان زهدفروش که همه را دعوت می‌کردند تا مانند آنها باشند و به روش ایشان نظافت و رفا و استفاده از نعمت‌های خدا را ترک گویند، نزد آن حضرت آمده گفتند: «دوست ما (سفیان ثوری) نزد شما زبانش بند آمد و نتوانست دلیلی بیاورد در حالیکه عملش صحیح است!». امام صادق (ع) به آنها فرمود: «شما دلایل خود را بیاورید». گفتند: «دلیل ما از قرآن است. خداوند درباره جمعی از یاران پیامبر فرموده است: "دیگران را بر خود مقدم می‌دارند اگر چه نیازمند باشند و هر کس از بخل نفس خود محفوظ ماند آنانند که رستگارانند"». پس خدا کردار ایشان راستوده و در جای دیگری فرموده است: و "خوراک را با آنکه دوستش دارند به مسکین و یتیم و اسیر می‌خورانند"». ما به همین دو آیه بسنده می‌کنیم.

امام (ع) فرمود: «آیا ناسخ و منسوخ و محکم و متشابه قرآن را می‌دانید؟ آیا می‌دانید که هر که گمراه شده از اینجاست و هر که نابود شده از همین جاست؟» پاسخ دادند: «برخی از آنها را می‌دانیم ولی نه تمام آنها را». فرمود: «از همین جاست که گرفتار شده‌اید».

صادق آل محمد(ع) سپس پاسخ مبسوطی به این گروه داد که خلاصه آن به شرح زیر است:

۱. روزی که خداوند در قرآن به عمل نیکی که اشاره کردید خبر داد، این کار مباح و جایز بود. اما اکنون خداوند به خلاف آنچه عمل کردند فرمان داده است و این امر خدا، ناسخ کار آنها شده است. لذا رسول خدا (ص) فرمود: "اگر کسی مقداری خرما یا نان یا دینار و درهمی دارد و می‌خواهد آنها را به مصرف خیر برساند بهتر آن است که در وهله نخست آن را به مصرف پدر و مادر خود برساند، و در وهله دوم برای خود و عیالش صرف کند، و در مرتبه سوم به خویشان و برادران مؤمنش، و در مرتبه چهارم به همسایه‌های مستمندش، و در وهله پنجم در راه خدا و جهاد به مصرف رساند که این اجرش از همه کم‌تر است"...

۲. خود قرآن نیز این گفتار شما را نهی می‌کند و می‌فرماید: "کسانی که چون اتفاق کنند نه زیاده روند و نه تنگ گیرند بلکه در احسان میانه‌رو باشند"». آیا نمی‌بینید که خداوند کاری که شما بدان مردم را فرا می‌خوانید سرزنش کرده و مسرفان را نیز در چندین آیه به باد نکوهش گرفته و نیز از تنگ گرفتن بازداشته و به حد وسط فرمان داده است. خداوند به پیامبرش تعلیم داد که چگونه انفاق کند. جریان از این قرار بود که آن حضرت مقداری طلا داشت و نمی‌خواست که آنها را شب نزد خود نگهدارد پس همه آن را صدقه داد. بامداد سائلی نزد او آمد و پیامبر چیزی نداشت که به او بدهد. سائل هم زبان به نکوهش گشود. پیامبر (ص) هم که مهربان و دلسوز بود از این ماجرا اندوهگین شد. پس خداوند به پیامبرش فرمود: "دست‌خود را ببند و آن را زیاده مگشا، تا نکوهش شده و افسوس خور ننشینی"».

۳. به من بگویید آیا قاضی خلاف می‌کند که بر مردان شما، نفقه زنش را واجب

آخرین اخبار و تحولات منطقه شیعه نشین پاراچنار پاکستان

**در آستانه امید به صلح در منطقه شیعه نشین پاراچنار؛
جنایات یزیدی از سر گرفته شد**

**تهدید جدید طالبان، در ادامه جنایات ضد شیعی؛
کشتن شیعه ثواب زیادی دارد و بر هر مسلمانی واجب است!**

اخبار روز ۱۸ مرداد از پاراچنار حاکی از آن بود که شمار افرادی که در اثر عدم وجود مواد غذایی و دارو در چند روز اخیر از دنیا رفته‌اند به ۱۵ نفر رسید. همچنین یک نفر دیگر از شیعیان پاراچناری مقیم "هنگو" به نام «سرفراز حسین» - از کارمندان یکی از بانک‌های این شهر که چند روز پیش از آن، به وسیله تروریست‌های ضدشیعه ربوده شده بود - به وسیله یزیدیان "اورکزئی" ربوده و سر بریده شد.

تروریست‌های موسوم به طالبان - که همه گروه‌های فرقه‌پرست وهابی و دیوبندی را در بر می‌گیرد - این شیعه بی‌دفاع را ذبح و پیکر او را قطعه قطعه کردند. شیعیان هنگو بعد از تحویل گرفتن جسد این شهید از «تیروهای دولتی» او را به «حوزه علمیه جامعه عسکریه» شهر هنگو منتقل کرده و بعد از تغسیل و تکفین بر وی نماز گزارند. آنها در تلاش‌اند با استفاده از روش‌های ممکن پیکر شهید را به پاراچنار انتقال دهند.

همچنین، درگیری بین شیعیان "پیوار" و یزیدیان "تری‌منگل" همچنان ادامه دارد و چندین نفر از شیعیان در این درگیری‌ها به شهادت رسیده‌اند. این

در ابتدای مردادماه ۸۶، از کراچی خبر رسید که افراطیون وهابی، طالبان و جنایتکاران ضد تشیع، در یک اقدام بی‌سابقه با پخش برگه‌هایی در مناطق مختلف این شهر - از جمله در مناطق شیعه‌نشین - ضمن برشمردن اجر و ثواب برای قاتلین شیعه نوشته‌اند: «بر هر مسلمانی واجب است که این کافران بظاهر مسلمان را از بین ببرد»!

جانان ضد شیعه که خود را مسلمان نامیده و اجر و ثواب اخروی را برای قتل شیعیان قائل هستند در پایان این اطلاعیه‌ها با نقض همه تعلیمات دینی و مذهبی، نوشته‌اند: چنانچه همه شیعیان منطقه در مدت یک ماه آینده "مسلمان" یعنی سنی نشوند زنان و دخترانشان از مدارس، دانشگاه‌ها، ادارات و بیمارستان‌ها ربوده خواهند شد! و مسؤولیت آسیب‌هایی که به آنان خواهد رسید بر عهده خود شیعیان است!!

این تهدیدهای غیراسلامی و غیرانسانی اینک از طریق پیامک‌های تلفن همراه نیز در سراسر کراچی در بین موافقان و مخالفان چنین اقداماتی مبادله می‌شود.

در پاراچنار درگیری های خود را پایان ندهند؛ با آنها برخورد نظامی خواهد شد.

ولی با توجه به گزارش های رسمی روزنامه های نزدیک به دولت، هزاران نفر از خشونت طلبان وزیرستانی وارد منطقه عمومی "کرم ایجنسی" شده و موجبات تشدید درگیری ها را فراهم آورده اند، در حالی که چنانچه نیروهای دولتی اجازه ورود به این تروریست ها را نمی دادند آنها قادر نبودند وارد این منطقه شوند.

با توجه به نقش نیروهای دولتی در درگیری های اخیر - که یک بار مواضع شیعیان را گلوله باران کردند و در یک نوبت یک سنگر مهم را به تروریست ها تحویل دادند که این عمل آنها باعث شهادت ۵ نفر از مدافعین شیعی گردید - به نظر می رسد که دولت پاکستان علیرغم ادعاهایش در خصوص مبارزه با تروریسم، هنوز در این منطقه از تروریست ها حمایت می کند ولی شیعیان هنوز چشم به راه تحرک حامیان حقوق انسان ها (!) هستند.

شهادت برادر سناتور شیعه

«سید عارف حسین» برادر سناتور پیشین «حجت الاسلام و المسلمین سید عابد حسین حسینی» که در درگیری های روز ۲۰ مرداد مجروح شده بود، یک روز بعد در بیمارستان شهر پاراچنار به شهادت رسید و تعداد شهدای درگیری های اخیر در منطقه بلیامین در حدود ۵۰ کیلومتری جنوب شرق پاراچنار، به ۵ نفر رسید.

لازم به ذکر است که به دلیل محاصره ی طولانی، در بیمارستان شهر پاراچنار، داروهای مورد نیاز و ابزارهای جراحی یافت نمی شود و یکی از دلایل شهادت سیدعارف نیز نبود دوا و دکتر بوده است.

براساس گزارش اینا برادران اهل سنت با حضور در حسینیه شیعیان بلیامین ضمن اعلام عدم حمایت از تروریست های ناصبی، بر زندگی مسالمت آمیز در کنار تشیع تاکید کرده اند و امروز نیز جلسه مهمی در بین زعمای شیعه و سنی در این منطقه برگزار شده است که نتایج آن هنوز اعلام نشده است. لازم به ذکر است که «حجت الاسلام عرفانی»، امام جمعه شهر پاراچنار در خطبه های نماز جمعه گذشته از تماس سران اهل سنت با وی در خصوص ایجاد صلح و آشتی خبر داده بود.

براساس این گزارش مدافعین شیعی در این روز نیز پیشروی به سوی دو پایگاه مهم و اصلی نواصب تروریست در منطقه «بگرنی» را ادامه داده اند که در این درگیری ها ۸ تن از نواصب کشته شده اند.

درگیری ها که به دنبال حمله نواصب به یک دستگاه تراکتور حاوی مصالح ساختمانی در منطقه "بلیامین" و شهادت ۲ نفر از شیعیان به شکل پراکنده آغاز شده بود اینک شدت یافته و به صورت تبادل آتش سنگین یافت. دشمن از روستای "جلامایه" و اردوگاه نواصب در روستای "شاشو" که در دو طرف پایگاه ارتش در منطقه "آراولی" قرار دارند، مناطق شیعه نشین «علیزی»، «تانگئی»، «بلیامین»، و «وولئی» را موشکباران می کرد.

بنا بر این گزارش، بعضی از بومیان حتی آرزو می کنند که کاش به جای جنگ، زمین لرزه و یا یک آفت طبیعی بر این منطقه نازل می شد که هم، دوره اش کوتاه بود و هم کشورهای مختلف کمک های خود را به این منطقه ارسال می کردند؛ ولی از زمان آغاز تجاوزات یزیدیان تحت حمایت دولت پاکستان به این منطقه شیعه نشین در آوریل ۲۰۰۷ هیچ سازمان بین المللی و هیچ کشوری از مدعیان در شرق و غرب عالم به دلیل حفظ روابط با دولت پاکستان - چیزی که خود پاکستان هم آن را باور ندارد! - حتی نگاهی به این منطقه و ساکنان آن نکرده اند و از یک اظهار تاسف خشک و خالی نیز ابا نموده اند.

گفتنی است "خبرگزاری اهل بیت (ع) اینا" - که پوشش دهنده گزارش ها و اخبار پاراچنار از ماه آوریل سال ۲۰۰۷ بوده و تقریباً همه فجائع آنجا را پوشش داده و قابل اعتمادترین خبرها را در این زمینه ارائه داده است - ماه ها پیش نسبت به بروز فاجعه انسانی در این منطقه هشدار داده بود.

اینک این فاجعه انسانی به در حال رسیدن به بالاترین حد خود است و تعداد قربانی های نبود مواد دارویی در چند روز گذشته به ۱۵ نفر رسیده است.

روز ۲۶ مرداد خبر رسید که ۲۰۰ تن از تروریست های ناصبی به دست مدافعین شیعه به هلاکت رسیده اند و تعداد نامعلومی از آنها نیز شب گذشته در حمله به روستای شیعه نشین جلامتی به هلاکت رسیده اند؛ در حالی که تعداد شهداء شیعه نیز در ۱۰ روز اخیر به ۳۵ نفر رسیده است.

در همین حال رسانه های پاکستانی که از تحریم اخبار پاراچنار تا حدودی کاستند، اولین بار اخبار خود را اصلاح کرده و این درگیری ها را به عنوان «جنگ بین قبایل شیعه و خشونت طلبان» مطرح می کنند.

برخی گروه ها و احزاب نیز برای جلب نظر مردم و تروریست ها، به دنبال پیروزیهای شیعیان علیه تروریست ها، شایعه حمله ناتو به کرم ایجنسی را مطرح کرده اند! «آفتاب احمد خان شیرپاؤ» وزیر کشور سابق و «صابر شاه» و «کرم درانی» سروریزیران سابق ایالت سرحد و نمایندگان احزاب مختلف در مجلس ایالتی، روز گذشته در اعتراض به آنچه که آنها حمله ناتو به مردم این منطقه عنوان کرده بودند، آبستراکسیون کرده و صحن مجلس ایالتی را ترک کردند!

در همین حال «رحمن ملک» مشاور امنیتی نخست وزیر پاکستان - که به تناقض گویی، وعده های دروغین و مواضع بی اساس شهرت پیدا کرده است - در دو موضعگیری مختلف اظهارات متفاویتی در مورد پاراچنار عنوان کرده است. وی در یک موضعگیری به طور تلویحی از شیعیان حمایت کرده و گفته است که «صبر مردم تمام شده و آنها بالاخره سلاح به دست گرفته و با خشونت طلبان وارد زد و خورد شده اند». وی در ادامه این اظهارات گفته است که چنانچه خشونت طلبان در پاراچنار سلاح بر زمین نگذارند دولت در مدت ۳ روز آینده علیه آنها عملیات نظامی راه خواهد انداخت؛ که این موضع وی مورد استقبال شیعیان نیز قرار گرفت. اما در جای دیگر گفته است که «چنانچه قبایل درگیر

دیره اسماعیل خان؛

عملیات انتحاری در بیمارستان!

روز ۲۹ مرداد و در تیراندازی و حمله انتحاری در یک بیمارستان، ۳۰ نفر شهید و دهها نفر مجروح شدند

دیره اسماعیل خان از یک سال گذشته همواره شاهد کشتار شیعیان بوده و تعداد شهداء در این مدت به بیش از ۲۳۰ نفر رسیده ولی تاکنون هیچ کس در این رابطه دستگیر و مجازات نشده است.

بر اساس گزارش رسانه‌های پاکستانی، تروریستها یک نفر از شیعیان به نام «سیدبسط شاه» را در یکی از خیابان‌های شهر به ضرب گلوله به شهادت رساندند و پلیس جسد آن شهید را به بیمارستان مرکزی شهر منتقل کرد؛ شیعیان شهر بلافاصله در بخش اورژانس بیمارستان تجمع کردند. در این میان، یک تروریست خودش را درون بخش منفجر کرد که بر اثر آن ۳۰ نفر کشته و دهها نفر دیگر زخمی شدند. در بین کشته‌ها و زخمی‌ها علاوه بر تعداد زیادی شهیدان شیعه، خدمه بیمارستان و بیماران دیده می‌شوند. ۵ نفر پلیس نیز در این حمله تروریستی کشته شده‌اند.

پلیس شهر دیره اسماعیل خان اعلام کرد که این حمله انتحاری بوده و سر و پاهای مهاجم انتحاری پیدا شده است.

به دنبال این حادثه شیعیان خشمگین در "خیابان سرکولر" این شهر دست به تظاهرات زدند.

براساس اظهارات یکی از مقامات پلیس تمامی راههای خروجی و ورودی شهر مسدود شده و نیروهای پلیس مشغول بازرسی بدنی عابرین می‌باشند.

لازم به یادآوری است که نیروهای پلیس شهر دیره اسماعیل خان معمولاً بعد از چنین حوادثی دست به اقدامات اینچنینی می‌زند و مهاجمان و عاملان چنین حملاتی معمولاً موفق به فرار می‌شوند.

با اینحال «ملا عمر»، سخنگوی گروهک تروریستی «طالبان محلی» در تماس تلفنی با رسانه‌ها مسئولیت حمله انتحاری را برعهده گرفت و ادعا کرد که هدف این حمله نیروهای پلیس بودند و شهروندان عادی به طور تصادفی هدف قرار گرفته‌اند!!! وی گفت که تازمانی که دولت عملیات خود را علیه گروه طالبان در مناطق مختلف متوقف نکرده باشد، اینگونه حملات ادامه خواهد یافت.

براساس گزارش بنیاد شهید پاکستان ۲۰ نفر شیعه - که از ۱۹ تا ۴۵ سال سن داشتند - در این حمله به شهادت رسیده‌اند که اکثریت آنها از سلسله جلیله سادات می‌باشند.

فرمانده پلیس ایالت سرحد اعلام کرد که در سراسر ایالت آماده باش امنیتی و در شهرستان دیره اسماعیل خان مقررات ممنوعیت تجمع بیش از سه نفر به حالت اجراء گذاشته شده است.

به دنبال این حادثه «خانم فهمیده میرزا» رئیس مجلس ملی پاکستان، «فیصل کریم کندی» نائب رئیس، «فضل الرحمن» رهبر حزب جمعیت علماء اسلام و دیگران ضمن محکوم کردن آن با بستگان قربانیان اظهار همدردی کرده‌اند؛ چیزی که درد آنها را دوا نمی‌کند آنها نیاز به امنیت دارند، که اینک وجود خارجی ندارد.

ترور پزشک شیعه

«دکتر لیاقت علی بنگش» جراح متخصص و فارغ التحصیل دانشگاههای ایران، روز شنبه ۲۶ مرداد در مطبش در شهر "کوهات" واقع در ایالت شمالغربی پاکستان در ۵۴ کیلومتری جنوب شهر پشاور به دست تروریستهای مسلح ناصبی به شهادت رسید.

به گزارش ابنا دکتر لیاقت علی، سالها برای تحصیل در دانشگاه، در ایران اقامت داشته و در همان دوران با یک بانوی ایرانی اهل مشهد ازدواج کرده بود.

دکتر لیاقت علی که چند سالی در شهر شیعه نشین پاراچنار و در بیمارستان مرکزی مشغول خدمت بود، انسانی آزاده و خدمتگذار مردم به شمار می‌رفت. دکتر بنگش بعد از چند سال خدمت در شهر دیره اسماعیل خان به شهر کوهات منتقل شده بود و علاوه بر بیمارستان دولتی این شهر، در مطب شخصی خود نیز به درمان بیماران می‌پرداخت.

قابل ذکر است که دکتر لیاقت علی با توجه به آنچه که در ایران اسلامی آموخته بود برای وحدت شیعه و سنی اهمیت زیادی قائل بود و پزشک متعددی بود که در حین درمان بیماران تفاوتی بین شیعه و سنی قائل نمی‌شد و با توجه به این که اکثریت جمعیت شهر کوهات را اهل سنت تشکیل می‌دهند بیشتر بیماران سنی مذهب بودند و او در میان شیعه و سنی از محبوبیت شایانی برخوردار بود. اما تروریستهای وحشی و درنده‌خو او را نیز هدف قرار دادند و عده زیادی از تنگدستان را که در مطب وی رایگان معالجه می‌شدند، از وجود وی محروم ساختند.

تروریستها و جنایتکاران بالفطره وهابی و طالبان ثابت کرده‌اند که برای نیل به اهداف استکبار و صهیونیسم به هیچگونه قواعد اخلاقی اعتقاد ندارند و به راحتی می‌توانند پزشک و بیمار و زن و کودک را هدف قرار دهند.

البته این امر قابل ذکر است که تروریستهایی که دست به عملیات انتحاری می‌زنند، در نتیجه شستشوی مغزی توسط مزدوران استکبار و سازمانهای مزدور - به طمع بهشت بدون معطلی - آماده این عمل ننگین می‌شوند اگرچه استفاده از **داروهای روانگردان** نیز در این زمینه رایج بوده و عده‌ای از عاملان حملات انتحاری مبتلا به بیماری های لاعلاج می‌باشند.

نماینده مجلس شورای اسلامی:

شیعیان را در پاکستان می‌کشند و ما به این کشور گاز می‌دهیم!

نماینده مردم زاهدان در مجلس شورای اسلامی، ضمن انتقاد شدید از نسل کشی دو ساله شیعیان در پاکستان، خطاب به رییس مجلس گفت: می‌دانید که نزدیک دو سال است شیعیان پاکستان به دست "وهابیون افراطی" و شیعیان شرق ایران توسط "گروهک جنرالشیطان" قتل عام می‌شوند، درحالی که مسؤولان ما در این شرایط درصدد "انتقال گاز به پاکستان" هستند!

«دکتر شهریاری» در جلسه علنی روز بیستم شهریور مجلس، با استناد به بند ۱۶ اصل سوم قانون اساسی گفت: «تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس

وی در این روز در روستای "پیوار" در منطقه شیعه‌نشین پاراچنار - که نزدیک به دو سال است تحت حمله و محاصره دشمنان تشیع قرار دارد - حضور داشت که مورد حمله موشکی تروریست‌ها قرار گرفت و از ناحیه هر دو پا بشدت مجروح شد. مجروحان پس از انتقال به بیمارستان، تحت عمل جراحی قرار گرفتند و بنا به آخرین گزارش‌های رسیده از پاکستان، حال عمومی حجت‌الاسلام حسینی که در یکی از بیمارستان‌های اسلام آباد بستری می‌باشد، خوب است و خطر قطع پا که احتمال آن داده می‌شد فعلاً ایشان را تهدید نمی‌کند.

در این حمله سه نفر از اعضای خانواده‌ی میزبان ایشان «آقای حاجی عمران علی» - از جمله همسر و پسر جوانش - و نیز یک کودک همسایه به شهادت رسیدند و ۹ نفر دیگر مجروح شدند.

ربوده شدن دو نفر و شهادت یک شیعه دیگر

حمله موشکی تروریستی فوق‌الذکر در حالی صورت گرفت که چند روز پیش از آن، ۲ نفر از شیعیان پاراچنار که در حین عزیمت به پیشاور - از طریق افغانستان و منطقه "خیبر ایجنسی" - بودند ربوده شده و یک دانش‌آموز به نام «تجم» در حال فرار از هجوم تروریست‌ها به دره‌ای سقوط کرد و متأسفانه جان خود را از دست داد و به شهادت رسید.

شایان ذکر است که دو شیعه ربوده‌شده، از کارگرانی بودند که برای تأمین معاش خانواده خود در کشور امارات مشغول به کار بودند و اینک برای دیدار با بستگان خود به پاراچنار بازمی‌گشتند. تروریست‌ها پیش از این سه کارگر شیعه دیگر را که از قطر برمی‌گشتند ربوده و برای آزادی هر کدام از آنان، سه میلیون روپیه درخواست کرده بودند!

با وجود اعلام آتش‌بس دولتی (البته برای پنج‌مین بار) محاصره شیعیان همچنان ادامه دارد و آتش‌بس، عملاً در مناطقی واقعاً به مرحله اجرا درآمده است که شیعیان از قدرت بیشتری برخوردارند؛ ولی منطقه "پیوار" کماکان در معرض حملات قرار دارد.

با این حساب، به نظر می‌رسد که دولت می‌خواهد جنگ در این منطقه تداوم داشته باشد.

مردم پاراچنار هم که از پایداری اینگونه آتش‌بس‌ها مطمئن نیستند استقبالی از آتش‌بس جدید ننموده‌اند.

معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از همه مستضعفان جهان است».

وی از لاریجانی و سایر مسؤولان خواست تا این مسأله را پیگیری و در روابط دوجانبه با پاکستان تجدیدنظر کنند.

شهریاری همچنین درخواست کرد که وزیر امور خارجه به صلاحدید ریاست مجلس شورای اسلامی در صحن مجلس حضور یافته و در این خصوص توضیح دهد.

لازم به ذکر است که حملات علیه شیعیان پاراچنار از آوریل ۲۰۰۷ شروع شده و هنوز ادامه دارد و بیش از نیم میلیون شیعه از ۱۶ نوامبر سال ۲۰۰۷ در محاصره کامل به سر می‌برند و مرگ و میر کودکان و بیماران به دلیل نبود مواد غذایی و دارویی به مسأله‌ای معمولی و هر روزه تبدیل شده است.

آنچه سخنان این نماینده مجلس را قابل قبول‌تر می‌سازد این است که اسنادی در دست است که مطابق آنها دولت پاکستان در چندین نوبت با تروریست‌های یزیدی و وهابیون و القاعده همکاری کرده است! که این همکاری‌ها به کشتار مسافران بی‌دفاع شیعی انجامیده و نیروهای دولتی تنها به تحویل دادن اجساد شیعیان به خانواده‌هایشان اکتفا کرده‌اند.

دو حادثه و سند جدید

در هفته سوم شهریورماه، دو حادثه جدید اتفاق افتاد که ثابت می‌کند دولت پاکستان علیرغم شعار مبارزه با تروریسم در مقابل شیعیان پاراچنار، در واقع در کنار طالبان و القاعده قرار دارد:

اول - در یکی از حملات نیروهای شیعی، دو جسد نیروهای دولتی در بین اجساد طالبان یافت شد و مقادیر زیادی اسلحه و مهمات رسمی ارتش پاکستان همراه با دو دستگاه بی‌سیم پرقدرت ارتش نیز از بین اجساد طالبان کشف گردید.

دوم - یک خودروی حامل طالبان مسلح در کنار خودروهای نظامی ارتش به منطقه شیعه‌نشین "علی‌زئی" نفوذ کرد و سرنشینان خودرو به محض رسیدن به علی‌زئی، به سوی شیعیان تیراندازی کردند که در نتیجه آن یک نفر شهید و دیگری مجروح شد. در تیراندازی متقابل شیعیان نیز ۴ تن از نیروهای طالبان به هلاکت رسیدند که یک جسد از خودرو افتاد و توسط شیعیان به خاک سپرده شد.

گفته می‌شود که این خودرو حامل عاملان حملات انتحاری بوده ولی چون عاملان انتحاری فرصت حمله نیافتند، از محل متواری شده و به شهرک سنی‌نشین "بگن" رفتند.

فرزند شهید عارف حسین حسینی ترور شد

حجت‌الاسلام سید علی حسینی فرزند «علامه شهید عارف حسین حسینی» رهبر فقید شیعیان پاکستان روز دوم مهر در پاراچنار مورد حمله تروریستی قرار گرفت.

سید علی حسینی فرزند علامه شهید سید عارف حسین حسینی است که بیش از یک دهه در حوزه علمیه قم به تحصیل اشتغال داشت و پس از بحرانی شدن اوضاع شیعیان پاکستان، به این کشور عزیمت و تلاش‌هایی را برای ایجاد وحدت در صفوف شیعیان آغاز نموده است.

برگزیده‌ای از اخبار اختصاصی

خبرگزاری اهل بیت (ع) - ابنا

مفتی سلفی: زولبیا حرام است مگر با شرط!

یکی از شیوخ سلفی الجزایر، در فتوایی، خوردن زولبیا - که در ماه مبارک رمضان از شیرینی‌های پرطرفدار در این کشور محسوب می‌شود - را تحریم کرد. «شیخ محمدعلی فرکوس» معروف به ابوعبدالعزیز، در فتوایی حکم حرمت زولبیا، الطمینة و شیرینی‌های دیگری که در ماه رمضان استفاده می‌شود را صادر کرد. وی دلایل حرمت خوردن این شیرینی‌ها را "بدعت"، "وجود بخشی صلیبی مانند در میان آنها" و "عدم وجود دلیل شرعی"، ذکر نمود.

در پی این فتوای عجیب، توضیحات شگفت‌انگیزتر این مفتی، جمود عجیب وهابیت و سلفیت را بیش از پیش برملا کرد.

پس از آنکه نشریه الجزائری «الخبر الاسبوعی» خبر از فتوای فوق داد، سایت اینترنتی این مفتی اقدام به استفتا از او و درج پاسخ تفصیلی وی نمود.

شیخ فرکوس در پاسخ به این استفتا، پس از ذکر مقدمات طولانی، زولبیا و دیگر شیرینی‌ها را مشروط به شرایطی حلال، و در صورت‌های دیگری حرام دانست!

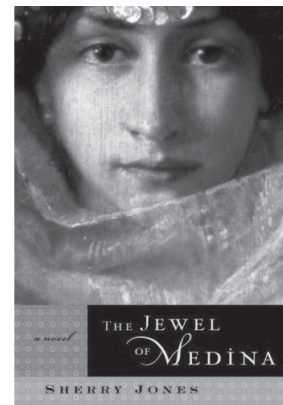
این دانشمند سلفی در فتوای دوم می‌نویسد: «اگر کسی غذایی را به عنوان عبادت مصرف کند یا خوردن آن را مستحب بداند ولی چنین چیزی در کتاب و سنت نیامده باشد، در واقع چیزی را تشریع کرده است که خدا نازل نکرده است و چنین تشریعی حرام است».

وی با کمال تعجب ادامه می‌دهد: «بنابراین اگر روزه‌دار اعتقاد داشته باشد که روزه‌اش کامل نمی‌شود مگر با خوردن زولبیا، یا اینکه عقیقه‌اش کامل نیست مگر با پختن طمینه، این امر نوعی تشریع و بدعت، و در نتیجه حرام است!»

حال آنکه واضح است که هیچکس زولبیا یا شیرینی‌های دیگر ماه مبارک رمضان را کامل کننده روزه نمی‌داند یا آن را به قصد استحباب نمی‌خورد. بلکه این تنقلات شیرین سنتی، در سراسر جهان اسلام به دلیل کمبود قند خون که بر اثر امساک به وجود آمده است مصرف می‌شود.

در واقع این فتوای جدید، پرده از جمود عجیب سلفیان و وهابیون برداشت؛ جمودی که باعث شده است آنها شعائر واضح اسلامی نظیر «توسل» و «زیارت قبور» را نیز با نیت‌هایی خودخوانده و ساختگی حرام بدانند، در حالی که هیچ مسلمانی این امور را با نیت‌های شرک‌آلودی که این مفتیان تصور کرده‌اند انجام نمی‌دهد.

شایان ذکر است فتاوای مضحک و عجیب زیادی از سوی مفتیان سلفی و وهابی صادر گردیده و می‌گردد که یکی از مهم‌ترین دلایل آن، دوری لجوجانه آنها از معارف و تعلیمات مفسران واقعی قرآن و سنت - یعنی اهل بیت علیهم‌السلام - است.

توطئه جدید دشمنان پیامبر (ص)

علیرغم اعلام عدم انتشار کتاب موهن «جواهر مدینه» تبلیغ اینترنتی برای پیش فروش این کتاب با استفاده از سایت معروف آمازون انگلستان آغاز شد.

در این آگهی اعلام گردیده که قیمت این کتاب ۱۱ پوند است. کسانی که به عنوان پیش خرید، پول به حساب مربوطه واریز کنند کتاب را به محض انتشار دریافت خواهند کرد. **قبلاً اعلام شده بود که این کتاب منتشر نخواهد شد.**

کتاب موهن «جواهر مدینه» که درباره زندگی "عائشه" همسر پیامبر (ص) است و به قلم شخصی به نام «شری جونز» نوشته شده، تصویری غیر واقعی از وی ارائه داده است؛ لذا برخی آن را "آیات شیطانی دوم" نامیده‌اند.

در همین حال «دنيس اسپلبرگ» استاد تاریخ اسلام در دانشگاه تگزاس که پیش از چاپ، این کتاب را خوانده است، آن را خلاف تاریخ واقعی اسلام و توهین به مقدسات دینی دانست.

انتشارات معروف «زندوم هاوس» آمریکا که با پرداخت یکصد هزار دلار به نویسنده کتاب، قصد داشت آن را منتشر کند، با اظهارات این استاد تاریخ اسلام دانشگاه تگزاس نظر خود را عوض کرد و طبق خبرها اعلام کرده است که قصد توهین به مقدسات دینی را ندارد.

افتتاح کلوب همجنس‌بازان در پایتخت جمهوری مسلمان نشین

در روزهای نزدیک به ماه مبارک رمضان، اعلامیه‌های زیادی در سطح شهر "قازان" پایتخت جمهوری تاتارستان توزیع گشت که خبر از افتتاح رسمی "باشگاه همجنس‌بازان" می‌داد! همچنین تبلیغات تلویزیونی این کلوب از کانالهای مختلف، این مسأله را به خبر اول این ماه در تاتارستان تبدیل کرده است.

به گفته «و. کلوکلف» مؤسس این مرکز فساد، هدف از تأسیس این باشگاه، ایجاد محیطی بدون نگرانی برای استراحت و تفریح همجنس‌بازان مرد و زن است. وی اضافه کرد: همچنین برای اشخاص مشهور و مقامات دولتی که می‌خواهند از این باشگاه استفاده کنند ورودی مجزایی در نظر گرفته شده است. ضمن اینکه آنان می‌توانند با ماسک به این کلوب رفت و آمد کنند تا ناشناخته بمانند!

در این حال، مقامات ملی، مدنی و نیز جامعه اسلامی شهر قازان اعتراض شدید خود را علیه این اقدام ضد اسلامی پیروان قوم لوط ابراز داشته‌اند.

گذشته از "اداره روحانیت تاتارستان" که صریحاً مقابل خود با همجنس‌بازان را اعلام کرد، «فاندلاس سافیلین» رهبر جنبش ملی تاتارستان و نماینده سابق مجلس گفت: «این بالاترین شرمندگی برای ملت تاتار است که چنین چیزی را تحمل کنند. این یک فساد معنوی کامل است و شرمند داریم که دولت ما از عهده مقابله با آن بر نمی‌آید و جامعه ما چنین اجازه‌ای به خود می‌دهد».

قازان (Qazan) پایتخت جمهوری خودمختار تاتارستان و یکی از بزرگ‌ترین شهرهای روسیه است که در ۷۹۷ کیلومتری مسکو و در بخش شرقی روسیه اروپایی قرار گرفته است. تاتارستان با حدود ۵۵ درصد مردم مسلمان (اعم از شیعه، سنی و پیروان فرقه‌های صوفی)، یکی از توسعه‌یافته‌ترین مناطق اقتصادی فدراسیون روسیه بوده و قازان از مراکز مهم صنعتی، بازرگانی و فرهنگی در مرز اروپا و آسیا است و مهم‌ترین شهر فرهنگی برای تاتارها است. این شهر از سال ۱۸۰۱ دارای دانشگاه شده و از سال ۲۰۰۵ میلادی (هم‌زمان با هزارسالگی این شهر) بزرگ‌ترین مسجد روسیه - و احتمالاً اروپا - به نام "مسجد قل شریف" در آن ساخته شده است.

این جامعه ۵۵ درصدی مسلمان، در حالی اکثریت دینی را در این جمهوری دارد که از دوران حکومت «ایوان مخوف» تبلیغ مذهبی شدیدی آغاز شد و تعداد نسبتاً زیادی از تاتارها، مسیحی ارتدوکس شدند. از دوران حکومت اولین رُمانف‌ها تا دوره کاترین دوم اقدامات گوناگونی برای ریشه کن کردن اسلام صورت گرفت؛ مساجد تخریب و املاک وقفی مصادره شد، مدارس ویژه‌ای برای فرزندان تاتارهای مسیحی شده گشایش یافت، مسلمانان از روستاهایی که تاتارهای مسیحی شده داشتند به نقاط دوردست تبعید شدند، تبلیغ اسلام جرم محسوب گردید و مجازات مرگ برای آن در نظر گرفته شد. فقط در فاصله سال‌های ۱۷۴۰ تا ۱۷۴۳، از ۵۳۶ مسجد ناحیه قازان، ۴۱۸ مسجد تخریب شد. این اقدامات ضد اسلامی - نظیر تبلیغات و فعالیت علنی همجنس‌گرایان - در راستای همان اسلام‌زدایی کهن به نظر می‌رسد.

قاتل تاسوکی، رجل سیاسی می‌شود!!

«عبدالمالک ریگی» قاتل شیعیان و سرکرده‌ی گروهک اشرا جند الشیطان، برای کنار گذاشتن سلاح و تأسیس حزب سیاسی در ایران اعلام آمادگی کرد!

این تروریست مورد حمایت آمریکا که دستش به خون ده‌ها شهروند مظلوم شیعه آلوده است و هنوز تعدادی از جوانان کشور را در اسارت خود دارد اعلام کرد حاضر است سلاح را به زمین بگذارد و حزب سیاسی تشکیل دهد.

عبدالمالک ریگی سرکرده گروهک اشرا موسوم به جندالله، از ترس حملات نیروهای ایرانی از یک سو، و ایجاد مانع از طرف دولت پاکستان از سوی دیگر، آمادگی خود را در خصوص مذاکره با دولت جمهوری اسلامی مطرح کرده و اینک پس از بی‌اعتنایی مسئولان ایرانی به درخواستش در خصوص آزادی همقطاران، ضمن درخواست تأمین جانی، برای کنار گذاشتن سلاح اعلام آمادگی کرده است.

در همین حال "روزنامه القبس" چاپ کویت هم خبر داد که ریگی اعلام کرده که گروهش برای کنار گذاشتن سلاح و تبدیل شدن به یک حزب سیاسی و مذاکره با دولت ایران در حضور یک میانجی بین‌المللی آمادگی دارد!

قابل ذکر است که دولت پاکستان سه ماه پیش با وجود مخالفت ضمنی مسئولان امنیتی آمریکا، برادر عبدالمالک ریگی و پنج نفر دیگر از اعضای دستگیر شده‌ی گروهک ریگی را به ایران تحویل داد.

جالب اینکه عده‌ای در پاکستان با هزینه کردن پول‌های هنگفت، برادر ریگی را شهروند پاکستانی معرفی کرده و برای وی شناسنامه، گواهی تولد و مدرک دیپلم از دبیرستانی در کراچی تهیه کردند و به دیوان عالی پاکستان علیه دولت آن کشور، شکایت کردند و خواستار بازگرداندن او از ایران شدند، اما ظاهراً جعلیات مورد استناد نتوانست توجه دیوان عالی را جلب کند و پرونده تا کنون مسکوت مانده است.

انتصاب یک شیعه به سمت سرکنسول در کنیا

دبیرخانه "فدراسیون خوجه‌های آفریقا" از انتصاب «حاجی منظور بای کنانی» از اعضای این فدراسیون به سمت سرکنسول جزایر کومور در کشور کنیا خبر داد.

«آقای احمد عبدالله محمد سامبی» رییس جمهوری کومور، منظور بای کنانی یکی از اعضای فدراسیون خوجه‌های آفریقا را به عنوان سرکنسول این کشور در کنیا منصوب کرد.

سامبی در دیدار اخیر خود از کنیا ضمن اعلام این انتصاب، خواستار سرمایه‌گذاری تجار این فدراسیون در کشور کومور شد.

خوجه‌ها شیعیان اثنی عشری هستند که از سال ۱۸۷۲ به صورت شکل‌یافته‌ای از هند به آفریقا مهاجرت کرده و در این قاره استقرار یافتند و تا به امروز، منظم‌ترین گروه شیعه آفریقایی به شمار می‌آیند. این گروه، به لحاظ تجاری و اقتصادی نیز موقعیت ممتازی دارند.

ممنوعیت شیعیان عربستان از برپایی جشن میلاد

امام حسن (ع) و تخریب تزئینات خیابان‌ها

در پی اعلام ممنوعیت برگزاری هرگونه مراسم از سوی مقامات امنیتی عربستان در روز ۱۵ رمضان، شیعیان شهرهای احساء و قطیف عربستان از برپایی مراسم جشن سالروز میلاد امام حسن مجتبی (ع) محروم ماندند.

به گزارش اینا، با فرارسیدن ۱۵ رمضان سالروز ولادت امام حسن مجتبی (ع) امام دوم اهل بیت (ع)، شیعیان شهرهای احساء و قطیف (در منطقه شیعه‌نشین "الشرقیة") خود را برای برگزاری مراسم جشن این روز آماده می‌کردند، که نیروهای محلی و امنیتی عربستان با ابلاغ پیامی به آنها، نسبت به برگزاری هرگونه مراسمی در این روز هشدار دادند.

این در حالی بود که شیعیان این مناطق با گل‌آرایی و تزئین خیابان‌ها و خانه‌های خود، به استقبال این روز رفتند، اما نیروهای امنیتی این تزئینات را تخریب کردند.

ضمن اینکه منابع آگاه از درگیریهای ماموران امنیتی با ساکنان این مناطق و حمله آنها به شهرک‌های شیعه‌نشین خبر دادند.

بنابراین گزارش، ده‌ها تن از نیروهای امنیتی با حمله به تزئینات خیابان‌ها، اقدام به تخریب پارچه‌نوشته‌ها و پلاکاردهای تبریک به مناسبت میلاد امام حسن (ع) کردند.

همچنین نیروهای امنیتی با گرفتن تعهد از جوانان ساکن در این مناطق، قراردادن هرگونه آذین و یا مظاهر جشن در شهر را منع کردند.

اختری: همراهی قرضای با جاهلان، تأسف بار است

سفراء و نمایندگان کشورهای اسلامی - از جمله نمایندگان سازمان‌های مبارز فلسطینی - تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رؤسای برخی سازمان‌های داخلی و معاونین وزارت امور خارجه در ضیافت افطار و شام دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت (ع) شرکت کردند.

«حجت‌الاسلام والمسلمین اختری» دبیرکل مجمع پس از ضیافت افطار، به تبیین اهداف و ساختار تشکیلاتی مجمع پرداخت. وی تبیین معارف قرآن و مکتب اهل بیت (ع) و دفاع از حقوق شیعیان و مسلمانان با تأکید بر وحدت در صفوف مسلمانان را از جمله اهداف مجمع برشمرد.

اختری گفت: «اسلام و مسلمانان از دو ناحیه داخلی و خارجی مورد حمله هستند؛ دشمنان خارجی اسلام و در رأس آنان استکبار جهانی با اهانت به دین و قرآن و ساحت مقدس رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در صدد ضربه زدن به اسلام هستند و از سوی دیگر با توطئه‌های گوناگون در بین مسلمانان ایجاد تفرقه می‌کنند؛ و در جبهه داخلی نیز جاهلان متحجر و تکفیریان متعصب در درون امت اسلامی فعالیت می‌کنند و اسلام و مسلمانان را تضعیف می‌نمایند و متأسفانه «قرضای» رئیس اتحادیه جهانی علماء مسلمان نیز با این گروه‌ها همراه و هم‌نظر می‌شود و در شایعه‌پراکنی علیه وحدت اسلامی مشارکت می‌کند و تشیع را مورد حمله قرار می‌دهد».

وی تأکید کرد که دلیل اصلی حمله‌های این دو گروه آن است که هر دوی آنها دچار جهل و نادانی هستند و با تشیع و اسلام از روی نادانی روبرو می‌شوند. آنها با مکتب اهل بیت آشنایی ندارند.

آقای اختری خطاب به سفیران کشورهای اسلامی گفت: «شما رسولان کشورهای اسلامی در جمهوری اسلامی ایران هستید و ما از شما تقاضا داریم که این مکتب را خوب بشناسید و به ملت‌های خود نیز معرفی کنید».

وی با اشاره به این که مقداری کتاب در زمینه معرفی مکتب اهل بیت (ع) در اختیار میهمانان قرار گرفته و چنانچه نیاز به کتاب‌های بیشتری داشته باشند مجمع جهانی این نیازها را رفع خواهد کرد.

سفیر سابق جمهوری اسلامی در سوریه در پایان با اشاره به روز جهانی قدس اظهار داشت: «نظام اسلامی ایران از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی پیگیر مسئله فلسطین بوده و چه در زمان رهبری امام خمینی و چه در دوران امام خامنه‌ای موضوع فلسطین را در صدر سیاست خارجی خود دارد و بر حقوق مردم فلسطین تأکید می‌نماید».

«صلاح زواوی» سفیر فلسطین در جمهوری اسلامی ایران نیز به عنوان «شیخ السفراء» از جانب سفیران کشورهای اسلامی حاضر در ضیافت به ایراد سخن پرداخت.

وی از مجمع جهانی اهل بیت (ع) تشکر کرد و اظهار داشت: «ما پیام ضرورت وحدت اسلامی را درک کرده‌ایم و بر آن تأکید می‌کنیم».

قرضای عقب‌نشینی کرد

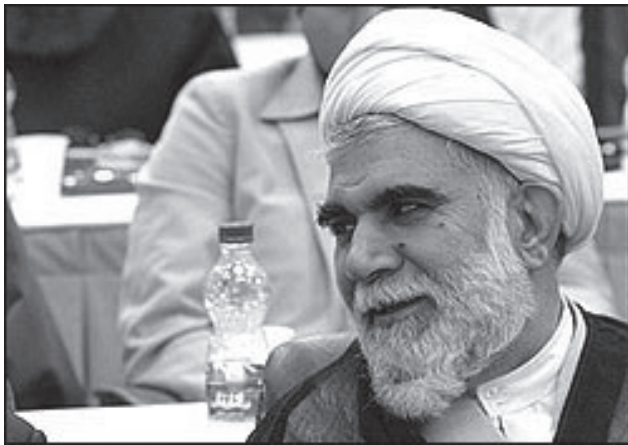
به دنبال انتقاد علمای شیعه و سنی - نظیر برخی مراجع تقلید در داخل و خارج ایران، آیت‌الله تسخیری دبیر کل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، حجت‌الاسلام اختری دبیرکل مجمع جهانی اهل بیت (ع) و علما و ائمه جمعه فریقین - از مواضع ضدشیعی یوسف قرضای، وی طی بیانیه‌ای لحن سخن خود را تغییر داد.

در بیانیه جدید قرضای آمده است: دوست من آقای تسخیری که بیش از یک ربع قرن مرا خوب می‌شناسد و همواره در هیئت امنای اتحادیه علمای مسلمین، اجلاس‌ها و مجامع فقهی با هم ملاقات داریم، نیک می‌داند که من هیچ گاه فتنه‌انگیز نبوده بلکه همواره مبلغ وحدت و الفت بوده‌ام و در برابر حملات گروه‌های تندرو ایستاده و افراد را در نوشته‌ها، خطبه‌ها و سخنرانی‌هایم به اعتدال و میانه‌روی فرا خوانده‌ام تا بدانجا که در میان اصحاب تبلیغ و اندیشه و فقه به عنوان سمبل اعتدال شناخته شده‌ام و آثارم در دعوت دیگران به بیداری اسلامی گواه این مدعاست.

قرضای در ادامه می‌گوید: من اعلام می‌کنم که روزنامه «المصری الیوم» سخن مرا دقیق و کامل نقل نکرده و در آن دخل و تصرف نموده است و با اصل پاسخ‌هایم انطباق ندارد.

قرضای سپس از دیدگاه خود در قبال موضع شیعه نسبت به قرآن نوشته است: در مقالاتی که در کنفرانسهای تقریب از جمله در بحرین ارائه کردم و از سوی کتابخانه مصری وهبه و مؤسسه لبنانی الرساله انتشار یافت، نظر کسانی که شیعیان را به تحریف قرآن متهم می‌کنند و آنان را کافر می‌پندارند رد کرده و گفته‌ام تمامی شیعه معتقد به قرآن هستند و از همین رو آن را تلاوت و حفظ کرده و در مسائل اعتقادی به آن استناد می‌کنند و نیز گفته‌ام که هرگز نزد شیعیان قرآنی که مغایر قرآن ما باشد دیده نشده است و قرآنهای چاپ ایران همان قرآنهایی است که در مصر و سعودی چاپ می‌شود و افزوده‌ام که شیعیان خود نسبت به این ادعا که بعضی از جزءهای قرآن ناقص است اتفاق نظر نداشته و محققان شیعه نیز این رأی را مردود می‌شمارند و در همین راستا و در بیان عدم تحریف قرآن مجید و مصون بودن آن از هر گونه فزونی و کاستی، به نقل اقوال شیعیان معتدلی پرداخته‌ام که مورد استناد علمای اهل سنت است. اینها مطالبی بوده است که در کتاب «مبادی الحوار و التقريب» خود نوشته‌ام که بهترین گواه بر موضع من نسبت به نگاه شیعه به قرآن است. بنابراین دامن زدن به این مطلب برای حمله به من روا نیست.

القرضای طی گفتگو با روزنامه مصری «المصری الیوم» - آنگونه که این روزنامه نقل کرده - شیعیان را بدعت‌گر نامیده بود و مدعی تلاش آنها برای گسترش تشیع در بین اهل تسنن با توسل به منابع مالی و نیروهای تبلیغی شده بود.

چرا آمریکا و اسرائیل نمی‌توانند به ایران حمله کنند

دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت (ع) گفت: «در جنگ ۳۳ روزه با افتخاری که حزب الله لبنان آفرید اسرائیل به معنای واقعی به نابودی کشیده شد و امروز رژیم صهیونیستی از نظر نظامی، سیاسی، امنیتی و اقتصادی پوسیده شده است».

حجت الاسلام والمسلمین اختری که در مراسم گرامیداشت دومین سالگرد پیروزی حزب الله لبنان در جنگ ۳۳ روزه در سالن وزارت کشور سخن می‌گفت با تأکید بر اینکه آمریکا و اسرائیل به این دلیل که نمی‌دانند در صورت حمله به ایران پاسخ ما به آنها چگونه خواهد بود به ایران تعرض نخواهند کرد اظهار داشت: «همچنین آمریکا و اسرائیل نمی‌دانند که جنگ با ایران چقدر طول می‌کشد و نمی‌دانند ایران چه امکاناتی در اختیار دارد و نسبت به حمله احتمالی چه واکنشی نشان خواهد داد».

وی حزب الله لبنان را افتخاری برای جهان اسلام، مکتب اهل بیت (ع) و مکتب تشیع خواند و تصریح کرد: «عزت و افتخار و سرافرازی که حزب الله لبنان در این مقطع به ارمغان آورد بسیار بزرگ و ارزشمند بود».

اختری با اشاره به اینکه در این مراسم تعدادی از خانواده‌های حزب الله لبنان حضور دارند گفت: «امیدوارم این جشن به خوبی انعکاس پیدا کند تا مردم فلسطین و لبنان بدانند مردم مسلمان ایران همچون روز اول در کنار آنها هستند و در غم و شادی آنان شریکند».

وی غیر قابل پیش‌بینی بودن را وجه مشترک پیروزی انقلاب اسلامی ایران و پیروزی حزب الله در جنگ ۳۳ روزه دانست و افزود: «مانند پیروزی انقلاب اسلامی ایران که برای همگان غیر قابل باور بود در جنگ ۳۳ روزه نیز هیچکس باور نمی‌کرد که حزب الله لبنان در رویارویی با اسرائیل پیروز شود».

دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت اضافه کرد: «در جنگ ۳۳ روزه با افتخاری که حزب الله لبنان آفرید اسرائیل به معنای واقعی به نابودی کشیده شد و امروز رژیم صهیونیستی در شرایطی است که اصلاً توان بازسازی خود را ندارد و از نظر نظامی، سیاسی، امنیتی و اقتصادی از هم پاشیده شده و نظام آن از داخل پوسیده شده است».

اختری در پایان تأکید کرد جنگ ۳۳ روزه نشان داد که هیچگاه نباید از خواسته‌های مشروع خود عقب‌نشینی کرد و ما نیز نباید در برابر خواسته‌های ملت عقب‌نشینی کنیم چون عقب‌نشینی به معنای نابودی است و پذیرش شرایط دشمن تسلیم شدن در برابر او و خالی کردن میدان تلقی می‌شود.

در پایان این مراسم که با حضور جمع زیادی از مردم، مسئولان کشوری و لشکری، سفرای کشورهای اسلامی و خانواده‌های حزب الله لبنان برگزار شد به تعدادی از حامیان معنوی مبارزات حقیقلبنانه حزب الله لبنان از جمله «محمد باقر قالیباف» شهردار و «مهدی چمران» رئیس شورای شهر تهران تندیس تقدیر اهدا شد.

دستگیری "قصاب سربرنیتسا" نشانه‌ای از حقانیت اسلام است

اعضای شرکت‌کننده در "اردوی فرهنگی - زیارتی کوزوو" با دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت (ع) دیدار و گفتگو کردند.

در این دیدار که ظهر روز ۸۷/۵/۲ برگزار شد حجت الاسلام والمسلمین اختری دبیر کل مجمع ضمن خوش آمدگویی و ابراز خشنودی از حضور برادران و خواهران در جمهوری اسلامی ایران، ایام مبارک ماه رجب را به میهمانان تبریک گفت و "دستگیری قاتل مسلمانان بوسنی" را نشانه‌ای دیگری از حقانیت اسلام ذکر کرد.

وی در ادامه ی سخنان خود نقش و جایگاه اعضاء شرکت‌کننده در این اردو را در منطقه خودشان در زمینه گسترش اسلام بسیار مهم دانست و گفت: «برای تحقق این امر و تبلیغ اسلام دو کار ضروری است؛ اول اینکه خودتان، اسلام و مکتب اهل بیت (ع) و معارف و احکام اسلامی را به خوبی درک کنید، و دیگر اینکه بتوانید اسلام و فرهنگ اسلامی را به دیگران خوب شناسانده و معرفی نمایید».

وی افزود: «ما معتقدیم اگر مردم در دنیا اسلام را خوب و صحیح بفهمند به اسلام علاقمند می‌شوند. به همین منظور باید تبلیغات خود را در همه زمینه‌ها مثل کلاس‌های آموزشی، نوشته‌ها، رسانه‌ها و رفتار و عمل خودمان گسترش دهیم. یادگیری قرآن و بیان آیات قرآنی برای مردم خیلی مؤثر است. یادگیری قرآن، آشنایی با اخلاق قرآنی را در پی دارد».

اختری در ادامه، آمادگی مجمع جهانی اهل بیت (ع) برای کمک در زمینه یادگیری و گسترش اسلام را اعلام و ضمن آرزوی سفری خوش، استفاده بهینه از این فرصت ارزشمند را به آنها توصیه کرد.

لازم به ذکر است برنامه این اردوی ۱۰ روزه که به همت "اداره کل امور اجتماعی و همکاری اداره کل اروپا - آمریکای مجمع" برگزار گردیده شامل دو شب اقامت در تهران، پنج شب قم و سه شب مشهد بود که در برگیرنده برنامه‌های آموزشی، دیدار و گفتگو با علما و مراجع، زیارت اماکن مقدسه و بازدید از مراکز اسلامی بود.

خلاصة مواضيع المجلة

ترجمة: السيد حيدر الحسيني

الهيئة العليا - صفحة ٤:

في هذه الصفحة نقرأ تقريراً عن لقاء «حجة الاسلام و المسلمين نواب» عضو الهيئة العليا للمجمع العالمي لأهل البيت (ع) بعدد من شيعة اقليم كوسوفو وأكد السيد نواب في هذا اللقاء على: «أن مذهب التشيع يجب عن كل التساؤلات ولم يترك مسألة دون اجابة». و تحدث الضيوف عن انتشار الاسلام والتبليغ له في اوربا والبلقان.

التقرير - صفحة ١٢ - ١٣:

تستعرض هاتين الصفحتين تقريراً عن مؤتمر «استعمال تقنية IT في العلوم الإسلامية»، وقد احتضن هذا المؤتمر «مؤسسة إحياء ونشر معارف أهل البيت (ع)» في مدينة أصفهان.

ملف خاص «التشيع، المذهب الأصلي لسكان أفريقيا» - صفحات ١٥ - ٦٢:

نطالع ملفاً خاصاً حول «التشيع، المذهب الأصلي لسكان أفريقيا» في هذه الصفحات. في الشهر الماضي قررت الهيئة الإسلامية العليا في غامبيا إلغاء الإعراف بالمذهب الشيعي، وجاء هذا القرار تحت تأثير الحملة الدعائية الوهابية وضغوط حكومة غامبيا، هذا بينما تطالعنا الوثائق الدينية التاريخية وكذلك اعتراف الأزهر بمصر - أحد أهم المؤسسات العلمية الدينية لأهل السنة- أن مذهب الشيعة مذهب شرعي مقبول إسلامياً. ولذا تضمن هذا العدد من المجلة ملفاً خاصاً تحت عنوان «التشيع، المذهب الأصلي لسكان أفريقيا». وفي هذا الملف نقرأ مقالات و لقاءات مع جمع غفير من الشيعة والمطالعين الأفارقة مما يوضح أن مذهب التشيع له جذور تاريخية في أفريقيا تزيد على ألف عام.

يا للمسلمين ٣ - صفحات ٦٤ تا ٦٧:

في هذه الصفحات نقرأ آخر الأخبار والتقارير عن أوضاع الشيعة في باراجنار (في الباكستان). حيث تعرض سكان باراجنار للاضطهاد الطائفي والاضغوط الاقتصادية والسياسية لمدة ١٨ شهراً، وقد استشهد العشرات منهم بلا جرم الا لأنهم شيعة.

الأمين العام - صفحة ٧٢:

نطالع في هذه الصفحة تقريراً عن كلمتين لـ «حجة الاسلام و المسلمين اختري» الأمين العام للمجمع العالمي لأهل البيت (ع).

رحيل عضو المجمع في تركيا - صفحة ٨ و ٩:

رحل «حجة الاسلام والمسلمين الشيخ حمزه گل علي» الناشط الإسلامي وعضو المجمع العالمي لأهل البيت (ع) في تركيا بعد سنوات قضاها في خدمة التشيع والتبليغ لمذهب أهل البيت (ع)، وفي هذه الصفحة تقريراً عن مراسم رحيل هذا العالم.

مختارات أخبار أبنا - صفحات ٦٨ تا ٧١:

كما نعودنا في كل عدد نطالع في هذه الصفحة باقة مختارة من الأخبار الخاصة لوكالة أنباء أهل البيت (ع) أبنا . www.abna.ir

چکیدہ مطالب
این شماره به
زبان اردو

مجلہ کے موضوعات کا خلاصہ

ترجمہ: فرحت حسین مہدوی

سپریم کونسل - صفحہ ۴:

اس صفحہ پر عالمی اہل بیت اسمبلی کی سپریم کونسل کے رکن «حجت الاسلام نواب» کے ساتھ کوزوو کے شیعہ اہل بیت (ع) کے ایک وفد کی ملاقات کی رپورٹ درج ہے۔ جناب نواب نے اس ملاقات میں تاکید کی ہے کہ مذہب تشیع نے کوئی مسئلہ بھی بلا جواب نہیں چھوڑا ہے۔ کوزوو کے مہمانوں نے بھی یورپ اور بلقان میں تبلیغ اسلام کے موضوع پر روشنی ڈالی۔

اسمبلی کی ہمراہ - صفحہ ۱۲ و ۱۳:

ان دو صفحات میں «اسلامی علوم میں انفارمیشن ٹیکنالوجی کے استعمال کے عنوان سے منعقد ہونے والی کانفرنس کی رپورٹ درج ہے۔ یہ کانفراس اصفہان شہر میں واقع «ادارہ احیاء و نشر تعلیمات اہل بیت علیہم السلام» کی عمارت میں منعقد ہوئی مین واقع ہوئی۔

خصوصی نمبر «تشیع، افریقہ کا مقامی مذہب» صفحات ۱۵ تا ۶۲:

گذشتہ مہینی مغربی افریقی ملک گیمبیا کی حکومت کی دباؤ اور وہابیت کی منفی پراپیگندوں کی نتیجی میں اس ملک کی اسلامک کونسل نے اپنی غیر اسلامی اقدامات میں مذہب تشیع کو سری سی مسترد کر دیا، حالانکہ دینی اور تاریخی اسناد و دلائل سمیت - سنی دنیا کی معتبر ترین دینی و علمی مرکز جامعۃ الازہر کی رسمی و سرکاری اعترافات - کی مطابق، مذہب تشیع ایک شرعی اور قابل قبول اسلامی مکتب ہے۔ چنانچہ اس مجلی میں «تشیع، افریقہ کا مقامی مذہب» کی زیر عنوان ایک خصوصی باب کا اضافہ کیا گیا ہے۔ اس خصوصی باب میں کچھ مضامین و مقالات بھی ہیں اور افریقی امور کی بعض افریقی اور غیر افریقی ماہرین کی انٹرویو بھی شامل کئی گئی ہیں جن سے معلوم ہوتا ہے کہ تشیع کی تاریخ براعظم افریقہ میں ایک ہزار سال پرانی ہے۔

یا للمسلمین ۳ - صفحات ۶۴ تا ۶۷:

ان صفحات میں پاکستان میں واقع پاراچنار کی علاقہ کی شیعہ اہل بیت (ع) کی تازہ ترین رپورٹیں اور خبری درج ہیں۔ اس علاقہ کو گذشتہ اتھارہ مہینوں سے شدید معاشی اور سیاسی دباؤ کا سامنا ہے اور ہزاروں افراد شہید اور زخمی ہو گئی ہیں، اور ان کا جرم صرف یہ ہے کہ وہ شیعہ ہیں۔

سیکرٹری جنرل - صفحہ ۷۲:

اس صفحہ پر عالمی اہل بیت اسمبلی کی سیکریٹری جنرل «حجت الاسلام والمسلمین اختی» کی دو خطابات کی رپورٹ درج ہے۔

اسمبلی کی ترک رکن کا انتقال پر ملال - صفحہ ۸ و ۹:

«حجت الاسلام والمسلمین شیخ حمزہ گل علی» دینی و اسلامی میدانوں میں سرگرم عمل رہی ہیں اور عالمی اہل بیت اسمبلی کی ترک رکن تھی جو عرصہ دراز سے مذہب اہل بیت (ع) کی خدمت و تبلیغ میں مصروف رہی اور حال ہی میں دنیا سے رخصت ہو گئی؛ اس صفحہ پر ان کی ایصال ثواب کی لٹی منعقدہ تقریب کی رپورٹ درج ہے۔

اہل بیت نیوز ایجنسی «ابن» کی اہم خبریں - صفحات ۶۸ تا ۷۱:

مجلہ گنجینہ کی معمول کی مطابق اس شماری میں بھی اہل بیت نیوز ایجنسی «ابنا» (www.abna.ir) کی خصوصی خبروں اور رپورٹوں کا خلاصہ درج ہے۔

Краткое содержания журнала

Перевод Доктора Мухаммадали

Стр. 4 - Верховный совет

На этой странице приведен репортаж встречи Худжатуль Ислама валь муслимин господина Наваба, (члена Верховного Совета Всемирной Ассоциации Ахлуль- Байт (ДБМ)) с делегацией шиитов из Косово. Господин Наваб на этой встрече подчеркнул: «Шиитская религиозно-правовая школа отвечает на все охватывающее и касающееся религии вопросы». Гости из Косова выступили по поводу распространения и проповедования Ислама в Европе и на Балканах.

Стр. 12 и 13 - Повсюду с Ассамблеей

На этих двух страницах приведены сведения касающихся конференции под названием «Использованию технологий ИТ в исламской науке», которая состоялась в учреждении «Возрождение и издание просвещения Ахл уль Байт (ДБМ)» расположенного в городе Исфахане».

Стр. 15 до 62 – Спецвестник «Шиизм, коренное течение Африки»

В прошедшем месяце, поддаваясь вахабитской агитации и давлению государства Гамбии, Верховный Исламский Совет этого государства объявил шиитский толк отверженным, не имеющим ни чего общего с религиозными основами! Это при том, когда шиизм является одним из шариатских толков признанного Исламом, как свидетельствуют религиозные и исторические источники. Так же при наличии заявления института Аль-Азхар, который является основным научным и религиозным институтом и органом суннитского правового толка, в подтверждение шиитского толка, как одним из шариатских толков признанного Исламом. В этом номере журнала, в разделе спецвестника, под названием «Шиизм, коренной толк Африки», был собран и издан материал, который включает в себя статьи и беседы с шиитами - специалистами Африки, указывающие на существование шиизма на материке, на протяжении целого тысячелетия.

Стр. 64 до 67 – О мусульмане, откликнитесь!

На этих страницах приведены последние сведения и репортажи относящихся положению шиитов Параченара (в Пакистане). Измученный народ Параченара уже 18 месяцев находятся под экономическим и политическим давлением. Количество павших мученической смертью стало исчисляться уже десятками. Причиной их смерти является лишь то что они являются шиитами.

Стр. 72 - Главный директор Всемирной Ассамблеи Ахл уль Байт (ДБМ)

На этой странице приведен репортаж двух лекций прочитанных «Худжатуль исламом валь муслимин господином Ахтари, главным директором Всемирной Ассамблеи Ахл уль Байта (ДБМ).

Стр. 8 и 9 - Скоропостижная смерть члена Ассамблеи Турции

«Худжатуль ислам валь муслимин шейх Хамзе Гул-Али», являвшийся активным членом и сотрудником Ассамблеи Ахл уль Байт (ДБМ) Турции, после длительного периода стремления и усердствующей деятельности на пути распространения и проповедования шиитского религиозно-правового толка, примкнул к Высшему Миру (да упокоится его душа). На этой страничке освещена церемония состоявшаяся в честь его похорон.

Стр. 68 до 71 - Избранные репортажи Информационного Агентства – ABNA

Как обычно, в каждом номере завершением служит представленный эксклюзивно материал Информационного Агентства Ахл уль Байт (ДБМ) - ABNA

ABSTRACTS

Translated by: Sayyid Baqir Husayni

Supreme Council, p 4:

A report of Hujjat al-Islam wa al-Muslimin Navvab, a member of the Supreme Council of the ahl al-Bayt (‘a) World Assembly meets a number of Shi’ah from Kosovo of Bosnia Herzegovina can be viewed on this page. He (Mr. Navvab) stressed that the Shi’ah school of thought has not left any question without answer. The Bosnian guests also talked about the spread of Islam in Europe and Balkan.

In Line With the Assembly, pp. 12 & 13

A report of conference on the use of IT in Islamic Science can be seen on this page. The conference was held at the Institution for Revival and Dissemination of Ahl al-Bayt (‘a)’s Teachings in Isfahan.

Special Issue of Shiism, the Native School of Thought of Africa, pp. 15-62

Last month, in the wake of hostile propaganda of wahabism and Gambian government, the Islamic supreme council of this country in an non-Islamic action announced that the Shi’ah school of thought is unlawful. While according to religious and historical documents as well as the recognition of al-Azhar University which is the most important scholarly and religious institution of ahl al-Sunnah the Shi’ah school of thought is one of the lawful accepted Islamic school of thought. Therefore, a special issue entitled Shiism, the native school of thought in Africa is authored and published. In this special issue, few articles authored and many Shi’ah and African experts are interviewed that shows the Shi’ah school of thought has existed more than one-thousand years in this continent.

Muslims, help! 3, pp. 64-67

On this page, the latest news and reports of the Shi’ah status in Parachenar, Pakistan are presented. The wronged people of Parachenar have been under economic and political pressure for 18 months and since then scores of them achieved martyrdom for being Shi’ah.

Secretary General, p. 72

On this page, a report of two lectures given by Hujjat Islam wa al-Muslimin Akhtari, the Secretary General of the ahl al-Bayt (‘a) World Assembly is presented.

The Demise of A Turk Member of the Assembly, pp. 8&9

After so many years of strives and propagating Shi’ah, Hujjat al-Islam wa al-Muslimin Shaykh Hamzah Gul-Ali, an active Muslim and Turk member of the ahl al-Bayt (‘a) World Assembly has passed away. On this page, there is a report of commemoration ceremony in this regard.

ABNA News Selections, pp. 68-71

On this page, as usual, there is a summary of exclusive news of ABNA outlined on www.abna.ir

اسماء و القاب و کنیه‌های حضرت موعود علیه‌السلام

بخش نهم

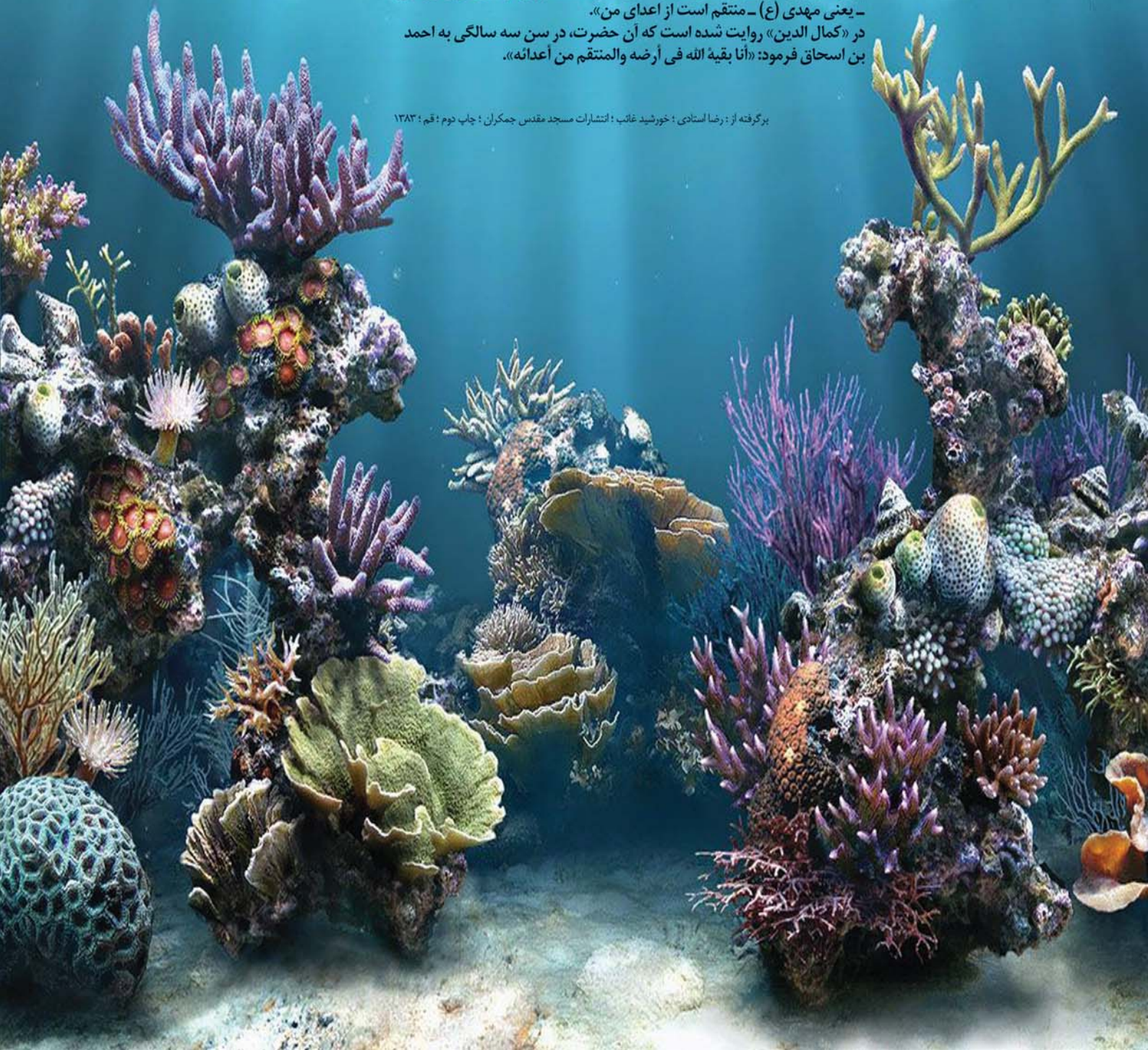
۲۸- **منتقم** : در «هدایه» و در «مناقب قدیمه» از القاب آن حضرت شمرده شده و در خطبه غدیریہ رسول خدا (ص) است در اوصاف آن جناب: «الإنه المنتقم من الظالمین».

در خبر طولانی مشهور «جارود بن منذر» است به روایت ابن عباس در «مقتضب» که رسول خدا فرمود: «در آن شب که مرا به آسمان بردند، خداوند وحی نمود به من که سؤال کنم از رسولانی که پیش از من مبعوث شدم. پس گفتم: بر چه مبعوث شدید؟ گفتند: بر نبوت تو و ولایت علی بن ابی طالب و انمه (ع) که از شما خواهند بود.

آن گاه وحی نمود به من که: ملتفت شو از طرف راست عرش! پس ملتفت شدم و دیدم علی و حسن و حسین و علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و علی بن محمد و حسن بن علی و مهدی (ع) را که در هاله‌ای قدسی و نورانی، نماز می‌کردند. پروردگار تبارک و تعالی به من فرمود: اینها حجت منند برای اولیای من و من این - یعنی مهدی (ع) - منتقم است از اعدای من».

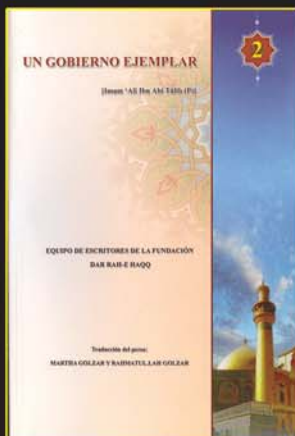
در «کمال الدین» روایت شده است که آن حضرت، در سن سه سالگی به احمد بن اسحاق فرمود: «أنا بقية الله في أرضه والمنتقم من أعدائه».

برگرفته از: رضا استادی؛ خورشید غالب؛ انتشارات مسجد مقدس جمکران؛ چاپ دوم؛ قم؛ ۱۳۸۳

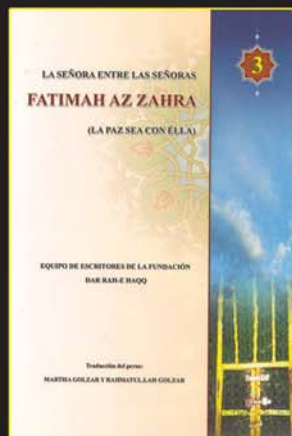

منشورات جدید مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام

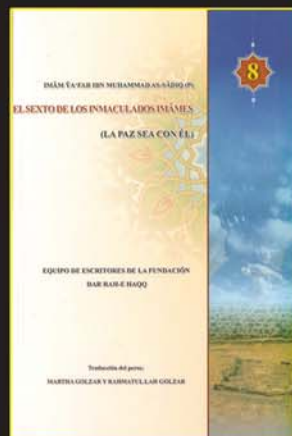
حکومت نمونه امیر مؤمنان علی (ع)

نویسنده: در راه حق
مترجم: رحمت الله گلزار / مارتا گلزار
زبان: اسپانیایی / ۳۵ صفحه

باتوی باتوان حضرت فاطمه زهرا (س)

نویسنده: در راه حق
مترجم: رحمت الله گلزار / مارتا گلزار
زبان: اسپانیایی / ۶۸ صفحه

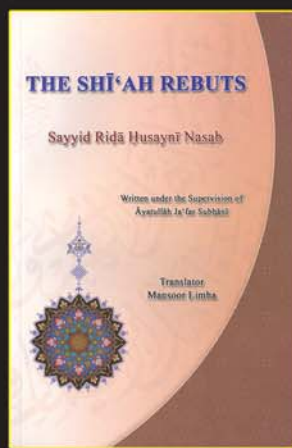
پیشوای ششم امام جعفر صادق (ع)

نویسنده: در راه حق
مترجم: رحمت الله گلزار / مارتا گلزار
زبان: اسپانیایی / ۹۲ صفحه

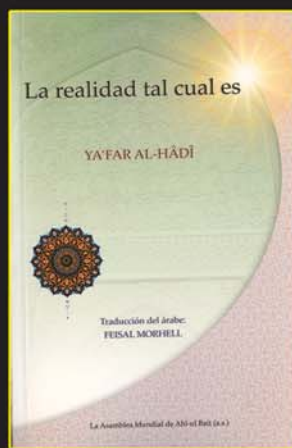
پیشوای هفتم امام موسی بن جعفر (ع)

نویسنده: در راه حق
مترجم: رحمت الله گلزار / مارتا گلزار
زبان: اسپانیایی / ۶۸ صفحه

شیعه پاسخ می دهد

نویسنده: سید رضا حسینی نسب
مترجم: منصور لیمبا
زبان: انگلیسی / ۲۶۶ صفحه

الحقیقه کما هی

نویسنده: جعفر الهادی
مترجم: فیصل مرهل
زبان: اسپانیایی / ۷۱ صفحه